

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Nina Radešić
Izkušnje LGBT oseb v verskih skupnostih
Diplomsko delo

Ljubljana, 2023

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Nina Radešić
Izkušnje LGBT oseb v verskih skupnostih
Diplomsko delo

Mentorica: doc. dr. Ana Marija Sobočan

Ljubljana, 2023

ZAHVALA

Hvala vsem LGBT osebam, ki ste mi zaupali svoje zgodbe.

Hvala mentorici doc. dr. Ani Mariji Sobočan za vso pomoč, podporo in usmerjanje pri pisanju diplomskega dela.

Hvala družini za vso podporo in spodbudne besede. Hvala, da ste verjeli vame.

Hvala najboljši prijateljici, da si bila tu zame.

Hvala mojemu fantu, da si verjel vame, mi stal ob strani in mi pomagal.

PODATKI O DIPLOMSKEM DELU

Ime in priimek: Nina Radešić

Naslov: Izkušnje LGBT oseb v verskih skupnostih

Mentorica: doc. dr. Ana Marija Sobočan

Kraj: Ljubljana

Leto: 2023

Število strani: 80

Število prilog: 2

Število tabel: 2

Število slik: 0

POVZETEK DIPLOMSKEGA DELA

Mnoge verske skupnosti imajo dandanes še vedno zelo malo strpnosti do sprejemanja LGBT oseb, prispevajo k njihovem zatiranju in diskriminaciji. Prepričuje se jih, da morajo moliti, saj se bodo le z molitvijo lahko spreobrile in izognile "grešnem življenju". Tudi sama pripadam verski skupnosti in sem mnogokrat bila deležna situacij, ko so člani verske skupnosti LGBT osebe zmerjali, jih zasramovali ter jih poskušali prepričati, da je to le obdobje, da naj le molijo in se bodo "spreobrili". Zato sem v tej raziskavi želela dati glas ljudem, ki so v skupnostih, ki naj bi sprejemale vse ljudi odprtih rok, mnogokrat diskriminirani, žrtve nasilja in zmerjanja. V diplomskem delu raziskujem o počutju LGBT oseb v verskih skupnostih, o vplivu dobrih in slabih izkušenj v verski skupnosti, o podpori ob slabih izkušnjah v verski skupnosti, o izkušnji razkritja spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete v verski skupnosti, o izkušnji razkritja spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete v izvorni družini, šoli, na delovnem mestu, v drugih skupnosti in navsezadnje o usklajevanju spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete s svojo vero. V teoretičnem delu so zajete teme spolne usmerjenosti, spolne identitete, pomena kratice LGBT, razkritja spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete, homofobije in transfobije, diskriminacije in nasilja nad LGBT osebami, LGBT osebe in verske skupnosti ter tema nasveti za socialno delo z LGBT osebami, ki pripadajo verskim skupnostim. V empiričnem delu predstavim metodologijo izvedene raziskave, nato pa predstavim še rezultate, pridobljene z delno standardiziranim intervjujem. V raziskavi je sodelovalo osem LGBT oseb, ki pripadajo ali so pripadale verski skupnosti. Rezultati so pokazali, da LGBT osebe v verski skupnosti občutijo več negativnih občutkov kot pozitivnih. V verski skupnosti so doživeli več slabih izkušenj kot dobrih. Dobre izkušnje so nanje pustile posledice kot so občutek pripadnosti, zavedanje, da homoseksualnost ni greh, slabe izkušnje pa so nanje pustile posledice kot so nizka samopodoba, nizka samozavest, razvijanje ponotranjene homofobije. Ob slabih izkušnjah bi si želeli podporo strokovnjakov, družine, organizacij, ki nudijo pomoč ter prijateljev. Tako izkušnja razkritja v verski skupnosti kot izkušnja razkritja v izvorni družini, šoli, na delovnem mestu in v drugih skupnostih, je bila za nekatere pozitivna izkušnja, za druge pa negativna. Večina LGBT oseb uspešno usklajuje spolno usmerjenost in/ali spolno identiteto s svojo vero, vendar tudi večina izpostavlja obstoj konflikta med spolno usmerjenostjo in/ali spolno identiteto ter vero.

Ključne besede: LGBT osebe, homofobija in transfobija, verske zlorabe, razkritje v verski skupnosti, izkušnje v verski skupnosti

GRADUATION THESIS DATA

Name and surname: Nina Radešić

Title: Experiences of LGBT people in religious communities

Mentor: doc. dr. Ana Marija Sobočan

City: Ljubljana

Year: 2023

No. of pages: 80

No. of appendixes: 2

No. of tables: 2

No. of pictures: 0

GRADUATION THESIS ABSTRACT

Many religious communities nowadays still have very little tolerance towards accepting LGBT persons and perpetuate oppression and discrimination against them. They are being convinced they must pray, as only prayer would lead to conversion and away from “sinful life”. I am also a part of a religious community and have witnessed many situations in which members of the community insulted and humiliated LGBT persons, trying to convince them that it is just a phase and that they should only pray, and they will be “converted”. Thus, in this research, I wanted to give voice to the persons who are often discriminated, violated, and insulted in communities that pride themselves on accepting everyone with open arms. In my thesis, I research how LGBT persons feel in religious communities, the influence of good and bad experiences in a religious community, the support offered in case of a bad experience in a religious community, the experience of revealing their sexual orientation and/or sexual identity (coming out) in a religious community, the experience of revealing their sexual orientation and/or sexual identity (coming out) in the core family, school, at the workplace, and in other communities, and last but not least, how they coordinate their sexual orientation and/or sexual identity with their religion. The theoretical part discusses the themes of sexual orientation, sexual identity, the meaning of the acronym LGBT, revealing one’s sexual orientation and/or sexual identity (coming out), homophobia and transphobia, discrimination and violence against LGBT people, LGBT people and religious communities, and advice about social work with LGBT persons that are members of a religious community. In the empirical part, I present the research’s methodology and the results that were acquired by means of a semi-structured interview. Eight LGBT persons who are or were members of a religious community participated in the research. The results show that LGBT persons in a religious community experience more negative feelings than positive ones. In a religious community, they had more bad experiences than good ones. The good experiences gave them a feeling of belonging and an awareness that homosexuality is not a sin, whereas the consequences of bad experiences were low self-esteem, low confidence, and development of internalised homophobia. In the case of a bad experience, they would have wanted to have the support of their family, friends, professionals, and organisations that offer support. The experience of coming out in a religious community, as well as the experience of coming out to their core family, school, workplace, and other communities, was for some positive and for others negative. Most LGBT persons successfully coordinated their sexual orientation and/or sexual identity with their religion, however, most of them also pointed out the conflict between their sexual orientation and/or sexual identity and religion.

Key words: LGBT people, homophobia and transphobia, religious abuse, coming out in a religious community, experiences in a religious community

PREDGOVOR

Veliko posameznikov in posameznic se zaradi izkušenj diskriminacije in zatiranja znotraj verskih skupnosti odloči zapustiti verske skupnosti ali pa spremeni svoj način vključenosti v skupnosti (Beagan in Hattie, 2015a, str. 472). Ko se posamezniki odločijo razkriti v verski skupnosti, zlasti v tistih, ki odkrito obsojajo homoseksualnost ali transspolnost, se začnejo soočati s konflikti (ibid., str. 461).

Že od rojstva sem del verske skupnosti, ki v večji meri zavrača LGBT osebe kot sprejema. Tudi name so v otroških letih vplivali vsi nauki in pridige o tem, kako je le heteroseksualnost sprejemljiva in kako sta sprejemljiva le moški in ženski spol. Tudi sama sem videla LGBT osebe v grešni luči, dokler se nisem začela vključevati tudi v druge skupnosti in začela misliti s svojo glavo. Kmalu mi je postalo jasno, da so LGBT osebe v svojih verskih skupnostih pogosto obsojane, stigmatizirane, preganjane, žrtve nasilja, diskriminacije. Zato me je začelo zanimati, s kakšnimi občutki in izkušnjami se LGBT osebe v verskih skupnostih soočajo. Zanimalo me je, ali imajo ob slabih izkušnjah v verski skupnosti podporo, ter podporo od koga bi si še želele. Ker v svoji verski skupnosti poznam dve osebi, ki sta imeli zelo nesprejemajočo in bolečo izkušnjo razkritja, me je zanimalo, s kakšnimi izkušnjami razkritja v verski skupnosti se LGBT osebe soočajo in kako se ob razkritjih počutijo. Ker sta mi LGBT osebi v verski skupnosti zaupali, da sta imeli težave pri usklajevanju spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete s svojo vero, sem si želela raziskati, kako LGBT osebe usklajujejo ta dva aspekta življenja. Prav tako pa sem si želela raziskati še konflikte med spolno usmerjenostjo in/ali spolno identiteto, s katerimi se soočajo LGBT osebe.

V teoretičnem delu najprej opredelim spolno usmerjenost, kjer predstavim tudi heteronormativnost družbe, nato pa opredelim še spolno identiteto in pomen kratice LGBT. Nato se osredotočim na razkritje spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete pri čemer izpostavim še zanikanje lastne spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete ter krizo identitete. Predstavim še homofobijo in transfobijo, kjer predstavim tudi ponotranjeno homofobijo in ponotranjeno transfobijo. Osredotočim se tudi na diskriminacijo in nasilje nad LGBT osebami. Nadaljujem s poglavjem o LGBT osebah in verskih skupnostih, kjer se osredotočim še na krščanstvo in LGBT osebe, islam in LGBT osebe ter judovstvo in LGBT osebe. Teoretični uvod pa zaključim s poglavjem o nasvetih za socialno delo z LGBT osebami, ki pripadajo verskim skupnostim.

V empiričnem delu s pomočjo rezultatov predstavim počutje LGBT oseb v verski skupnosti, vpliv dobrih in slabih izkušenj v verski skupnosti, podporo ob slabih izkušnjah, razkritje v verski skupnosti, razkritje v izvorni družini, šoli, na delovnem mestu in v drugih skupnostih ter nazadnje še usklajevanje spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete s svojo vero.

KAZALO VSEBINE

1.	Pregled problematike	1
1.1.	Spolna usmerjenost	1
1.1.1.	Heteronormativnost družbe	2
1.2.	Spolna identiteta	3
1.3.	Pomen kratice LGBT	4
1.4.	Razkritje spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete	5
1.4.1.	Zanikanje lastne spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete in kriza identitete ..	6
1.5.	Homofobija in transfobija	7
1.5.1.	Ponotranjena homofobija in ponotranjena transfobija	8
1.6.	Diskriminacija in nasilje nad LGBT osebami	10
1.7.	LGBT osebe in verske skupnosti	12
1.7.1.	Kršćanstvo in LGBT osebe	13
1.7.2.	Islam in LGBT osebe	19
1.7.3.	Judovstvo in LGBT osebe	20
1.8.	Nasveti za socialno delo z LGBT osebami, ki pripadajo verskim skupnostim	21
2.	Problem	23
3.	Metodologija	25
3.1.	Vrsta raziskave	25
3.2.	Merski instrument	25
3.3.	Populacija in vzorec	25
3.4.	Metoda zbiranja podatkov	27
3.5.	Obdelava in analiza podatkov	27
4.	Rezultati	30
4.1.	Počutje v verski skupnosti	30
4.2.	Vpliv dobrih in slabih izkušenj v verski skupnosti	36
4.3.	Podpora ob slabih izkušnjah v verski skupnosti	38
4.4.	Izkušnja razkritja spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete v verski skupnosti	39
4.5.	Izkušnja razkritja spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete v izvorni družini, šoli, na delovnem mestu, v drugih skupnosti	42
4.6.	Usklajevanje spolne usmerjenosti/ in/ali spolne identitete s svojo vero	46
5.	Razprava	49

6.	Sklepi.....	59
7.	Predlogi.....	62
8.	Literatura in viri.....	63
9.	Priloge.....	70
	Priloga A: Smernice za delno strukturiran intervju	70
	Priloga B: Osno kodiranje	71

KAZALO TABEL

Tabela 3.1: Značilnosti vzorca raziskave	27
Tabela 3.2: Primer odprtega kodiranja	28

1. Pregled problematike

1.1. Spolna usmerjenost

Magić in Swierszcz (2012, str. 27) opišeta spolno usmerjenost kot sposobnost osebe, da občuti globoko čustveno in spolno privlačnost ter ima intimne in spolne odnose z osebami nasprotnega spola, osebami enakega spola ali več kot enega spola.

Plahutnik Baloh (2015, str. 9) piše, da je spolna usmerjenost del posameznikove duševnosti, medtem ko spolno vedenje vključuje odločitve, ki jih oseba sprejme na podlagi lastne spolne usmerjenosti. Kljub temu ni nujno, da spolni odnosi z osebami določenega spola definirajo posameznikovo spolno usmerjenost. Spolno usmerjenost namreč določa privlačnost (ibid., str. 9)

Kot navaja Ameriško psihološko združenje, je spolna usmerjenost izraz, ki se pogosto uporablja za opis romantične, čustvene ali spolne privlačnosti osebe do druge osebe. Oseba, ki jo privlači druga oseba istega spola, naj bi imela homoseksualno usmerjenost in jo lahko imenujemo gej (tako moški kot ženske) ali lezbijka. Posamezniki, ki jih privlačijo osebe drugega spola, naj bi imeli heteroseksualno usmerjenost, posamezniki, ki pa jih privlačijo tako moški kot ženske, naj bi bili biseksualni. Spolna usmerjenost je relativno nov koncept. Čeprav je istospolno vedenje vedno obstajalo, je ideja o homoseksualni identiteti ali homoseksualni osebi stara šele okoli 100 let (American Psychological Association, b.d.).

Sa'dan (2016, str. 31) govori še o asexualni spolni usmerjenosti, pri kateri osebo spolno ne vznemirja noben spol.

Horowitz in Newcomb (2002, str. 10) izpostavita dva teoretična pogleda na oblikovanje spolne usmerjenosti, esencializem in socialni konstrukcionizem. Esencialistično stališče je to, da je spolna usmerjenost uveljavljena že zgodaj v življenju in definira pravo in resnično spolno bitje. Lahko je povezana z biološkim spolom ali pa ne. Oblikovanje spolne usmerjenosti poteka skozi postopno spoznavanje samega sebe, prav tako pa tukaj govorimo o procesu. Socialno-konstrukcionistično stališče pa je to, da posameznik skupaj z okoljem oblikuje svojo spolno

identiteto. Posamezniki aktivno gradijo svojo spolno usmerjenost v družbenem kontekstu, to pa poteka skozi celotno življenje (ibid., str. 10).

Umar (2021, str. 69) izpostavi, da esencialistično stališče poudarja, da spolne usmerjenosti ni mogoče spremeniti. Dodaja, da pridobi esencialistično stališče legitimnost s strani verskih in kulturnih poučevanj tako, da se skupine ljudi, katerih spolnost ni v skladu s konceptom (LGBT skupine), štejejo za nenormalne, prejmejo slabo oskrbo, tako v obliki diskriminacije kot v obliki nasilja (ibid., str. 69).

1.1.1. Heteronormativnost družbe

Koletnik, Grm in Gramc (2016, str. 164) opredelijo heteronormativnost kot celoto družbenih norm in praks vsakdanjega življenja, ki so se skozi zgodovino razvile okrog heteroseksualnosti in temeljijo na binarni, biološko določeni opoziciji žensko-moško. Je predpostavka, da so vse osebe heteroseksualne in ustvarja družbo, v kateri je heteroseksualnost edina družbeno sprejeta spolna usmerjenost. Heteronormativnost daje osebam več družbene moči in predvideva, da so večvredne od neheteroseksualnih. Heteronormativnost vodi do nevidnosti in stigmatizacije nenormativnih seksualnosti (ibid., str. 164).

Kuhar (2006, str. 548) piše, da je heteroseksualnost institucionalizirana kot posebna oblika prakse in odnosov, ki se kaže kot naravna, fiksna, stabilna in predvsem univerzalna kategorija.

Kuhar (2005, str. 119) piše, da je heteroseksualnost norma, ki je vpeta v takorekoč vse vidike sodobnega družbenega življenja. Čeprav se nam zdi, da o heteroseksualnosti lahko govorimo samo v povezavi s spolnostjo, to normativno predpostavko lahko identificiramo tudi v številnih drugih (neseksualnih) aspektih življenja (ibid., str. 119).

Nadaljuje (ibid., str. 120), da je heteroseksualnost hkrati pričakovana in samoumevna, zato ostaja implicitna predpostavka tudi v drugih družbenih situacijah in kontekstih. Bolj ko je heteronormativnost samoumevna, večja je potreba po razkritju ne-heteroseksualne identitete (ibid., str. 120).

Plahutnik Baloh (2015, str. 16) izpostavi, da heteronormativnost na prvi pogled ni vidna, vendar je, če pogledamo natančneje, vse okoli nas. Najdemo jo v vrednotah družbe, kulturi narodov, medijih, v potrošništvu, oglasih, knjigah itd. Ustavljen primer heteronormativnosti je

pričakovanje staršev, da se bo njihov otrok poročil z osebo različnega, normativnega spola, imel otroke in živel srečno družinsko življenje (ibid., str. 16).

Kuhar in Švab (2005, str. 10) opozarjata, da se heteronormativnost lahko vzpostavlja samo z represijo in nasiljem in se sprašujeta o tem, če bi bila zares samoumevna, normalna in naravna, zakaj potem potrebuje tako količino nasilja, da se lahko reproducira.

V članku (ibid., str. 20) govorita o tem, da ima heteronormativnost po njunem prepričanju dvojni učinek v vsakdanjem življenju gejev in lezbijk: po eni strani generira socialno izključevanje, hkrati pa deluje v obliki pritiska k prilagajanju heteroseksualnim družbenim normam in k prilagajanju heteroseksualnim vedenjskim vzorcem.

1.2. Spolna identiteta

Spolna identiteta se nanaša na globoko doživljanje notranjega in individualnega spola (družbenega spola), ki se lahko ali pa ne ujema z biološkim spolom, vključno z osebnim občutenjem telesa in drugih izrazov spola, kot na primer z oblačenjem, govorom, telesnimi gibi itd. (Magić in Swierszcz, 2012, str. 28).

Plahutnik Baloh (2015, str. 12) piše, da je spolna identiteta posameznikova notranja izkušnja in doživljanje spola. Spolna identiteta se lahko ali pa ne ujema s posameznikovim spolnim izrazom. Navadno se razvije v obdobju otroštva (ibid., str. 12).

V nadaljevanju (ibid., str. 12) opisuje cispolnost in transpolnost. Cispolnost je izraz, s katerim opisujemo osebo, katere ob rojstvu pripisani spol se ujema s spolno identiteto in spolnim izrazom, ki sta pričakovana glede na ob rojstvu pripisani spol. Transpolnost pa je krovni pojem za vse spolne identitete, katerih spolna identiteta in/ali spolni izraz sta osnovana in (pre)oblikovana v skladu s posameznikovimi čutenji in doživljanji sebe in svojega spola – to so osebe, ki si želijo tudi medicinsko potrditi telo glede na svojo spolno identiteto in/ali svoj spolni izraz (ibid., str. 12).

Koletnik, Grm in Gramc (2016, str. 106) pišejo, da se spolna identiteta nanaša na notranje občutenje posameznice ali posameznika sebe kot ženske, moškega ali kot osebe, ki se identificira zunaj binarnega spolnega sistema. Transpolne osebe so lahko heteroseksualne osebe, lezbijke, geji, biseksualne, asexualne osebe itd. tako kot kdorkoli drug (ibid., str. 106).

Kuhar (2001, str. 126) opiše spolno identiteto kot družbeni konstrukt, z njim pa je povezana tudi porazdelitev spolnih vlog ter pomenov, pozicij in statusov, ki posamezni vlogi pripadajo.

Nadaljuje (ibid., str. 127), da je pri oblikovanju spolne identitete bistveno, kako družba prepozna posameznikov spol: če okolje posameznico obravnava kot moškega, se tako do nje tudi obnaša, s tem zanemari biološki spol, posameznica pa razvije moško spolno identiteto.

1.3. Pomen kratice LGBT

Magić in Swierszcz (2012, str. 27) pišeta, da je LGBT okrajšava, ki se nanaša na lezbično, gejevsko, biseksualno in transspolno skupnost. Izraz je namenjen poudarjanju raznolikosti vedenj, ki temeljijo na spolni usmerjenosti in spolni identiteti. Lezbijke, geji, biseksualne in transspolne osebe namesto izrazov, kot so spolne manjšine, homoseksualci ali geji, raje uporabljajo LGBT, saj je pomen vključujoč in se nanaša na celoten spekter identitet, ki so lahko tarča homofobije in transfobije (ibid., str. 27).

Kratice LGBT pomeni tudi raznoliko skupino, na katero gledamo kot na skupnost v družbenem in političnem diskurzu (Sándor, 2020, str. 14).

Umar (2021, str. 68) piše o tem, da nam obstoj LGBT oseb ni tuj. Obstoj LGBT oseb sredi družbe pa povzroča polemike, saj LGBT osebe veljajo za manjšino s spolno dezorientacijo. Prav tako pa se o LGBT ne more razpravljati ločeno od razprav o spolnosti. Spolnost je mišljena v širokem pomenu, in sicer kot vidik življenja, ki zajema celoten koncept spola, spolne usmerjenosti in spolne identitete, erotike, užitka, intimnosti in reprodukcije (ibid., str. 68).

Umar (ibid., str. 68) poudari, da se izraz LGBT včasih uporablja za vse, ki niso heteroseksualni, ne samo homoseksualne, biseksualne ali transspolne osebe. Zato se pogosto doda črka Q, ki predstavlja queer ljudi in ljudi, ki se glede svoje spolne identitete ne želijo ali ne morejo opredeliti (ibid., str. 68).

Lahko se uporabljajo tudi kratice LGBT+, LGBTQ+, LGBTQIA+. V diplomskem delu bom za poenotenje uporabljala kratico LGBT.

1.4. Razkritje spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete

Magić in Swierszcz (2012, str. 28) pišeta, da je razkritje ali outiranje proces odkrivanja, razkrivanja in priznanja identitete posameznika ali posameznice kot lezbijke, geja, biseksualne ali transspolne osebe tako samemu sebi, kot tudi ožjemu in širšemu okolju.

Pastrana (2015, str. 92) opisuje razkritje kot proces in odločitev živeti odprto gej, lezbijka, biseksualna ali transspolna oseba.

Kuhar (2001, str. 190) piše, da lahko proces razkritja razdelimo v tri med seboj dopolnjujoče in povezujoče se elemente: spoznavanje občutij drugačne spolne usmerjenosti in njihovo sprejemanje; poročanje okolici o občutjih in njihovo praktično udejanjanje; redefinicija posameznikove identitete kot posledica spoznanja in poročanja.

Nadaljuje (ibid., str. 190), da vsako posameznikovo razkritje poteka znotraj družbenega konteksta in zgodovinskega časa, ki vpliva na njegovo udejanjanje, ne smemo pa prezreti tudi intrapersonalnih in interpersonalnih elementov v vsaki posamezni konkretni situaciji razkritja. Tako je pomembna akterjeva razredna, rasna in kulturna pripadnost, njegov ekonomski status, razmere na delovnem mestu in predvsem družinske razmere (ibid., str. 190).

Švab in Kuhar (2005, str. 53) izpostavita, da pomeni razkritje v psihološkem smislu za posameznika konec izdatnega vlaganja energije v dvojno življenje, saj poskušajo vse do razkritja prikriti ta del sebe.

Nadaljujeta (ibid., str. 70), da proces razkritja ni nikoli končan, saj v posameznikovo življenje vedno znova vstopajo novi ljudje in vedno znova je soočen z novimi družbenimi situacijami, ki posameznika s samoumevnostjo heteroseksualnosti postavljajo v klozet, iz katerega lahko izstopa z razkritji.

Plahutnik Baloh (2015, str. 22) piše, da je razkritje lahko neposredno, ko na primer oseba izreče stavek "Sem lezbijka", ali bolj posredno – se poljublja z osebo istega spola ali govori o vsakodnevnih prigodah iz življenja s partnerko istega spola. Posredno razkritje je lastno tudi heteroseksualnim osebam, vendar ga zaradi samoumevnosti te spolne usmerjenosti običajno ne dojemamo kot razkritje (ibid., str. 22).

Nekateri bolj očitni, pričakovani rezultati razkritja vključujejo spoznanje, da oseba ni sama, ni treba, da je izolirana; pridobivanje občutka pripadnosti, skupnosti; doživljanje moralne sodbe družine, prijateljev, verske skupnosti, celo zakona v nekaterih državah; izguba zaposlitve, stanovanja (DeCrescenzo, 1997, str. 17).

Medtem ko je razkritje nedvomno najvidnejši in najmočnejši proces razvoja dobro integrirane LGBT identitete in veljaven pokazatelj zmanjšane ponotranjene homofobije, številna literatura dokumentira sovražno okolje, v katerem se razkrivajo številni posamezniki in stalno razširjenost nasilja nad LGBT osebami (Herek in Berrill, 1992, kot navedeno v Williamson, 2000, str. 100).

Williamson (2000, str. 100) v svojem članku piše, da lahko v sovražnem in nasilnem okolju odločitev, da LGBT osebe ne razkrijejo svoje spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete, do neke mere predstavlja proces prilagajanja. To še posebej velja za tiste v izoliranih območjih, kjer je malo ali nič LGBT afirmativne socialne infrastrukture, ter za tiste v zelo homofobičnih družinah in skupnostih (ibid., str. 100).

Martinsson, Reimers in Reingardè (2007, str. 6-14) izpostavijo, da se dogaja, da razkritju spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete sledi nadlegovanje, ali recimo odpoved delovnega razmerja. Rešitev problema ni tako enostavna kot se zdi; če bi vsi razkrili svojo spolno usmerjenost in/ali spolno identiteto, se situacija ne bi še spremenila. Za varnost LGBT oseb je torej potrebno dekonstruirati in uničiti heteronormativnost (ibid., str. 6-14).

1.4.1. Zanikanje lastne spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete in kriza identitete

Plahutnik Baloh (2015, str. 33) v članku izpostavi, da otroci in mladostniki zaradi pomanjkanja relevantnih informacij in zgledov v okolju svoje spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete običajno ne znajo poimenovati. Pogosto pride do tega, da zaradi heteronormativnih standardov iz okolja začnejo svojo spolno usmerjenost in/ali spolno identiteto zanikati (ibid., str. 33).

Švab in Kuhar (2005, str. 54) v svojem delu pišeta, da so posledice nesoočanja z lastno spolno usmerjenostjo lahko sovraštvo do samega sebe, občutki manjvrednosti, strah, nelagodje, polovične resnice in podobno. Vse to pa lahko preseže razkritje. Šele razkritje v psihološkem smislu, v smislu lastnega priznanja in priznanja drugim, lahko vzpostavi občutek lastne vrednosti in zmožnost bolj odprtih odnosov s pomembnimi drugimi, saj razkritje vpliva tako na

posameznikovo percepcijo sebe kot tudi njegovih ali njenih odnosov z drugimi ljudmi (ibid., str. 54).

Kuhar (2005, str. 123) piše, da predstave o mogoči istospolni usmerjenosti povzročajo disonanco s prej obstoječo samopodobo in predvsem z večinskimi družbenimi pričakovanji, kar botruje drugi fazi v oblikovanju identitete: krizi identitete. Krizo identitete pa ne povzroča samo spreminjajoča se percepcija samega sebe ter potencialne izkušnje tako heteroseksualnega kot homoseksualnega vedenja, pač pa tudi s homoseksualnostjo povezana stigma in nenazadnje pomanjkljive informacije o (homo)seksualnosti (ibid., str. 123).

Tipični odgovori na krizo identitete so zanikanje homoseksualnih občutij, poskusi popravila (npr. iskanje profesionalne pomoči), izogibanje tem občutjem in potlačitev seksualnih želja, nasilna potopitev v heteroseksualnost in prevzem biseksualne identitete, lahko pa tudi eskapizem, ko posameznik poskuša pobegniti pred temi občutji, ki so mu nesprejemljiva, z uživanjem drog in podobno (Troiden, 1988, kot navedeno v Kuhar, 2005, str. 123-124).

1.5. Homofobija in transfobija

Magić in Swierszcz (2012, str. 31) opisujeta homofobijo kot predsodek, iracionalen strah ali sovraštvo do lezbijk, gejev, biseksualnih in transspolnih oseb, ki se izraža skozi strah, sovraštvo in nestrpnost. Lahko se pojavi v obliki verbalnega ali fizičnega nasilja in diskriminacije. Homofobija vpliva tudi na tiste, za katere se domneva, da so LGBT (ibid., str. 31).

Kuhar (2006, str. 541) piše, da je homofobija v osnovi vedno povezana s telesom in seksualnostjo. To je okvir, znotraj katerega nastaja kultura strahu pred homoseksualnimi osebami. S seksualnostjo pa je povezan tudi sram, ki odigra ključno vlogo. Najbolj grozljive so namreč tiste seksualnosti, ki so percipirane (ali konstituirane) kot sramotne (ibid., str. 541).

Nadaljuje (ibid., str. 545), da homofobije dandanes praviloma ne razumemo v smislu strahu, ki je paralelen klavstrofobiji, agorafobiji in podobnim fobijam- kar bi torej pomenilo fizičen strah pred bližino s homoseksualnimi osebami. Homofobija je danes razumljena kot oblika splošnega političnega, osebnega, moralnega nestrinjanja s homoseksualnostjo kot tako. Termin vključuje tako obsojanje, odpor, nestrinjanje, nasilje kot tudi omalovaževanje, obsojanje in diskriminacijo istospolno usmerjenih posameznikov (ibid., str. 545). Nadaljuje (ibid., str. 546), da je razlika

med klavstrofobijo, agorafobijo in podobnimi strahovi ter homofobijo namreč v tem, da se prva vrsta fobij praviloma ne spreobrne v nasilje, medtem ko se homofobija celo pogosto izraža na nasilen verbalen ali fizičen način, lahko pa tudi s spolnim nasiljem. Strah pred fizičnim stikom s homoseksualno osebo je tako lahko razrešen prav s fizičnim obračunavanjem (ibid., str. 546).

Magić in Swierszcz (2012, str. 31) pišeta, da homofobijo zaznavamo v različnih oblikah. Ponotranjena homofobija je prisotna takrat, kadar lezbijke, geji ali biseksualne osebe verjamejo in sprejemajo, da je heteroseksualna spolna usmerjenost edini pravilen način obstoja in življenja. Institucionalizirana homofobija je prisotna takrat, kadar oblasti delujejo proti enakosti LGBT oseb, bodisi v obliki diskriminatorne zakonodaje, institucionalnih politik, sovražnega govora izvoljenih predstavnikov, prepovedi parade ponosa ali drugih oblik diskriminacije. Nazadnje omenjata še homofobno nasilje, ki je prisotno, kadar se dejanska ali domnevna spolna usmerjenost ali spolna identiteta osebe uporablja za izključevanje, grožnje, poškodovanje ali poniževanje te osebe, največkrat pa se izraža posredno, preko opazk in žaljivk (ibid., str. 31).

Koletnik, Grm in Gramc (2016, str. 118) pišejo še o transfobiji, ki je termin, s katerim opisujemo predsodke in diskriminacijo do oseb, ki so prekoračile ali rušijo meje ozkih družbenih spolnih vlog, pravil in stereotipov. Čeprav je termin relativno nov, pa družbeno zatiranje, ki ga opisuje, ni nov pojav. Kaže se v reakcijah strahu, sovraštva, odpora in/ali diskriminatornega odnosa do oseb, katerih spolna identiteta in/ali spolni izraz (kot tudi prepoznani spol oz. spolna identiteta) nista v skladu s pričakovani družbeno sprejetega spola, ki jim je bil pripisan ob rojstvu. Transfobija je usmerjena proti transspolnim, transseksualnim in cispolno nenormativnim osebam (ibid., str. 118).

Transfobijo opisujeta tudi Magić in Swierszcz (2012, str. 32), ki pravita, da je transfobija strah, zavračanje ali odpor, pogosto v obliki stigmatizirajočega odnosa ali diskriminatornega vedenja, do trans oseb, vključno do transspolnih oseb in transvestitov.

1.5.1. Ponotranjena homofobija in ponotranjena transfobija

Morrow (2004, str. 94) piše, da ponotranjena homofobija in ponotranjena transfobija predstavljata stanje, v katerem LGBT osebe ponotranjijo negativna sporočila, ki jih družba širi o njihovi spolni usmerjenosti ali spolni identiteti. Nenaslovljena ponotranjena homofobija ali transfobija lahko izpostavi LGBT mladino mnogim problemom, kot so depresija, zloraba drog in celo samomor (ibid., str. 94).

Plahutnik Baloh (2015, str. 47) izpostavi, da do ponotranjene homofobije ali transfobije pride, ko LGBT oseba ponotranji heteronormativne in cisnormativne standarde in sprejme predsodke proti lastni identiteti. Izraža se lahko v obliki neugodja in sramu glede lastne spolne identitete, izraza in/ali usmerjenosti, usmerjanja predsodkov in diskriminacije proti populaciji LGBT ali nezmožnost formiranja intimnih zvez z osebami, ki osebo v resnici privlačijo (ibid., str. 47).

Nadaljuje (ibid., str. 47), da je ponotranjeno homofobijo ali transfobijo včasih težko ločiti od dejanskega odnosa družbe do LGBT oseb, saj so številni nasprotniki in številne nasprotnice skupnosti LGBT sami žrtve ponotranjene homofobije ali transfobije. Prepoznavanje morebitne lastne ponotranjene homofobije ali transfobije predstavlja prvi korak k sprejemanju lastne spolne identitete, izraza in/ali usmerjenosti ter družbe (ibid., str. 47-48).

Meyer (1995, str. 40) piše, da se ponotranjena homofobija nanaša na usmeritev družbenega negativnega odnosa do samega sebe. Dolgo preden se istospolno usmerjene osebe začnejo zavedati lastne homoseksualnosti, ponotranjijo družbena antihomoseksualna stališča. Ko začnejo kot mladostniki prepoznavati istospolno privlačnost, začnejo dvomiti o svoji domnevni heteroseksualnosti in si prilepijo etiketo homoseksualne osebe. Tako samooznačevanje pa se zgodi pred kakršnim koli javnim razkritjem. Ko se začne samooznačevanje, začnejo posamezniki tudi do sebe vzpostavljati negativen odnos, hkrati pa začnejo nanje vplivati psihološko škodljivi učinki družbene homofobije (ibid., str. 40).

Koletnik, Grm in Gramc (2016, str. 124) pišejo o ponotranjeni transfobiji in poudarijo, da pušča kontinuirana diskriminacija težke posledice. Večina transspolnih oseb se med odraščanjem počuti zavržene in osamljene s stalnim občutkom, da so drugačne od večine ljudi. Kontinuirana prisotnost negativnih družbenih sporočil lahko privede do ponotranjene transfobije in občutkov sramu ter sovraštva do samih sebe (ibid., str. 124).

Nadaljujejo (ibid., str. 124), da zloraba, občutek prezira do samega sebe in tesnoba, ki jih transspolne osebe doživljajo kot posledice diskriminacije na osnovi spolne identitete in transfobije, prežemajo vse vidike življenja. Mlade transspolne osebe poročajo o veliki osamljenosti med adolescenco in o soočanju z velikimi težavami glede tega, kako biti sprejet med vrstniki (ibid., str. 124).

1.6. Diskriminacija in nasilje nad LGBT osebami

Kogovšek in Petković (2007, str. 9-10) pišeta, da lahko najenostavneje rečemo, da diskriminacija pomeni slabšo ali manj ugodno obravnavanje določene osebe zaradi kakšne od njenih osebnih okoliščin. Pomeni globoko nepravično ravnanje, ki grobo krši človekovo osebno dostojanstvo. Diskriminacija omejuje svobodo ljudi, omejuje jih pri razvijanju njihovih sposobnosti, pri samouresničevanju. Prispeva k občutkom ponižanosti, prizadetosti in nemoči. Nadaljujeta, da lahko vsakdo postane žrtev diskriminacije, vendar pa osebne okoliščine opredeljujejo posamezne skupine ljudi, ki so v družbah najbolj ranljive. To so tiste skupine, ki so diskriminaciji še posebej izpostavljene in zaradi tega obstaja večja verjetnost, da bodo tudi dejansko postale njene žrtve (ibid., str. 9-10). Izpostavita (ibid., str. 11), da lahko diskriminacijo povzroča aktivno ali pasivno ravnanje; v prvem primeru storimo dejanje, ki nekoga diskriminira, v drugem pa opustimo določeno ravnanje, ki bi diskriminacijo lahko preprečilo. Do diskriminacije lahko pride tudi v primerih, ko so različne osebe ali skupine obravnavane enako, pri tem pa niso upoštevane medsebojne razlike, ki zahtevajo drugačno obravnavo (ibid., str. 11).

Sándor (2020, str. 20) piše, da so diskriminacije, ki so povezane z LGBT ljudmi, neposredna, posredna in večkratna diskriminacija. Pri neposredni diskriminaciji je neka oseba na podlagi spolne usmerjenosti ali spolne identitete in spolnih značilnosti obravnavana nenaklonjeno v primerjavi z drugimi. Za posredno diskriminacijo gre takrat, ko bi očitno nevtralna določba ali praksa ljudi določene spolne usmerjenosti ali spolne identitete in spolnih značilnosti postavila v drugoten položaj v primerjavi z drugimi. Pri večkratni diskriminaciji pa gre za diskriminacijo, ki temelji na več kot le eni podlagi (ibid., str. 20).

Takács (2006, str. 21) piše, da je izključevanje, ki ga doživljajo LGBT osebe, predvsem posledica diskriminacije, s katero se soočajo na vseh področjih življenja, diskriminacije, ki ovira njihovo sposobnost, da uveljavljajo in dostopajo do enakih pravic ter v celoti sodelujejo v družbi. Kajti ena glavnih značilnosti družbenega izključevanja LGBT oseb je njihova nevidnost in marginalizacija, ali drugače povedano, pomanjkanje priznanja LGBT oseb kot polnopravnih članov skupnosti in državljanov (ibid., str. 21).

LGBT osebe, ki so žrtve zlorabljanja, diskriminacije in zločinov, ki temeljijo na predsodkih, zelo pogosto podvomijo o svoji varnosti, doživljajo depresijo, tesnobo in jezo (Sándor, 2020, str. 29).

Hyusisyan (2017, str. 2) izpostavi, da medtem ko v nekaterih državah z več liberalističnimi miselnostmi vprašanje o sprejemanju homoseksualnosti ni tako pomembno, so države z zelo tradicionalnim prepričanjem zelo negativno naravnane do homoseksualnosti. V takih družbah LGBT osebe čutijo velik pritisk in diskriminacijo: stalen strah pred obsojanjem, grožnjo ali fizičnim napadom v javnosti (ibid., str. 2). Nadaljuje (ibid., str. 27), da je nasilje nad LGBT ljudmi pogosto posledica normativnih pričakovanj, povezanih s spolom. Družba na splošno ima družbena pričakovanja glede sprejemljivih spolnih vlog in oblik vedenja, ki so povezana z njimi. Vsakdo, ki ta pričakovanja krši, lahko postane tarča verbalnih in telesnih napadov (ibid., str. 27).

Švab in Kuhar (2005, str. 47) izpostavita, da na vsakdanje življenje lezbijk in gejev še kako pomembno vpliva dejstvo, da živijo v družbi, kjer je heteroseksualnost še vedno prevladujoča norma. Teoretiki queer zato govorijo o heteronormativnosti, o heteroseksualnosti kot o domnevno univerzalni normi. Ta se v obliki homofobije in nasilja nad geji in lezbijkami pomembno vpisuje v izkušnjo vsakdanjega življenja lezbijk in gejev (ibid., str. 47). Spolna neenakost in predsodki na podlagi spola so celo hujši za trans ljudi, ki so še posebej izpostavljeni tveganju za nasilje na podlagi spola, saj morda celo bolj kot ostali pripadniki LGBT skupnosti spodkopavajo tradicionalne spolne norme in vloge (ibid., str. 31).

Koletnik, Grm in Gramc (2016, str. 124) pišejo, da je razširjenost diskriminacije, s katero se soočajo transspolne osebe, zelo velika. Diskriminacija na osnovi spolne identitete je tako vseprisotna, da je redko prepoznana kot nepravilna obravnava. Mnogi se ne zavedajo svojih diskriminatornih predpostavk in vedenja, ko pride do spolne identitete/izraza nekoga, mnogim pa se niti ne zdi problematično izključiti vse, ki so različni od njih (ibid., str. 124).

Švab in Kuhar (2005, str. 50) pišeta, da se zdi, da lahko o večji svobodi izbire govorimo le tam, kjer heteronormativnost postopoma izgublja pomen. Posledično to pomeni, da je v teh okoljih opazno tudi, da se zmanjšuje nasilje nad geji in lezbijkami ter homofobija nasploh. Za Slovenijo pa lahko rečemo, da ti procesi potekajo zelo počasi in postopoma, saj smo še vedno priče visoki stopnji homofobije ter nasilja nad geji in lezbijkami (ibid., str. 50).

1.7. LGBT osebe in verske skupnosti

Hyusisyan (2017, str. 2) piše, da imata religija in homoseksualnost skupaj zelo dolgo in nasprotujočo si zgodovino. Različne verske skupnosti po svetu ne sprejemajo homoseksualnih oseb in jih celo preganjajo. Skozi zgodovino je bilo veliko primerov, ko so homoseksualnost obravnavali kot greh in ljudi kaznovani, ker so se identificirali kot geji (ibid., str. 2).

Liboro (2015, str. 1209) piše, da je religija vsekakor institucija, ki tradicionalno obsoja homoseksualnost. Tudi s sodobnim učenjem poudarjanja koncepta »ne sovraži grešnika, ampak greh« najboljši vplivne religije do danes še naprej zatirajo velik del članov družbe, LGBT skupnost. Zaradi svojega obsežnega dosega in učinka na način razmišljanja mnogih članov družbe, ima religija močan vpliv na njihovo doživetje in obsodbo spolnih manjšin. Večina religij nadaljuje z diskriminacijo, marginalizacijo in preganjanjem spolnih manjšin, vse do enaindvajsetega stoletja, do danes (ibid., str. 1209).

Sherkat (2002, str. 314) izpostavi, da so vse glavne verske skupnosti v praksi heteroseksistične. Zato se domneva, da morajo geji, lezbijke in biseksualni zavrniti svojo vero in versko skupnost ali pa morajo skrivati svoje spolne želje (ibid., str. 314). Nadaljuje (ibid., str. 315), da tako rekoč vse verske skupnosti obsojajo homoseksualnost kot greh.

Wood in Conley (2014, str. 3) ugotavljata, da so lahko za številne marginalizirane populacije odnosi z verskimi skupnostmi sporni. Ko verski voditelji, verske skupnosti in druge vplivne verne osebe pridigajo LGBT osebam, da sta njuni identiteti, torej verska in spolna identiteta, medsebojno izključujoči, se LGBT osebe soočajo s težavami pri usklajevanju teh dveh identitet (ibid., str. 3). Nadaljujeta (ibid., str. 4), da LGBT osebe pogosto zaznajo konflikt med spolno in versko identiteto. Ob tem pa se LGBT osebe lahko soočajo z duhovno stisko, ki lahko privede tudi do izgube verske identitete (ibid., str. 4).

Super in Jacobson (2011, str. 186-187) trdita, da verska zloraba LGBT oseb sega vse do manipuliranja, uporabe moči položaja, uporabe naukov za zatiranje, stigmatizacije, zavračanja, izrivanja in izganjanja LGBT oseb. Nadaljujeta (ibid., str. 188), da ima verska zloraba LGBT oseb negativne posledice na njihovo duševno zdravje; spopadajo se s tesnobo, sramom, krivdo, depresijo, strahom za lastno varnost, nizko samopodobo. Prav tako pa lahko doživljanje

verske zlorabe negativno vpliva na posameznikovo vero, prakticiranje vere in njegovo sodelovanje v verski skupnosti (ibid., 194).

LGBT osebe, ki so del verske skupnosti in so sodelovale v raziskavi avtorjev Beagan in Hattie (2015b, str. 103), se soočajo z mnogimi psihološkimi oziroma čustvenimi težavami. Pogosto se soočajo z nizko samozavestjo, nizko samopodobo, občutkom ničvrednosti in nevrednostjo biti ljubljen ter z močnim sramom. Veliko se jih sooča tudi z depresijo, nekateri se soočajo s samomorilnimi mislimi, samopoškodovalnim vedenjem, tesnobo ter paničnimi napadi (ibid., str. 103).

Barnes in Meyer (2012, str. 512) v svojem delu pišeta o vzročnem razmerju med versko pripadnostjo in ponotranjeno homofobijo in pravita, da se ta po vsej verjetnosti začne zgodaj v življenju in se nadaljnje razvija s sodelovanjem v nesprejemajočih verskih skupnostih skozi vse življenje. Otroci in mladina so v homofobična prepričanja vpeljeni v času, ko so najbolj dovzetni za ponotranjenje takšnih prepričanj. Avtoritete verskega okolja in celotne skupnosti dajejo tako zgodnji socializaciji posebno silo za razvijanje ponotranjene homofobije (ibid., str. 512).

V raziskavi o vsakdanjem življenju gejev in lezbijk v Sloveniji (Švab in Kuhar, 2005, str. 64) je kot eden poglavitnih razlogov za krizo identitete bila izpostavljena vera.

1.7.1. Krščanstvo in LGBT osebe

Hyusisyan (2017, str. 2) piše, da je krščanstvo med religijami, ki imajo zelo malo strpnosti do sprejemanja gejev. Veliko verskih voditeljev je homoseksualnost označilo za greh. Kristjani iz različnih cerkva (protestantske, pravoslavne, katoliške) pojasnjujejo svoje poglede na homoseksualnost s citiranjem Svetega pisma, češ da je nešteto svetopisemskih verzov, ki njihove poglede potrjujejo. Izpostavi, da imajo države, kjer je krščanstvo glavna religija, veliko težav s sprejemanjem ljudi »netradicionalne« spolne usmerjenosti v njihove družbe (ibid., str. 2).

Rodriguez in Ouellette (2000, str. 333) pišeta, da ima mnogo pripadnikov krščanske verske skupnosti LGBT osebe za nenaravne, zlobne, grešne in perverzne. Ko se sovražni jezik in

čustva dotaknejo LGBT oseb z močno krščansko vero in močno spolno identiteto, se znajdejo v situaciji, kjer lahko pride do konflikta identitet (ibid., str. 333-334).

Bowers, Minichiello, in Plummer (2010, str. 88) izpostavijo, da so voditelji krščanske verske skupnosti zadnji, ki bi se postavili za pravice spolnih manjšin. Še več, včasih se poenotijo s storilci, ko ne obsojajo homofobičnega nasilja z isto strastjo, kot obsojajo druge oblike nasilja. Poudarijo, da vera ne bi smela biti sprejemajoč izgovor za homofobična dejanja in diskriminacijo v civilni družbi, v kateri naj bi bili vsi člani enakopravni (ibid., str. 88).

Subhi in Geelan (2012, str. 1384) pišeta, da veliko homoseksualnih oseb čuti, da se mora popolnoma odreči svoji krščanski identiteti, kadar se identificira kot homoseksualna oseba. Medtem ko odrekanje veri lahko nekaterim pomeni rešitev za konflikte, za druge predstavlja tako vera kot spolnost pomemben aspekt življenja. Ti ljudje se pogosto soočajo z močnimi notranjimi konflikti (ibid., str. 1384).

Schuck in Liddle (2001, str. 63) sta raziskovala verske konflikte, s katerimi se soočajo homoseksualni posamezniki. Najpogostejši vir konfliktov za kristjane, ki so poskušali sprejeti svojo spolno identiteto je verski nauk o homoseksualnosti. Vsi udeleženci so rekli, da njihov verski nauk uči, da je spolni odnos med osebama istega spola greh, prav tako pa jim predstavlja homoseksualne osebe kot nemoralne. Drug pogosto omenjeni vir konfliktov je bil, da je cerkev obsodila nezakonske spolne odnose, kar pa homoseksualnim osebam nalaga večni celibat, saj večina držav ne sprejema porok med istospolnimi osebami. Udeleženci so menili, da ni mesta za homoseksualne osebe v verski skupnosti zaradi predsodkov in diskriminatornih pogledov s strani članov verske skupnosti (ibid., str. 63).

Rodriguez in Ouellette (2000, str. 334) sta opredelila skupne strategije, ki so jih osvojile homoseksualne osebe pri razreševanju verskih konfliktov. Te so vključevale, prvič, zavračanje verske identitete ter odločitev postati ateist ali se pridružiti religiji, ki sprejema homoseksualnost; drugič, zavračanje homoseksualne identitete in prizadevanje za heteroseksualnost; ter tretjič, spretnosti ustvarjanja kompromisa med versko ter homoseksualno identiteto. S tem, ko sta ta dva protislovna vidika ločena, je možen izogib konfliktom. Pri končni strategiji pa gre za integracijo dveh protislovnih identitet v enotno identiteto, torej gre za razumevanje samega sebe kot homoseksualnega kristjana (ibid., str. 334).

Nkosi in Masson (2017, str. 73) pišeta, da čeprav nekateri morda menijo, da je združevanje homoseksualnosti in krščanstva protislovno, mnogi verjamejo, da homoseksualni kristjani ne bi smeli opustiti bodisi svojih krščanskih prepričanj bodisi svoje spolne usmerjenosti. Odločitev homoseksualnih kristjanov, da še naprej ostajajo v svoji verski skupnosti, pa privede različne odzive cerkve in drugih kristjanov. Odzivi segajo od sovraštva do sočutnosti, od diskriminacije do sprejemanja, od zavračanja do dobrodošlice (ibid., str. 73). Nadaljujeta (ibid., str. 74), da se ljudje pogosto izogibajo pogovoru o vprašanjih spolnosti in vere, ker sta precej občutljivi temi. Upa se, da bo z več razpravami o teh vprašanjih bilo več prostora, da bi se razlike toleriralo oziroma se jih celo sprejelo. Številne univerze so v zadnjih letih uvedle programe, ki so namenjeni posebej za pomoč LGBT študentom. Predvideno je bilo tudi, da bodo raziskave socialnim delavcem, psihologom, zlasti tistim, ki so zaposleni v univerzitetnih svetovalnih centrih, nudile večji vpogled v izkušnje homoseksualnih kristjanov ter s tem boljše razumevanje posameznikov, katerih spolno usmerjenost pogosto kritizirajo drugi ljudje, predvsem kristjani (ibid., str. 74).

1.7.1.1. Katoliška verska skupnost in LGBT osebe

Zornik in Mirović (1996, str. 140) v svojem delu omenjata najbolj vplivne družbene institucije, ki največ prispevajo k produkciji in reprodukciji stereotipov o homoseksualnosti in o homoseksualno usmerjenih osebah in prvo mesto prepuščata katoliški cerkvi, saj je njena obsodba homoseksualnih odnosov med moškimi najbolj vplivala na odnos evropskih družb (in tudi ameriške) do homoseksualnosti. Homoseksualnost je bila za katoliško cerkev eden najbolj gnusnih grehov proti naravi in Bogu, cerkvene dogme namreč govorijo o homoseksualnosti kot nasprotovanju naravnemu smotru spolne sposobnosti in spolnega udejstvovanja. Ta naj bi bil dvojen, in sicer služil naj bi izkazovanju ljubezni med dvema osebama različnega spola in rojevanju otrok. V katoliški civilizaciji je tako homoseksualna oseba označena kot sovražnica družine, homoseksualnost pa je bila in še vedno ostaja nekaj, kar je treba premostiti in/ali potlačiti (ibid., str. 140).

Svoja stališča do homoseksualnosti katoliška verska skupnost večkrat nakaže v mnogih verskih dokumentih.

V knjigi Poklicani k sočutju: škofje Združenih držav Amerike o AIDS-u (Poklicani k sočutju: škofje Združenih držav Amerike o AIDS-u, 1990, str. 22-23) je izpostavljeno, da je leta 1975

kongregacija za nauk vere razpravljala o vprašanjih spolne etike v svoji izjavi O človeški osebi. Dokument poudarja stalen nauk cerkve glede nemoralnosti spolne dejavnosti, prizna pa, da niso vse homoseksualne osebe »osebno odgovorne« za svojo homoseksualnost. Kongregacija je nauk 1986 ponovno razjasnila v pismu Problem homoseksualnosti škofom katoliške cerkve o pastoralni skrbi za homoseksualne osebe. V njem je podano stališče Cerkve, po katerem je heteroseksualnost določilna, vsaka druga usmerjenost pa nasprotuje tej normi. Pismo pravi, da homoseksualno nagnjenje samo po sebi ni greh, toda zaradi tega homoseksualna dejavnost še ni »moralno sprejemljiva izbira« (ibid., str. 23).

Prejšnji vrhovni duhovni vodja vseh katoliških cerkva papež Benedikt XVI. je leta 2005 podpisal odobritev 'Kompendija Katekizma katoliške Cerkve', ki zajema opis celotne katoliške vere in pomaga kardinalom, patriarhom, nadškofom, škofom, duhovnikom, diakonom in vsem članom božjega ljudstva v času tretjega tisočletja (Katekizem katoliške Cerkve: Kompendij, b.d.). Homoseksualnost obravnava v 492. členu, v katerem so opisani grehi zoper čistost, kjer piše, da so grehi, ki vsak po naravi svojega predmeta hudo nasprotujejo čistosti, naslednji: prešuštvo, masturbacija (samozadovoljevanje), nečistovanje, pornografija, prostitucija, posilstvo, homoseksualna dejanja. Ti grehi pa piše, da so izraz glavnega greha nečistosti (ibid.).

Homoseksualnost torej obravnava kot greh, zapisana je celo poleg posilstva.

Sedanji vrhovni duhovni vodja vseh katoliških cerkva papež Frančišek pa je leta 2016 odobril vatikanski dokument o gejevskih duhovnikih "The Gift of the Priestly Vocation" (Dar duhovniškega poklica) (The Gift of the Priestly Vocation, b.d.). V njem je med drugim zapisano: »Cerkev, kljub temu, da globoko spoštuje geje, na svoje seminarje ali v posvečeno službo ne more sprejeti oseb, ki prakticirajo homoseksualnost, izražajo 'globoko vrojeno istospolno usmerjenost' in 'podpirajo t. i. gejevsko kulturo'. Takšne osebe so v stanju, ki močno nasprotuje odnosu med moškim in žensko, zato ne moremo spregledati negativnih posledic, ki jih imajo osebe z globoko vrojeno istospolno usmerjenostjo.« (ibid.).

S tem je cerkev praktično ponovila svoje stališče iz leta 2005.

1.7.1.2. Pravoslavna verska skupnost in LGBT osebe

Pravoslavna cerkev brez zadržkov obsoja vse oblike spolnega izražanja, ki se razlikujejo od spolnosti, ki jo pripisuje 'Božja odredba' (Orthodox Statement on Homosexuality, b.d.).

Homoseksualnost je videna kot žalitev Boga, ker poskuša spremeniti zakone, ki urejajo stvarstvo. Homoseksualnost posega v normalen razvoj družbenih vzorcev in kot taka se izkaže škodljiva za vse (ibid.).

Pravoslavna cerkev se ne strinja z zahtevo, da družba priznava homoseksualne osebe kot zakonite zakonce in meni, da si ne zaslužijo enakega spoštovanja, kot si ga zaslužijo moški in ženske v zakonski zvezi (ibid.). Pravoslavna cerkev meni, da bi morala družba homoseksualnost obravnavati kot nemoralno in nevarno sprevrženost, religija pa kot grešen spodrseljaj. V obeh primerih je potrebna poprava. Homoseksualne osebe je treba zaupati zdravstvenim in psihiatričnim ustanovam, s katerimi jim je mogoče pomagati, da si povrnejo samospoštvalno spolno identiteto, ki jim pripada po Božji odredbi (ibid.).

Nekateri člani pravoslavnih cerkva so prevzeli aktivno vlogo pri spodbujanju negativnih odnosov do gejev in lezbijk, več visokih predstavnikov pravoslavne verske skupnosti pa je odločno obsodilo homoseksualnost (Kulganov, 2014).

Pravoslavne cerkve sprejemajo ljudi s »homoseksualnimi občutki«, vendar jih spodbujajo, da premagajo čustva in zavrnejo obhajilo osebam, ki želijo upravičiti svoje homoseksualno vedenje (ibid.).

Pravoslavne cerkve v popolni zaupnosti skrbijo za homoseksualne osebe v prepričanju, da nobenemu grešniku, ki je zatajil sebe in Boga, ne bi smeli dovoliti, da moralno in duhovno propade (Orthodox Statement on Homosexuality, b.d.).

Jovanović (2013, str. 80) piše, da zavzema pravoslavna cerkev v Srbiji pomemben položaj v družbi, zato tudi močno vpliva na stališča ljudi. Zato se lahko vpogled v stališča te verske institucije do homoseksualnosti izkaže za koristnega pri razumevanju negativnega stališča splošne javnosti in predsodkov do istospolne ljubezni (ibid., str. 80-81). Pojasnjuje (ibid., str. 81), da se sodobna srbska pravoslavna cerkev ukvarja s homoseksualnostjo na tri načine. Prvič, homoseksualnost se sploh ne obravnava, uporablja se politiko tišine, ki se najbolj kaže v tem, da homoseksualnost ni navedena v nobeni enciklopediji ali monografiji, ki se ukvarja s pravoslavno vero, drugič, obravnava se na ambivalenten način, v smislu sovražiti greh, ljubiti grešnika, ter tretjič, ko se razlaga kot provokacija z zahoda, saj je mnenja, da je problematika, povezana z LGBT populacijo, nepomembna in vsiljena s strani zahoda. Nadaljuje, da, ko se pravoslavna cerkev čuti sprovocirano, preneha s "tihim ravnanjem" do homoseksualnosti in

njena brezbržnost omogoča, da lahko izraža sovražnost do homoseksualnosti in jo pogosto tudi žaljivo obsoja. To pa opravičuje bodisi s tem, da je homoseksualnost odklon od zakonov narave bodisi s tem, da je homoseksualnost napad na srbski narod in njegove morale (ibid., str. 81).

1.7.1.3. Protestantska verska skupnost in LGBT osebe

Gushee (2015, str. 143) piše, da v protestantskem svetu do sedaj ni bilo dobro razvite diskusije o LGBT. To pa zato, ker so vsi vedeli da protestantska cerkev izključuje vsako sprejemanje neheteroseksualnega spolnega razmerja. To pa se sedaj spreminja (ibid., str. 143).

Nadaljuje (ibid., str. 153), da je temeljen LGBT problem ta, da je napačno razumevanje verskega nauka mnoge pripadnike protestantske vere naučilo tradicijo zaničevanja, preziranja do LGBT oseb. To zaničevanje in preziranje pa je stalo mnoga življenja, uničilo mnoge družine in škodovalo duševnemu zdravju mnogih. Prav tako pa je veliko LGBT oseb odrinilo od protestantske cerkve (ibid., str. 153).

Štulhofer in Rimac (2008, str. 6) izpostavita, da so države, kjer prevladuje protestantska vera, manj stroge glede seksualnosti kot države, kjer prevladujeta katoliška oz. pravoslavna vera, ki veljata za najbolj strogi oziroma najmanj popustljivi.

Danes je v ZDA več kot 5.000 protestantskih cerkva, ki sprejemajo LGBT osebe (Human Rights Campaign, 2015). Največja luteranska cerkev v ZDA, ki sledi svojemu teološkemu temelju do samega Lutherja, je leta 2013 sprejela svojega prvega istospolno usmerjenega škofa, prav tako pa omogoča duhovnikom opravljanje istospolnih porok. Tudi nekaj drugih protestantskih cerkva je odprlo svoja vrata LGBT osebam, prav tako pa se zavzemajo za enakost LGBT oseb (ibid.).

Gushee (2015, str. 147) piše, da spremembe v odnosu med protestantsko cerkvijo in LGBT osebami izhajajo tudi iz mladostniškega gibanja nestrinjanja v protestantskem svetu. To nestrinjanje vse bolj zavzema institucionalno obliko med mladimi: v skupinah na družbenih omrežjih, skupinah v študentskih kampusih, krščanskih fakultetah itd. Te skupine zahtevajo varno okolje za LGBT študente, da se lahko zbirajo z namenom medsebojne podpore, institucionalno sprejemanje in celo sponzorstvo podpornih skupin, dovoljenje dialoga o LGBT problematiki na javnih kampusih, ukinitve tradicionalističnega stališča v korist tihe ali nevtralne institucionalne naravnosti ali popolnega sprejemanja in popolne enakosti LGBT oseb (ibid., str. 147-148).

1.7.2. Islam in LGBT osebe

Umar (2021, str. 69) piše, da islam priznava obstoj poželenja po človeški spolnosti kot neločljiv del bistva človeštva. Izpolnjevanje bioloških potreb mora biti v skladu z verskimi določili, in sicer je spolnost upravičena le, če se izvaja z nasprotnim spolom in preko mehanizma poroke (ibid., str. 69).

Umar (ibid., str. 72) izpostavi, da islamska religija vidi in obravnava homoseksualna dejanja kot obliko gnusnega dejanja in šteje, da škoduje človeški naravi.

Nadaljuje (ibid., str. 79-80), da je poroka prostor, zagotovljen za heteroseksualne osebe, medtem ko sta homoseksualnost in biseksualnost spolni praksi, ki jih ne gre prenašati v nobenih okoliščinah v islamski religiji. Spolni vzorec LGBT oseb temelji zgolj na neukročenem zadovoljstvu, brez skrbi in odgovornosti (ibid., str. 80).

Sa'dan (2016, str. 30) piše, da je islam religija, ki spodbuja mir, strpnost, sprejemanje, pa vendar mnogo citatov Korana ne temelji na podlagi prakse sočutja. Med preučevanjem citatov Korana ugotavlja (ibid., str. 33), da islam prepoveduje istospolne odnose.

Nadaljuje (ibid., str. 36), da LGBT osebe v vsakdanjih interakcijah doživljajo nestrpnost, diskriminacijo in marginalizacijo s strani islamske religije. Namesto, da bi bile LGBT osebe kaznovane v "božjem zakonu", se je zakon preoblikoval v debelo steno, ki ločuje ljudi zaradi različnih spolnosti in med njimi ustvarja diskriminatorne odnose (ibid., str. 36-37).

Schmidtke (1999, str. 260) izpostavi, da pogostost homoseksualnih praks v islamskem svetu dobro potrjujejo različni viri, kot so prozne romance, poezija, sanjske knjige, ter pravna in medicinska literatura. Poleg tega pa je islamsko pravo obsodilo homoseksualne prakse, ne homoerotičnega čustva. Medsebojna privlačnost med dvema istospolnima osebama soglasno velja za povsem naravno in normalno (ibid., str. 260).

Sa'dan (2016, str. 31) v svojem delu spodbuja, da morajo islam predstavljati in učiti sodobni učenjaki islama, da bi za prihodnje generacije zagotovili poudarjanje progresivne različice, ki spoštuje pravice marginaliziranih skupin, ne pa različica islama, ki zmanjšuje temeljne pravice LGBT posameznikov v imenu vere.

1.7.3. Judovstvo in LGBT osebe

Homolka (2020, str. 89) piše, da v judovstvu na spolni odnos zunaj zakonske zveze med moškim in žensko tradicionalno gledajo kritično, tako kot na predzakonski spolni odnos, ločitev, obiskovanje prostitutk in homoseksualne dejavnosti, zlasti med moškimi. Ta negativni odnos do homoseksualne dejavnosti je bil nesporno klasično stališče judovstva do pred nekaj desetletji. To je bilo morda zaradi domneve, da homoseksualnost pravzaprav ni bila pojav v judovstvu (ibid., str. 89).

Slomowitz in Feit (2015, str. 101) izpostavita, da kljub nasprotovanju judovske kulture odprtim izrazom homoseksualnosti, se je razcepila na dve različni poti. Ultra-ortodoksno stališče trdi, da homoseksualnost ni le prepovedana praksa, koncept homoseksualnosti ni priznan. Prepričanje, da gre za istospolno usmerjenost, velja za lažno, namerno in uporniško dejanje (ibid., str. 101).

Vendar pa obstaja moderno judovsko stališče, kot ga predstavlja Rabin Yuval Sherlo, ki stvari ne vidi na enak način (Schwei, 2006, kot navedeno v Slomowitz in Feit, 2015, str. 101). Sherlo trdi, da oseba, ki se identificira kot homoseksualna, ne more in ne sme biti izključena iz skupnosti in sinagoge. Lahko je polno delujoč član sinagoge. Sherlo je eden izmed mnogih sodobnih judovskih rabinov, ki priznavajo obstoj istospolne usmerjenosti in konflikt med istospolno usmerjenimi, njihovo spolno usmerjenostjo in judovsko zakonodajo (ibid., str. 101).

Rapoport (2013, str. 34) izpostavi, da eden izmed judovskih rabinov, rabin Kamenetsky, pravi, da imajo vse homoseksualne osebe sposobnost spreminjanja in premagovanja svojih spolnih občutkov. Tako kot lahko oseba, zasvojena z "internetno pornografijo", spremeni in premaga svojo odvisnost, tako lahko homoseksualne osebe premagajo svojo homoseksualnost. To je mogoče doseči s terapijo. Nekdo, ki čuti homoseksualna nagnjenja, bi moral obiskovati strokovnjaka za duševno zdravje, usposobljenega za procese preobrazbe (ibid., str. 34).

V mnogih judovskih družbah je heteroseksualnost edini sprejemljiv odnos; LGBT osebe imajo mnogokrat težave pri razkritju svoje spolne identitete in/ali spolne usmerjenosti v svoji družini in med bližnjimi prijatelji, pod pritiskom, da jih družba ne bi sprejela (Carroll in Quinn, 2009, kot navedeno v Hyusisyan, 2017, str. 7). Skupnost LGBT je zelo diskriminirana in 'nesprejeta', zato je homoseksualnim osebam težko odkrito razpravljati o svoji spolni usmerjenosti in podvrženosti ustrahovanju in nasilju (ibid., str. 7).

Homolka (2020, str. 89) piše, da v Izraelu ortodoksni judje grozijo paradam ponosa z nasiljem, pred nekaj leti so ultra-ortodoksni demonstranti celo smatrali, da so homoseksualne osebe odgovorne za vojno v Libanonu. Nadaljuje, da je nasilje in sovražni govor nad LGBT osebami v Jeruzalemu običajna praksa. Leta 2015 je šestnajstletno Shiro Banki na smrt zabodel ultra-judovski skrajnež na paradi ponosa v Jeruzalemu (ibid., str. 89). Nadaljuje (ibid., str. 90) da je marca, leta 2020, izraelski rabin Meir Mazuz trdil, da je izbruh koronavirusa treba obravnavati kot božjo kazen za parade ponosa.

1.8. Nasveti za socialno delo z LGBT osebami, ki pripadajo verskim skupnostim

Lewis Bozard Jr. in Sanders (2011, str. 67) pišeta, da je vera področje, ki za LGBT uporabnike predstavlja skrb, hkrati pa je pogosto zanemarjena s strani strokovnih delavcev. Ko pa strokovni delavci zanemarijo raziskovanje tematike, povezane z vero, hkrati zanemarijo potencialen vir spoprijemanja in vir moči uporabnikov. Izkušnje zavračanja v verski skupnosti so lahko na LGBT osebe vplivale negativno, zato je lahko naslavljanje bolečih občutkov in napačnih spoznanj o sebi zanje koristno (ibid., str. 67).

Schuck in Liddle (2001, str. 79) poudarjata, da je pomembno, da so psihoterapevti pri delu z LGBT osebami, ki se soočajo s konflikti med spolno usmerjenostjo in/ali spolno identiteto ter vero, informirani o literaturi, povezani s to tematiko, posledicami in potencialnimi razrešitvami konfliktov, tako da so lahko ob sodelovanju z LGBT osebami, ki se s temi konflikti soočajo, uspešnejši pri reševanju le teh. V svoji raziskavi sta ugotovila tudi, da je zelo pomembno, da imajo LGBT osebe, ki se soočajo s prej omenjenimi konflikti, ob sebi nekoga, s katerim se lahko o tem pogovarjajo. Za tiste, ki pa nimajo sprejemajočih družin, prijateljev ali nekoga, ki bi mu lahko o tem zaupali, je dobro informiran psihoterapevt lahko neprecenljiv (ibid., str. 79).

Izpostavita (ibid., str. 80) načine, kako so sodelujoči v njuni raziskavi reševali svoje konflikte: z zapuščanjem verske skupnosti, s pridruževanjem sprejemajočim verskim skupnostim, z reinterpretacijo homofobičnih verskih naukov ter s pogovorom s prijatelji, duhovniki in terapevti. Ob tem pa poudarita, da je pomembno, da si psihoterapevti ob tem zapomnijo, da za vse ni učinkovita ista rešitev; nekatere LGBT osebe bodo morale zapustiti svojo versko skupnost, druge pa bodo morale ostati. LGBT osebe, ki so v njuni raziskavi dosegle tako

pozitivno LGBT identiteto kot pozitivno versko identiteto, pa so primer, da v resnici ni nobenega konflikta med tem, da je oseba LGBT in verna (ibid., str. 80).

Kocet, Sanabria in Smith (2011, str. 175) v svojem članku obravnavajo osebne boje, s katerimi se LGBT osebe soočajo med usklajevanjem spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete s svojo vero. Za strokovne delavce predlagajo uporabo štiridelnega okvirja, ki vključuje: prepoznavanje pomena vere v življenjih LGBT oseb; pomoč uporabniku pri naslavljanju nerazrešenih čustev; pomoč uporabniku pri usklajevanju LGBT identitete s svojo versko identiteto; in spodbujanje uporabnika, da najde povezavo znotraj verske skupnosti. Nadaljujejo, da se lahko strokovni delavci obrnejo tudi na verske voditelje v LGBT sprejemajočih verskih skupnostih, z namenom gradnje mreže virov, ki so dosegljivi v verskih skupnostih, na katere se lahko uporabnik obrne za podporo (ibid., str. 175).

Hilton in Szymanski (2014, str. 183) se v svojem članku osredotočita tudi na delo z vernimi družinskimi člani LGBT oseb in pišeta, da je veliko staršev v njuni raziskavi, ki so se identificirali kot verni in so imeli LGBT otroka, poročalo o tem, da so tudi sami začeli obiskovati terapijo. Ob izkušnji terapije so poročali, da je bilo informiranje terapevtov o LGBT tematiki zelo dobrodošlo. Najpomembnejše pa je zanje bilo to, da je terapevt normaliziral njihovo izkušnjo ter občutke sramu in se osredotočil na zdravljenje družine. Nadaljujeta, da se morajo strokovni delavci, ki delajo z vernimi družinskimi člani LGBT oseb, osredotočiti na normaliziranje njihove morebitne stiske in občutkov sramu, raziskovati njihova verska prepričanja, jih spodbujati, da se pridružijo LGBT sprejemajočim skupinam ter spodbujati k izboljšanju odnosa s svojimi LGBT družinskimi člani (ibid., str. 183).

2. Problem

Odločila sem se, da bom raziskovala to temo, saj me že veliko časa zanima kakšne izkušnje imajo LGBT osebe v svojih verskih skupnosti, kako usklajujejo spolno usmerjenost in/ali spolno identiteto s svojo vero. Sama sem del verske skupnosti, v kateri sem tekom let spoznala nekaj LGBT oseb, ki so z menoj bile pripravljene deliti med drugim tudi negativne izkušnje, ki so jih v verski skupnosti doživele. Čeprav so tudi name v otroških letih vplivali nauki in pridige o tem, kako je le heteroseksualnost sprejemljiva in kako sta sprejemljiva le moški in ženski spol, to zame nikoli ni bil izgovor, da bi na LGBT osebe gledala slabšalno, imela do njih zaničevalen odnos. So pa mi LGBT osebe povedale o situacijah, prav tako pa sem sama bila prisotna pri nekaterih, ko so člani verske skupnosti LGBT osebe zmerjali, jih zasramovali, jih diskriminirali zaradi njihove spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete, ter jih poskušali prepričati, da je to le obdobje in da naj le molijo in se bodo "spreobrnil". Prav tako pa so nas na verouku učili, da je Bog ustvaril moža in ženo in da spolni odnos ni grešno dejanje le, če gre za odnos med poročenim parom ter če gre za odnos med možem in ženo. Že takrat sem se spraševala, kako more biti LGBT osebam, ko poslušajo, da v bistvu to kar počnejo oziroma to kar so, se v verski skupnosti smatra kot greh. Prestavljala sem si, da jim more biti zelo hudo in da se tako v svoji verski skupnosti gotovo ne čutijo sprejeto, razumljeno, ljubljeno. Čeprav so nas vedno spominjali, da verska skupnost in Bog sprejemata vse ljudi odprtih rok in da vera prinaša ljubezen, varno zavetje, so dokazovali obratno, ko so govorili o homoseksualnosti kot o grehu in prepričevali LGBT osebe, da bodo z molitvijo odpravili svoja "deviantna nagnjenja".

Diskriminacija, ki jo doživljajo LGBT osebe v verskih skupnostih, ima nanje obsežen vpliv, dotika se vsakega področja življenja, vključno s splošnim zdravjem in počutjem (Bowers, Minichiello, in Plummer, 2010, str. 87). Okrevanje po teh težkih izkušnjah je potencialno vseživljenjski proces. Dejstvo, da LGBT osebe doživljajo travme in nadlegovanje v socialnem okolju, ki velja za najbolj zaupno in sveto, bi moralo povzročiti veliko etično in pravno skrb med pomagajočimi poklici (ibid., str. 87).

Z mojo raziskavo si tako želim dati glas ljudem, ki so mnogokrat diskriminirani, žrtve nasilja, zmerjanja v skupnostih, ki naj bi sprejemale ljudi z vsemi napakami.

Od LGBT oseb sem želela slišati, kako se v verski skupnosti počutijo, če so v verski skupnosti doživele kakšne dobre ali slabe izkušnje, kako je potekalo njihovo razkritje v različnih okoljih

ter kako usklajujejo svojo spolno usmerjenost in/ali spolno identiteto s svojo vero. Tako sem si zastavila sledeča raziskovalna vprašanja.

Raziskovalna vprašanja

- Kako se LGBT osebe v verski skupnosti počutijo?
- Kako dobre in slabe izkušnje v verskih skupnostih vplivajo na LGBT osebe?
- Kdo ali kaj je LGBT osebam bil/o v oporo ob slabih izkušnjah v verski skupnosti in kakšne podpore bi si LGBT osebe ob slabih izkušnjah želele?
- Kakšno izkušnjo razkritja svoje spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete imajo LGBT osebe v verski skupnosti?
- Kakšno izkušnjo imajo LGBT osebe z razkritjem svoje spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete? (V izvorni družini, šoli, na delovnem mestu, drugih skupnostih, ki jim pripadajo).
- Kako LGBT osebe svojo spolno usmerjenost in/ali spolno identiteto usklajujejo s svojo vero?

3. Metodologija

3.1. Vrsta raziskave

Raziskava, ki sem jo izvedla, je kvalitativna. Pri kvalitativni raziskavi osnovno izkustveno gradivo, ki ga zberemo v raziskovalnem procesu, sestavljajo besedni opisi ali pripovedi, gradivo pa je potem tudi obdelano in analizirano na beseden način, ne pa z uporabo merskih postopkov, ki nam dajo števila. (Mesec, 2018, str. 11). Raziskava je prav tako empirična, saj sem zbirala novo, neposredno izkustveno gradivo (Mesec, 2009, str. 84).

3.2. Merski instrument

Za izvedbo intervjujev sem kot merski instrument uporabila smernice za delno strukturiran intervju. Smernice za delno strukturiran intervju¹ obsegajo dvaindvajset vprašanj, od tega je osemnajst vprašanj odprtega tipa, pet vprašanj pa zaprtega tipa. Pri določenih vprašanjih pa sem intervjuvancem zastavila še nekaj podvprašanj, če jim je bilo vprašanje nejasno ali pa niso dali dovolj obsežnega odgovora.

3.3. Populacija in vzorec

V raziskavi populacijo sestavljajo LGBT osebe, ki pripadajo ali so pripadale verski skupnosti.

Vzorec v raziskavi je neslučajnostni priložnostni, saj sem raziskavo izvedla s pomočjo tistih enot, ki so mi najbolj dostopne (Mesec, 2009, str. 153). Povezala sem se z društvi, ki delujejo v podporo LGBT osebam in vprašala, če bi bil kdo pripravljen sodelovati z menoj. Uporabila pa sem tudi metodo snežne kepe, saj sem s pomočjo poznanih intervjuvank in intervjuvancev pridobila nove intervjuvanke in intervjuvance. Vzorec zajema osem LGBT oseb. V raziskavi sem si želela pridobiti starostno raznolikost, vendar so v raziskavi sodelovali le intervjuvanci stari med devetnajst in devetindvajset let.

V raziskavi sem si želela intervjuvati vsaj 10 oseb, da bi bil moj vzorec bolj reprezentativen. Vendar pa kljub močnemu trudu in obračanju na mnoge institucije ter znance, nisem uspela dobiti več kot osem oseb, ki bi bili pripravljeni sodelovati z menoj. Vsaj pet oseb, do katerih sem prišla preko znancev, ni želelo z mano opraviti intervjuja, kar mi je dalo misliti, da je verjetno to vseeno za osebe zelo osebna in zaupna izkušnja, morda pa jim tudi pogovor o

¹ Dostopno v prilogi A

izkušnjah v verski skupnosti sproži neprijetne občutke, o katerih se ne želijo pogovarjati z neznancem.

Ker pa v svoji raziskavi ne morem zajeti vseh verskih skupnosti sem se osredotočila na tri največje monoteističnih religije na svetu in sicer na krščanstvo, islam in judovstvo.

To odločitev je podkrepilo spoznanje, da je v letu 2002 popis prebivalstva pokazal, da sta dve najbolj zastopani veroizpovedi slovenskega prebivalstva krščanska (katoliška, pravoslavna in protestantska veroizpoved) ter islamska veroizpoved. In sicer je v letu 2002 60,9 procentov slovenskega prebivalstva pripadalo krščanski verski izpovedi, 2,4 procentov slovenskega prebivalstva pa islamski verski izpovedi (Šircelj, 2003).

Na podlagi te ugotovitve sem pričakovala, da bom za izvedbo intervjujev najverjetneje dobila največ sogovornikov krščanske veroizpovedi, takoj za tem pa sogovornike islamske veroizpovedi, manj verjetno pa bom uspela dobiti sogovornika, ki pripada judovski veroizpovedi, saj glede na to, da v popisu verske sestave prebivalstva judovska veroizpoved ni bila izrecno navedena, sklepam, da je v Sloveniji malo prebivalcev z le to veroizpovedjo.

Izkazalo se je, da sem dobila sogovornike, ki so pripadali le krščanski veroizpovedi, in sicer le katoliški veroizpovedi, kar potrdi razširjenost katoliške veroizpovedi. Prav tako pa mi je to dejstvo dalo misliti, da ima Rimskokatoliška cerkev v Sloveniji zelo močen vpliv. Obenem pa imam občutek, da je Slovenija še vedno precej kulturno zaprta. Druge verske skupnosti v njej niso najbolj zaželeni, zato tudi veliko ljudi, ki pripada nekatoliški verski skupnosti, opusti svojo vero. Posledično pa lahko sklepam, da je LGBT oseb, ki javno izraža svojo veroizpoved (ki ni katoliška), zelo malo.

Prav tako obstaja možnost, da je za mnoge LGBT osebe, ki pripadajo nekatoliškim verskim skupnostim, zelo težko usklajevati svojo vero s svojo spolno usmerjenostjo in/ali spolno identiteto. Posledično to lahko privede do dodatne diskriminacije, zato so primorani izbirati med enim in drugim. Stvar, za katero se ne odločijo, pa potlačijo vase.

Pomembno je izpostaviti tudi, da družine vseh intervjuvanih oseb pripadajo verski skupnosti, so verne.

Tabela 3.1: Značilnosti vzorca raziskave

Oseba	Starost	Status	Verska skupnost
A	21	Študentka	Katoliška verska skupnost
B	24	Zaposlen	Katoliška verska skupnost
C	24	Zaposlen	Katoliška verska skupnost
D	21	Študent	Katoliška verska skupnost
E	22	Študentka	Katoliška verska skupnost
F	22	Študentka	Katoliška verska skupnost
G	29	Zaposlen	Katoliška verska skupnost
H	19	Študent	Katoliška verska skupnost

3.4. Metoda zbiranja podatkov

Moja metoda za zbiranje podatkov je bil delno standardiziran intervju, in sicer so mi bile v pomoč pri izvedbi intervjuja smernice za delno strukturiran intervju. Povezala sem se z društvi, ki delujejo v podporo LGBT osebam ter jih prosila, če lahko v svojem društvu povprašajo, ali bi bila katera LGBT oseba, ki pripada ali je pripadala verski skupnosti, pripravljena sodelovati v moji raziskavi. Ko sem dobila zainteresirane sodelujoče, sem se z njimi dogovorila za termin intervjuja. Prav tako pa sem kontaktirala poznane LGBT osebe, ki pripadajo ali so pripadale verski skupnosti in se ob njihovi pripravljenosti za sodelovanje dogovorila za termin opravljanja intervjuja. Nato pa sem preko poznanih intervjuvancev pridobila nove intervjuvance.

Pred izvedbo intervjujev sem intervjuvance prosila za dovoljenje za snemanje pogovora. Trije intervjuji so bili opravljeni preko video klica preko aplikacije Zoom, pet intervjujev pa sem izvedla v živo, na pijači ali v parku. Zbiranje podatkov je potekalo od 22.12. 2022 do 20.3. 2023.

3.5. Obdelava in analiza podatkov

Podatke, ki sem jih pridobila z izvedbo intervjujev, sem analizirala z besednim opisovanjem, torej na kvalitativen način. S pomočjo poslušanja posnetkov pogovora sem naredila čim bolj dobeseden zapis pogovora, zapisala sem ga v obliki dvogovora. Nato sem vsakemu intervjuju

oziroma osebi dodelila črko po abecednem redu ter v vsakem intervjuju določila enote kodiranja, torej sem del stavka oziroma stavek oštevilčila z zaporednimi številkami.

Primer: ... *sem se začela kar malo slabo počutiti v verski skupnosti, ko sem pač začela z raziskovanjem svoje spolne usmerjenosti, ker tega dvojega nisem znala usklajevati. (A1)*

Sledilo je kodiranje, in sicer sem se najprej lotila odprtega kodiranja, pri katerem sem določenim enotam kodiranja določila pojme, sorodne pojme sem nato združevala v kategorije, kategorije pa v teme.

Primer:

Tabela 3.2: Primer odprtega kodiranja

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
B1	Velikokrat moram paziti, kaj bom povedal, zato sem se večkrat počutil ful omejenega, kar se tiče izražanja svojega mnenja.	Občutek omejenosti pri izražanju mnenja	Negativni občutki	Počutje v verski skupnosti
B2	Prav tako pa sem se počutil, da delam stvari narobe, in to mislim da je dosti pripomoglo k nastajanju notranje homofobije, ki sem jo moral razdelati na terapiji.	Pojavljane ponotranjene homofobije	Negativni občutki	Počutje v verski skupnosti
B3	... sem se pretežno slabo počutil v verski skupnosti.	Slabo počutje	Negativni občutki	Počutje v verski skupnosti

Nato sem še osno kodirala, pri čemer sem vzpostavljala hierarhijo med temo, kategorijo in pojmi.

Primer:

1. Počutje v verski skupnosti

a) Negativni občutki

- Slabo počutje zaradi neuspeha usklajevanja vere in spolne usmerjenosti (A1)
- Občutek zatiranosti (A6)
- Občutek omejenosti pri izražanju mnenja (B1, F2)

- Pojavljanje ponotranjene homofobije (B2)
- Slabo počutje (B3)
- Slabo počutje zaradi določenih članov verske skupnosti (C3)
- Strah pred razkritjem spolne usmerjenosti zaradi odziva članov verske skupnosti (D2)
- Občutek vsiljivosti (E2)
- Občutek nepripadnosti (E3)
- Slabo počutje ob nepodpiranju LGBT oseb s strani članov verske skupnosti (E6)

4. Rezultati

4.1. Počutje v verski skupnosti

Intervjuvanci so ob vprašanju, kako se počutijo v verski skupnosti, izpostavili tako pozitivne kot negativne občutke. Med pozitivnimi občutki so bili prijetni občutki, sproščenost v domači župniji (*»Pa tudi v domači župniji se počutim dobro, sproščeno.« (D4), »Tudi v domači župniji sem se počutila sproščeno, še posebej zato ker smo imeli fajn župnika.« (E5)*) Prav tako so poročali o dobrem počutju zaradi pomanjkanja homofobičnih odzivov (*»To moje dobro počutje pa je zagotovo posledica tega, da nisem doživel kakšne homofobije.« (G5), »Drugače pa sem se počutil dobro, že zato ker nisem nikoli doživel, da bi kdo imel homofobično reakcijo ali kaj takega.« (H3)*) Eden od intervjuvancev pa je govoril o občutkih veselja ob podpori duhovnikov pri odločitvi biti odprto gej (*»Vesel sem, ko mi duhovniki povedo, da sem zelo pogumen, ker sem odprto gej in me kar spodbujajo pri tem.« (G6)*) Dva intervjuvanca pa sta izpostavila, da se dobro počutita zaradi dobrih odnosov z vernimi prijatelji (*»Počutim se v redu, večinoma s prijatelji, ki so verni imam lahko v redu odnose, pogovore, brez nobenih težav.« (C1), »Večinoma se počutim v verski skupnosti kar dobro, že zato ker imam dobre odnose s prijatelji iz cerkve.« (D1)*) Med negativnimi občutki pa so bili občutki strahu pred razkritjem spolne usmerjenosti zaradi odziva članov verske skupnosti (*»Sicer pa v verski skupnosti nisem prav odprto gej, ker me je vseeno strah kako bi se odzvali ljudje, ko bi izvedeli.« (D2)*) Eden izmed intervjuvancev je izpostavil jezo zaradi enačenja homoseksualnosti z grehom (*»... še posebej sem jezna ko govorijo o homoseksualnosti kot grehu in se ne dajo prepričat.« (E7)*) Eden izmed intervjuvancev pa je govoril tudi o jezi nad dejstvom, da je LGBT tematika v verski skupnosti tabu (*»Pa tudi sem kar jezen, da je LGBT tematika v cerkvi tako tabu tema, se izogiba vsakemu pogovoru o tem. (G2)*) Dva intervjuvanca sta izpostavila občutek omejenosti pri izražanju mnenja (*»Počutim se, kot da me ne nek način omejuje, ne upam si zares izraziti svoje mnenje in samo izpolnjujem to, kar je od mene pričakovano.« (F2), »Velikokrat moram pazit, kaj bom povedal, zato sem se večkrat počutil ful omejenega, kar se tiče izražanja svojega mnenja. (B1)*) Eden izmed intervjuvancev je izpostavil slabo počutje zaradi neuspeha usklajevanja vere in spolne usmerjenosti (*»... sem se začela kar malo slabo počutit v verski skupnosti, ko sem pač začela z raziskovanjem svoje spolne usmerjenosti, ker tega dvojega nisem znala usklajevat. (A1)*)

Odgovori na vprašanje o tem, kakšne odnose imajo z ljudmi iz verske skupnosti, so bili raznoliki. Intervjuvanci so povedali, da imajo dobre odnose z vernimi prijatelji (*»Imam najboljšo prijateljico, ki je katoličanka, pa tudi doma imam dobre prijatelje, ki so katoličani.« (A8), »Z ostalimi prijatelji, ki so katoličani pa imam dobre odnose. (C6), »Imam tudi veliko vernih prijateljev, s katerimi se družim že celo življenje in mi vedno stojijo v oporo.« (D6), »Moja najboljša prijateljica je verna, z njo se počutim ful fajn, pa tudi z drugimi vernimi prijatelji imam super odnose...« (E8), »Sicer pa imam z vernimi prijatelji, ki so isto stari kot jaz, dobre odnose...« (H7)) Dva intervjuvanca sta poročala o odtujenih odnosih zaradi različnih pogledov na določene tematike (*»... z drugimi pa sem raje na distanci, ker vem, da imajo drugačen pogled na določene tematike kot jaz.« (B6), »Sem pa z veliko ljudmi vseeno na distanci, z njimi ne podelim vsega ker se naši pogledi na določene stvari ne ujemajo.« (D7))* Eden izmed intervjuvancev je izpostavil dobre odnose s člani verske skupnosti kljub razkritju spolne usmerjenosti (*»Z večino ljudi imam okej odnose, se niso spremenili, ko so ljudje zvedeli, da sem gej...« (G9))* Isti intervjuvanec pa je izpostavil še poslabšanje odnosa z duhovniki, ki ne podpirajo homoseksualnosti (*»Pa tudi eni duhovniki so z mano čisto spremenili odnos na slabše, ker ne podpirajo homoseksualnosti.« (G12))* Dva intervjuvanca sta poročala o slabih odnosih s člani verske skupnosti, ki vsiljujejo svoja mnenja (*»... če so bolj radikalni in poskušajo svoja prepričanja vsiljevati, z njimi nimam v redu odnosa, ker je nasploh to neka lastnost pri ljudeh, ki mi ni všeč.« (F5), »... s tistimi, ki pa stalno vsiljujejo svoja mnenja, pa nimam okej odnosa, se jih izogibam.« (H5))**

Ob vprašanju, kakšen je njihov odnos do verske skupnosti, so bili odgovori sledeči. Dva intervjuvanca sta izpostavila oddaljitev od verske skupnosti zaradi nesprejemanja spolne usmerjenosti članov verske skupnosti (*»... sem se ful oddaljila od cerkve, ker sem bila sigurna, da ne bodo sprejeli dejstva, da sem lezbijka.« (A2), »... sem se oddaljila od verske skupnosti, ko sem začela spoznavati, da so mi všeč punce, ker sem videla, da v njej me tako ne bodo zares sprejeli.« (E1))* Eden izmed intervjuvancev pa je govoril o spoštljivem odnosu do verske skupnosti (*»Že kot majhen, preden bi se "outiral" bi imel vedno neko spoštovanje do verske skupnosti, ker je moja mama v tem našla moč, zatočišče.« (B7))* Isti intervjuvanec pa je izpostavil še nespoštljiv odnos do dela verske skupnosti, ki ne sprejema LGBT oseb (*»Najbolj sem jezen, ko se prevara smatra kot okej stvar, ampak bit gej in hodit v cerkev pa je nekaj najbolj groznega, do tega dela skupnosti, ki ne sprejema LGBT oseb, pa nimam niti najmanjšega spoštovanja.« (B9))* Eden izmed intervjuvancev je izpostavil pomanjkanje

občutka pripadnosti (*»Ne bi pa rekel, da čutim neko močno pripadnost oziroma če sploh čutim kakšno pripadnost.« (C7)*) Dva intervjuvanca sta govorila o pomanjkanju odnosa do verske skupnosti (*»Nimam nekega velikega odnosa do verske skupnosti.« (D9)*, *»Nimam prav posebnega odnosa, ki ga bi gojil do verske skupnosti...« (H9)*) Eden izmed intervjuvancev je izpostavil pozitiven odnos do koristnih misli, zgodb v verski skupnosti (*»Po eni strani cenim maše in podobne stvari, ker jih jemljem kot meditacijo, ker imam čas za razmišljanje o stvareh, včasih tudi povedo neko misel ali zgodbo, ki je dejansko koristna in lahko ful misli razviješ iz povedanega.« (F6)*) Isti intervjuvanec pa je izpostavil nespoštljiv odnos do dela verske skupnosti, ki je ozkogled (*»Ne spoštujem pa ta del verske skupnosti, ki je še vedno tako staromoden, ozkogled...« (F7)*) Eden izmed intervjuvancev je povedal, da ima do verske skupnosti pozitiven odnos (*»Ma v bistvu imam zelo pozitiven odnos do te verske skupnosti...« (G13)*)

Ob vprašanju, kaj jim pomeni verska skupnost, so intervjuvanci izpostavili medsebojno ljubezen in podporo drugim (*»Pomeni mi neka medsebojna ljubezen, od verske skupnosti sem prevzel predvsem to, da imaš rad sočloveka in da pomagaš drugemu, ne obsojaš.« (B10)*, *»To sobivanje, medsebojna pomoč je tisto, v čemer vidim pozitivno noto, neko pozitivno korist.« (C11)*) Intervjuvanci so poročali tudi o velikem pomenu ljudi v verski skupnosti (*»... več mi pomenijo ljudje v verski skupnosti.« (D12)*) Eden izmed intervjuvancev pa je izpostavil upanje (*»Pomeni mi upanje, predvsem upanje v druge ljudi.« (A15)*) Intervjuvanci so poročali tudi o pomanjkanju pomena verske skupnosti (*»Kot verska skupnost ne vem če bi rekel, da mi pomeni veliko...« (D11)*, *»Ne pomeni mi kaj dosti...« (H12)*) Eden izmed intervjuvancev je izpostavil vodila, kako biti dober človek (*»Čeprav je sedaj moja vera nekoliko spuhnela, vseeno lahko rečem, da v verskem nauku vidim vodila, kako biti dober človek.« (E14)*) Enemu izmed intervjuvancev pomeni verska skupnost del otroštva, običaj (*»... po eni strani pa predstavlja tudi en del mojega otroštva, kot nek običaj.« (F9)*) Enemu intervjuvancu pa pomeni verska skupnost velik del življenja (*»Verska skupnost mi pomeni veliko, je kar velik del mojega življenja.« (G14)*)

Ob vprašanju, če bi lahko z mano podelili kakšno dobro izkušnjo, ki se jim je zgodila v verski skupnosti, so intervjuvanci izpostavili sklepanje prijateljstev (*»Pri skavtih sem spoznala mojo najboljšo prijateljico, pa tudi veliko drugih prijateljev.« (A17)*, *»V celoti bi rekel, da je bila izkušnja v katoliškem dijaškem domu in izkušnja pri skavtih dobra izkušnja, ker sem spoznal tam veliko prijateljev...« (D13)*, *»Čas, ki sem ga preživela na skavtih, je bil komplet dobra*

izkušnja, ker sem tam spoznala veliko ljudi.« (E15), »Skavti so bili zame v celoti zelo dobra izkušnja, druženje z sovrstniki in ustvarjanje dolgoletnih prijateljev, ki jim še danes lahko zaupam.« (F10)) Eden izmed intervjuvancev je izpostavil podpirajoči odziv duhovnika na razkritje spolne usmerjenosti (»Bil sem pri spovedi in duhovniku povedal, da so mi vseč fantje, duhovnik pa me je vprašal, če imam fanta, in odgovoril sem ne, on pa mi je rekel, okej, ko ga boš imel, če ga ne boš varal, potem ti ne živiš v grehu, ti samo ljubiš.« (B12)) Ob tej izkušnji je izpostavil šok (»Jaz sem takrat doživel šok, nisem mogel verjeti, da ne živim v grehu, ne bom šel v pekel.« (B13)) Prav tako pa je govoril o zavedanju o možni pripadnosti verski skupnosti (»Spomnim se, da sem razmišljal o tem, da dejansko lahko pripadam tej skupnosti če hočem.« (B14)) Za enega izmed intervjuvancev je dobra izkušnja predstavljala podporo članov verske skupnosti ob izgubi ožjega družinskega člana (»Ni nujno najbolj prijetna izkušnja, ampak pred nekaj leti je moj oče umrl in je nekako celo to obdobje, ko smo se pobirali in urejali življenje, morem reči, da je tako zame, kot za celo mojo družino je ravno ta skupnost še najbolj pomagala, da smo lahko vztrajali, da smo se lahko pobrali.« (C10)) Dva intervjuvanca sta govorila o pozitivnem govoru duhovnika o LGBT osebah (»Enkrat se spomnim, da smo pri verouku načeli temo o LGBT osebah, in duhovnik je o tem govoril zelo lepo, sprejemajoče, spodbujal je, da ne smemo nikoli nekoga zmerjat ker je npr. gej, ampak ga moremo sprejet takšnega kot je, ker takega ga je Bog ustvaril. (D15), »... sva s prijateljico iz cerkve odšli na delavnico na temo LGBT ker sva bili prepričani, da bodo na delavnici kritizirali LGBT ljudi, ampak ko je duhovnik začel govoriti, me je kar šokiral, ker je govoril dejstva, skratka zelo lepo in vključujoče je govoril o LGBT osebah.« (E17)) Eden izmed intervjuvancev je govoril o podpiranju duhovnikov pri odločitvi biti odprto gej (»Pa tudi se spomnim, da je enkrat en duhovnik bil zelo sprejemajoč, pa tudi ga je zanimalo, kaj počnemo v tem društvu Legebitra, skratka mi je dal vedeti, da to kar počnem je čisto okej in da me zaradi tega ne sme biti sram, pa tudi drugače je kar nekaj duhovnikov mi reklo, da je dobro da sem odkrito gej, da sem to kar sem in tega ne skrivam, pa da s tem ne delam nič slabega in da me podpirajo.« (G19)) Ob tej izkušnji je izpostavil velik pomen podpore duhovnikov, občutek olajšanja (»To mi je res dosti pomenilo, mi je kar malo odleglo.« (G20)) Isti intervjuvanec pa je kot dobro izkušnjo izpostavil tudi povezujočo izkušnjo z vernimi LGBT osebami na paradi ponosa (»... ko sem bil na paradi ponosa in sem imel plakat z mavričnim križem, je en cel kup ljudi stopilo do mene in reklo da so tudi oni katoličani in da je lepo srečat še kakšnega katoličana, in mi je res bilo prijetno srečat ljudi, ki so rekli, da je tudi njim vera pomembna v življenju.« (G21))

Ob vprašanju, če lahko z mano podelijo kakšno slabo izkušnjo, ki se jim je zgodila v verski skupnosti, so vsi razen enega pripovedovali o vsaj eni slabi izkušnji, le eden je rekel, da osebno sam ni doživel slabe izkušnje (*»Dejansko nisem osebno doživel še nobene slabe izkušnje, nikoli mi ni noben član verske skupnosti kar koli grdega rekel v povezavi s tem, ker sem gej.« (D17)*) Izpostavil je le izkušnjo sovražnega govora članov verske skupnosti o prijateljih, ki so LGBT (*»Sicer pa so mi moji LGBT prijatelji velikokrat pripovedovali o tem, kako so jim določeni člani verske skupnosti govorili, naj molijo z namenom da bi se spreobrnili, pa da naj nimajo nobenih spolnih odnosov z istospolnimi osebami, ker je to bolno in je to grešno dejanje.« (D18)*) Polovica intervjuvancev je kot slabo izkušnjo izpostavila sovražni govor o LGBT osebah (*»Nekdo je načel temo o transspolnih ljudeh, eden izmed voditeljev pa je rekel, da tega nikakor ne podpira in da menjava spolna ne bi smela biti zakonita, ker to ni normalno in še naprej je zelo grdo govoril o LGBT osebah.« (A18)*, *»Na enem izmed mladinskih srečanj so ob temi o LGBT osebah in posvajanju otrok trije člani skupine bili ful proti temu, da ni normalno, če ima otrok dve mami ali dva očeta, da je to bolano.« (B19)*, *»Zagotovo je bilo najtežje poslušati razne pridige o gejih, kako je to greh in kako je to bolno itd.« (C13)*, *»... voditelj nas je zbral v krog in nam povedal, da je postala poroka istospolnih partnerjev legalna, nato pa smo pokomentirali, kakšno imamo mi mnenje, in vsi so govorili, da tega ne podpirajo, oziroma da je okej, dokler se ne dogaja pred njihovim nosom, eden se spomnim da je rekel, da bi to moralo biti nujno prepovedano, ker to ni normalno.« (E21)*) Eden izmed intervjuvancev je izpostavil začuden odziv članov verske skupnosti na razkritje spolne usmerjenosti (*»... kakšen krat ko osebe spoznajo, da so mi vseč punce vidim, da so malo začudene...« (A23)*) Eden izmed intervjuvancev je kot slabo izkušnjo izpostavil preprečevanje približevanja mlajšim fantom zaradi spolne usmerjenosti (*»Ko sem bil animator, mi je nekaj ljudi reklo da naj se ne dotikam več mlajših fantov in naj ne dovolim da pridejo do mene, ali pa da bodo v naročju pri meni, ker to bo potem lahko zmotilo njihove starše.« (B17)*) Povedal je tudi o tem, da je ob tej izkušnji občutil šok in sram (*»Sem pa bil res šokiran, začuden, da se mi je to dejansko zgodilo, hkrati pa me je bilo sram.« (B18)*) Isti intervjuvanec pa je izpostavil tudi napad s strani člana verske skupnosti zaradi podpiranja LGBT oseb (*»Na socialnem omrežju me je enkrat napadel nekdo iz verske skupnosti, ker sem izrazil svoje mnenje glede istospolnih partnerjev in posvojitve otrok, to je bila zame itak ful slaba izkušnja, sem se ful počutil slabo. (B22)*) Dva intervjuvanca sta kot slabo izkušnjo izpostavila nepodpiranje LGBT oseb s strani vernih staršev (*»Pa kot slabo izkušnjo zagotovo lahko izpostavim že to, da moji starši nikakor ne podpirajo LGBT...«*

(C14), »... bi tukaj izpostavila slabo izkušnjo, ki je že ta, da zato, ker so moji starši verni, ne podpirajo LGBT oseb, ne strinjajo se s tem in za tem jasno stojijo.« (F20)) Ob tej izkušnji pa sta oba občutila bolečino (»Ko ti o tem govori neka tretja oseba, nek pridigar boli, malo bolj boli pa, ko podobne argumente, debate slišiš od ljudi, ki so ti pomembni, od svojih staršev.« (C15), »Najhuje je, ko te tvoji bližnji ne sprejmejo, ravno od njih pa pričakuješ brezpogojno ljubezen, ta del še najbolj boli. (F21)) Intervjuvanec, ki je obiskoval teološko fakulteto in bil bogoslovec, je izpostavil govor škofa o neuspehu v življenju zaradi spolne usmerjenosti (»Ko sem zapustil semenišče, sem povedal razloge zakaj odhajam, pa med drugim sem tudi povedal, da odhajam tudi zato, ker sem gej, škof pa mi je ob tem odvrnil, da itak ne bom uspel v življenju, ker to kar počnem ni dobro, s tem je seveda mislil na mojo spolno usmerjenost.« (G22)) Ob tej izkušnji je izpostavil slabo počutje, šok (»Ob tem kar mi je povedal sem se kar slabo počutil, pa šokiran sem bil, ker tega res nisem pričakoval, ker sva do tedaj dobro sodelovala.« (G23)) Isti intervjuvanec pa je kot slabo izkušnjo izpostavil tudi krivo obtožbo mame o pedofiliji zaradi spolne usmerjenosti (»Se spomnim nekaj let nazaj, je prišla mama domov, in rekla, da je nekemu mulcu v vasi pisala na aplikaciji neka ženska, naj ji pošlje gole fotografije, te gospe, ki so se pogovarjale z mamo pa so rekle, da je to čisto verjetno bil moški, in nato me je mama napadla: "A si bil to slučajno ti? Ti si bil!"« (G27)) To izkušnjo pa je želel pozabit zaradi močnih neprijetnih občutkov (»To je bila zame blazno neprijetna izkušnja, tako neprijetna, da če ne bi sedaj o njej resnično pomislil, se je ne bi spomnil, ker sem jo res vsa ta leta zaril globoko v podzavest, na vsak način sem jo hotel pozabit.« (G28)) Eden izmed intervjuvancev pa je izpostavil sovražni govor vernih sovrstnikov o LGBT osebah (»... sem celo osnovno šolo poslušal zelo grde komentarje vernih sovrstnikov o gejih oz. LGBT osebah.« (H15)) Ob tej izkušnji je povedal, da je doživel občutke groze, ničvrednosti (»Ob teh komentarjih sem se počutil grozno, ničvredno...« (H16)) Prav tako pa je povedal, da je zaradi te izkušnje imel poskuse samomora (»... tudi zaradi tega sem imel poskuse samomora, tako daleč je to pripeljalo.« (H17))

Tekom intervjuja je eden izmed intervjuvancev izpostavil dvojno breme, in sicer breme zaradi diskriminacije homoseksualnosti ter breme zaradi razočaranih, obupanih bližnjih (»Poleg tega, da imaš svoje skrbi, izzive zaradi tega ker si gej, se sekiraš še za njihovo počutje, se sprašuješ, če si jim sedaj uničil življenje, ker bodo mislili, da niso naredili dovolj pri vzgoji.« (C17))

4.2. Vpliv dobrih in slabih izkušenj v verski skupnosti

Intervjuvanci so na vprašanje, kakšne posledice menijo, da so nanje pustile dobre izkušnje, ki so jih doživeli v verski skupnosti, izpostavili ponotranjenje vere (*»sigurno so te dobre izkušnje in osebe vplivale na to, da sem se spet našla v svoji veri.« (A28)*, *»Dobre izkušnje so me pripeljale do tega, da sem začel ločevati vero in versko skupnost, in s tem vzljubil in ponotranjil vero« (H18)*) Eden izmed intervjuvancev je izpostavil zavedanje, da homoseksualnost ni greh (*»Izkušnja, ko je bil duhovnik pri spovedi sprejemajoč, je vplivala name tako, da sem se zavedal, da me ne rabi bit sram tega kar sem in da ne živim v grehu.« (B25)*) Naslednji intervjuvanec je izpostavil občutek brezpogojne ljubezni (*... prav tako pa sem začutil, da bom v tej skupnosti prejemal brezpogojno ljubezen.« (D24)*) Intervjuvanci so izpostavili tudi pripravljenost pomagati drugim (*»Bi rekel, da so bile te dobre izkušnje zame en zgled, kako lahko pomagam ljudem, ki so se znašli v težki situaciji.« (C18)*, *»... tudi zelo rada pomagam drugim, kar sem se naučila tudi v verski skupnosti.« (E26)*, *»... je pomoje vplivalo name, da sem sočuten do sočloveka, sem vedno pripravljen pomagat.« (H20)*) Eden izmed intervjuvancev je govoril o občutku sprejetosti ob podpori duhovnikov pri odločitvi biti odprto gej (*»Podpora nekaterih duhovnikov je zagotovo vplivala na to, da sem imel upanje, da se bom v tej skupnosti, ki jo imam tako rad, res lahko počutil sprejetega in bom to kar sem.« (G38)*)

Ob vprašanju, kakšne posledice menijo, da so dobre izkušnje v verski skupnosti pustile na njihov odnos do verske skupnosti, so intervjuvanci izpostavili približanje verski skupnosti (*»Če ne bi bilo nobene dobre izkušnje, bi bil verjetno še bolj oddaljen od verske skupnosti, kakor sem.« (C20)*, *»En toliko pa so te dobre izkušnje zagotovo vplivale tudi na to, da sem bil bližje verski skupnosti, kot bi bil sicer.« (D25)*) *»Na to kaj mi verska skupnost pomeni pa tudi mislim da so vplivale dobre izkušnje, in sicer tako, da sem poleg mnogih nestrinjanj z določenimi mišljenji, ostajala v njej, hodila k maši, na skavte.« (F23)*, *»Gotovo so vplivale, da še vedno z veseljem obiskujem versko skupnost, zaradi pozitivnega vajba.« (G37)*) Eden izmed intervjuvancev je govoril o vplivu bližnjih oseb na pozitiven odnos do verske skupnosti (*»Osebe v mojem življenju so imele največji vpliv na to, kaj mi verska skupnost pomeni, ker so mi jo približale k srcu.« (A29)*) Naslednji intervjuvanec je govoril o verski skupnosti kot zatočišču, zavetju (*»Pozitivne izkušnje so zagotovo približale versko skupnost bližje k meni in tako mi je predstavljala verska skupnost zatočišče, varno zavetje.« (E27)*)

Več kot polovica intervjuvancev je na vprašanje, kakšne posledice menijo, da so nanje pustile slabe izkušnje, ki so jih doživeli v verski skupnosti, izpostavila negativen vpliv na samopodobo in samozavest (*»... negativno pa so vplivale tudi na mojo samozavest in samopodobo.« (A31), »... prav tako sem čutil negativne posledice na svojo samozavest pa tudi samopodobo.« (B29), »Slabe izkušnje so sigurno negativno vplivale na mojo samopodobo, dožemanje samega sebe, samozavest...« (C21), »Takrat so te slabe izkušnje zihr negativno vplivale na mojo samopodobo, samozavest...« (G39), »Pa itak sem imel ful nizko samopodobo in samozavest.« (H23)) Eden izmed intervjuvancev je govoril o zatiranju svoje lastne spolne usmerjenosti (*»... sem še nekaj časa poskušala zatreti svojo spolno usmerjenost.« (A32)*) Isti intervjuvanec je izpostavil tudi dvom o odločitvi za homoseksualno življenje zaradi strahu pred diskriminacijo (*»... sem po tihem upala, da nisem zares lezbika, ker bi s tem zabredla v nove težave, diskriminacijo, grde poglede, občutke sramu.« (A33)*) Eden izmed intervjuvancev je govoril o izgubi upanja v bodoči poklic vzgojitelja (*»... po tisti izkušnji, ko so mi rekli, naj se ne dotikam fantkov, sem čisto izgubil upanje v to, da bi lahko postal vzgojitelj ker sem vedel, da mi ne bo uspelo zaradi predsodkov ljudi, sem si mislil, da rajši ne bom izzival usode in se spuščal v ta poklic, čeprav mi je bil všeč.« (B26)*) Isti intervjuvanec je govoril o razvijanju ponotranjene homofobije (*»Na splošno pa so te negativne izkušnje le prispevale k temu, da sem začel razvijati notranjo homofobijo...« (B28)*) Naslednji intervjuvanec je govoril o prevzemanju krivde za negativne stvari, ki se dogajajo (*»... pa tudi na to, koliko sam sebe krivim za negativne zadeve, ki se dogajajo meni, ali pa drugim okoli mene, skratka vedno zmečem krivdo nase.« (C22)*) Izpostavil pa je tudi odsotnost ponosa na lastno spolno usmerjenost (*»Pa tudi nisem ravno "out and proud", to mislim da je en psihološki blok, ki ga imam, in dokler sem zraven vpleten, ga težko preskočim.« (C23)*) Eden izmed intervjuvancev je govoril o tesnobi zaradi potlačitve slabih izkušenj (*»Veliko slabih stvari, ki so se mi zgodile, sem potlačila, hkrati pa se je v meni precej nabirala tesnoba.« (E28)*) Prav tako pa je izpostavil zaprtje vase (*»Pa tudi so vplivale name tako, da sem postala bolj previdna, komu kaj povem, pa tudi ne počutim se najbolj sproščeno govoriti o nekaterih stvareh, če vem, da je človek veren, se raje zaprem vase.« (E29)*) Naslednji intervjuvanec je izpostavil potlačitev spolne usmerjenosti zaradi želje po ohranitvi odnosov v družini (*»To pa mislim, da je zelo močno vplivalo na to, da sem jaz sama sebi pet let prikrivala, kaj pravzaprav sem, za pet let sem potlačila nekam globoko v podzavest, da so mi všeč punce, ker če me starši ne bi podpirali tako, potem to že ne morem bit.« (F27)*) Eden izmed intervjuvancev je izpostavil samopoškodovno vedenje (*»To psihično nasilje, ki sem ga**

doživljal s strani vernih sovrstnikov, je pripeljalo do tega, da sem se rezal...« (H21)) Govoril je tudi o poskusih samomora (»... se poskušal ubiti.« H22))

Ob vprašanju, kakšne posledice menijo, da so slabe izkušnje v verski skupnosti pustile na njihov odnos do verske skupnosti, so intervjuvanci izpostavili oddaljitev od verske skupnosti (*»Do verske skupnosti pa sem začela postavljati distanco, za nekaj časa sem se od nje oddaljila.« (A34), »Moj odnos do verske skupnosti pa se je ob vseh teh slabih izkušnjah začel slabšat...« (F29))* Eden izmed intervjuvancev je govoril tudi o odporu do verske skupnosti (*»Vse te negativne izkušnje pa so itak povečevale odpor do verske skupnosti...« (B30))* Povedal je tudi o občutku nesprejetosti v verski skupnosti (*»... nisem se počutil sprejetega.« (B31))* Naslednji intervjuvanec je izpostavil zavedanje, da je verska skupnost manj odprta in sprejemajoča (*»Te slabe izkušnje so zagotovo vplivale na moj odnos do verske skupnosti tako, da sem se vedno znova zavedal, kaj vse je v paketu, in ne glede koliko se trudiš, in koliko napredujemo kot družba, vedno bo ta skupnost manj odprta in manj sprejemajoča.« (C24))* Eden izmed intervjuvancev je govoril še o spoznanju, da so v verski skupnosti tudi slabi ljudje (*»So pa te slabe izkušnje nekoliko spremenile moj odnos do verske skupnosti, ker sem spoznal, da so v njej tako dobri ljudje, kot slabi.« (G40))*

4.3. Podpora ob slabih izkušnjah v verski skupnosti

Ob vprašanju, kdo ali kaj jim je bil/o v oporo ob slabih izkušnjah v verski skupnosti, so intervjuvanci povedali, da so jim v oporo bili prijatelji (*»... najboljša prijateljica, na splošno prijatelji, nekateri tudi iz verske skupnosti.« (A36), »... prav tako pa sem neizmerno hvaležen, da sem ob sebi imel dve prijateljici iz osnovne šole, one dve sta bili že od prvega dne »okej gej si, koga briga«, govorile so mi, da sem še vedno človek in da me imajo rade.« (B33), »Ob vseh teh izkušnjah pa sem vesel, da sem imel ob sebi prijatelje in sošolce, ki sem se jim lahko zaupal, sem se lahko nanje obrnil in spravil ven iz sebe vse kar me je mučilo.« (C25), »Sem pa potem počasi začela o teh rečeh spregovoriti z raznimi prijatelji in prijateljicami, ker sem ugotovila, da ko o tem nekomu govorim, tudi sama pri sebi te stvari razrešim in mi je lažje.« (E33))* Eden izmed intervjuvancev je izpostavil tudi podporo družine (*»V oporo so mi bili starši, pa tudi moj bratec...« (A35))* Naslednji intervjuvanec je govoril tudi o zmanjšanem občutku osamljenosti ob podpori oseb na internetu (*»... veliko podpore sem dobil tudi na spletu na raznih forumih ker sem lahko delil svoje izkušnje, drugi pa so svoje dodajali in se potem nisem več počutil tako*

osamljen, ker so tudi drugi imeli podobne izkušnje.» (C26)) Intervjuvanci so izpostavili tudi podporo družinskega člana (»Mama je zagotovo bila zame velika opora ob slabih izkušnjah...« (B32), »... mi je v zelo veliko oporo ob slabih izkušnjah bila mama, vedno mi je stala ob strani.» (H27), »Pa tudi brat mi je bil v oporo, ko sem ga potreboval.» (H28)) Eden izmed intervjuvancev je izpostavil tudi kasnejšo obrnitev na strokovno podporo (*» ...potem pa sem videl, kako negativen vpliv imajo ti komentarji name, sem se obrnil na strokovno pomoč, na socialno delavko na osnovni šoli, pa tudi k psihologu sem začel hoditi.» (H26)) Polovica intervjuvancev pa je izpostavila tudi samostojno soočanje s slabimi izkušnjami (*»... nisem iskala nobene pomoči, večinoma sem to reševala sama s sabo.» (E32), »Nihče, sama sem šla skozi vse to.» (F31), »Jaz sem vedno vse stvari sam pri sebi reševal, karkoli je bilo sem sam s sabo predeloval stvari.» (G41), »Na začetku sem to držal v sebi, nisem nobenemu pojamral...« (H25))****

Pri pogovoru o tem, kakšno podporo in podporo od koga bi si ob slabih izkušnjah želeli imet, so intervjuvanci izpostavili željo po podpori družine (*»Ne glede na vse sem si vedno po tihem želel še podpore družine, čeprav sta mi bili prijateljici velikokrat zadostna podpora.» (B34), »Zagotovo pa bi si želela imeti tudi brezpogojno podporo družine, da se sploh ne bi rabila spraševati, kako bodo to sprejeli doma.» (E34), »Predvsem bi si želela podpore od svoje družine, še posebej ko sem odraščala, se mi zdi ful pomembno, da bi imela njihovo podporo, ki je nisem zares imela.» (F32)) Eden izmed intervjuvancev je govoril o želji po dodatni podpori strokovnjakov (*»Želela bi si imeti še podporo psihologa ali kakšnega drugega strokovnjaka, ki bi mi nudil strokovno pomoč, tako bi šla hitreje skozi težke izkušnje.» (A37)) Naslednji intervjuvanec je izpostavil željo po kontaktiranju organizacij, ki nudijo pomoč in njihovi podpori (*»Zdaj ko gledam nazaj, mi je žal, da nisem kontaktiral vseh teh organizacij, ki nudijo pomoč ljudem, razne anonimne številke za pomoč, LGBT skupnosti in podobno.» (C27)) Eden izmed intervjuvancev je govoril tudi o želji po podpori prijateljev (*»Takrat sem si želel, da bi imel ob sebi tudi prijatelje, poleg družine.» (H29))****

4.4. Izkušnja razkritja spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete v verski skupnosti

Pri pogovoru o izkušnji razkritja spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete v verski skupnosti so intervjuvanci poročali o pozitivnih izkušnjah razkritja, negativnih izkušnjah razkritja ter

odsotnosti razkritja v verski skupnosti. Intervjuvanci, ki so govorili o pozitivni izkušnji razkritja v verski skupnosti, so izpostavili pozitiven odziv vernih prijateljev na razkritje (*»Najboljša prijateljica, ki je verna, je to ful lepo sprejela, tudi je rekla, da se ji je že nekaj časa zdelo, in je bila ful vesela zame, pa tudi ena prijateljica iz skavtov je imela ful lep odziv.«* (A38), *»Vsi verni prijatelji so skoraj v enaki meri pozitivno reagirali in nobeden mi še ni dal nobenega negativnega komentarja ali kar koli, vedno sama pozitiva.«* (C28), *»Povedal sem večinoma le vernim prijateljem in res vsi so se zelo pozitivno odzvali, zaenkrat mi ni noben nič slabega rekel.«* (D27), *»... eni prijateljici iz verske skupnosti pa sem povedala, ker se tudi sama definira kot LGBT in mi ji je bilo lažje povedat in odzvala se je zelo pozitivno, sprejemajoče, je bila ful vesela, da sem ji povedala.«* (E35), *»Povedala sem ene par prijateljem iz verske skupnosti, in odziv je bil okej, normalno, ampak pač sem vedela, komu govorim.«* (F33)) Ob pozitivnem odzivu vernih prijateljev so se intervjuvanci dobro počutili (*»Ob njihovem odzivu sem se počutil v redu...«* (D28), *»... sem bila ful vesela, da je bil njen odziv pozitiven.«* (E36), *»Ob njihovem odzivu sem se počutila okej, v redu...«* (F34)) Dva intervjuvanca sta izpostavila tudi presenečanje ob pozitivnem odzivu vernih prijateljev na razkritje (*»Moram reči, da so me vsi verni prijatelji, ki sem jim zaupal, zelo presenetili, vsi so skoraj v enaki meri pozitivno reagirali in nobeden mi še ni dal nobenega negativnega komentarja ali kar koli, vedno sama pozitiva.«* (C29), *»... malo me je sicer presenetilo, sem mislil, da bo vsaj s kom bolj neprijetna izkušnja, da bodo problemi, pa jih do sedaj sploh ni bilo.«* (D29)) Eden izmed intervjuvancev je govoril o povezujoči izkušnji ob razkritju LGBT verni osebi (*»... spomnim pa se da smo enkrat na oratoriju pogovarjali z enim fantom in mi je rekel, da je gej, punca, ki se je z nama pogovarjala je bila zelo šokirana, skratka ni imela dobro reakcijo, jaz pa sem mu potem čez nekaj časa povedala, da so mi vseč punce in potem sva se ful povezala glede tega.«* (E37)) Eden izmed intervjuvancev je govoril o odsotnosti odziva članov verske skupnosti na razkritje (*»Ma v bistvu sem na nek način razkril svojo spolno usmerjenost preko raznih objav na socialnih omrežjih in morem reči, da se ljudje pravzaprav niso kaj posebej odzvali na to, večinoma so se do mene enako vedli, nič kaj posebnega.«* (G42)) Ob odsotnosti odziva članov verske skupnosti pa je intervjuvanec izpostavil dobro počutje (*»Ob tem sem se počutil kar dobro, mi je odleglo, da se niso ljudje nastrojili proti meni zaradi tega.«* (G43))

Intervjuvanci, ki so govorili o negativni izkušnji razkritja v verski skupnosti, so podali različne odgovore. Eden izmed intervjuvancev je govoril o nesprejemanju spolne usmerjenosti članov verske skupnosti (*»... ko se outiraš v cerkvi, si na začetku vsi mislijo, da je to le faza, da bo šlo*

mimo, ker pač niso želeli sprejeti dejstva, da sem gej.» (B35)) Isti intervjuvanec je izpostavil tudi pridige o spreobrnitvi spolne usmerjenosti z molitvijo (»... dobival sem izjave kot so več moli, pojdi k spovedi, pojdi na duhovni vikend, veš obstaja en kamp, kjer se spreobrneš.» (B36)) Govoril je tudi o občutku prizadetosti ob pridigah o spreobrnitvi spolne usmerjenosti z molitvijo (*»Ni mi bilo lih vseeno, te "pridige" so me kar prizadele.» (B37)) Naslednji intervjuvanec, ki je imel negativno izkušnjo razkritja v verski skupnosti, je izpostavil prekinitev odnosa s strani članov verske skupnosti zaradi razkritja (*»Določene osebe pa so z mano totalno prekinile odnos, če smo se prej vsakič ob srečanju pogovarjali, sedaj gredo mimo mene brez pozdrava.» (G44)) Isti intervjuvanec pa je ob prekinitvi odnosa s strani članov verske skupnosti govoril o občutkih žalosti, slabem počutju (*»Pa morem reči, da čeprav me sedaj to več ne gane, sem bil takrat kar žalosten in sem se slabo počutil, ker vseeno tega ne pričakuješ.» (G45)) Eden izmed intervjuvancev pa je izpostavil izkušnjo nesprejemanja spolne usmerjenosti s strani krstnega botra. (*»Edino mama je povedala mojemu krstnemu botru da so mi vseč tudi fantje in ji je rekel, da si to jaz izmišljujem, da to ne obstaja in da je to le faza.» (H31)) Ob tej izkušnji je govoril o slabem počutju (*»Ob tem sem se počutil ful slabo, ni mi bilo vseeno.» (H32))*******

Nekaj intervjuvancev pa ni razkrilo svoje spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete v verski skupnosti zaradi različnih razlogov. Trije intervjuvanci so kot razlog podali nesprejemanje spolne usmerjenosti članov verske skupnosti (*»To, da sem postavljaj testna vprašanja, da sem videl, kaj si oseba misli o LGBT ljudeh, mi je ful pomagalo pri tem, da sem videl, katerim osebam je bolje, če ne povem da sem gej, ker tega ne bi sprejeli.» (B38), »Za nekatere člane verske skupnosti na sto kilometrov vidiš, da ne bo dobra reakcija, da tega ne podpirajo, zato raje tega ne deliš z njimi.» (C30), »Ker je v verski skupnosti na žalost še vedno veliko ljudi, ki ne sprejema nobene druge usmerjenosti kot heteroseksualne.» (F35)) Eden izmed intervjuvancev je kot razlog podal strah pred odzivom članov verske skupnosti (*»V verski skupnosti večini ljudem nisem povedal da sem gej predvsem zato, ker me je bilo strah, kako bi se odzvali.» (D26)) Naslednji intervjuvanec je kot razlog podal nezaupanje članom verske skupnosti (*»Večini ljudem v svoji verski skupnosti nisem razkrila svoje spolne usmerjenosti, ker jim enostavno ne zaupam, me niti ne zanima če vedo ali ne.» (A40)) Eden izmed intervjuvancev pa je kot razlog podal lastno nepriznavanje spolne usmerjenosti (*»Dokler sem hodil v cerkev, sem sam sebi še zakrival oči in si prikrival, da so mi vseč tudi fantje, zato tudi nisem nobenemu v verski skupnosti razkril spolne usmerjenosti, ker še sebi nisem želel priznat.» (H30))****

4.5. Izkušnja razkritja spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete v izvorni družini, šoli, na delovnem mestu, v drugih skupnosti

Pri pogovoru o izkušnji razkritja spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete v izvorni družini, šoli, na delovnem mestu, v drugih skupnostih, so imeli intervjuvanci različne izkušnje.

Pri vprašanju, kakšna je bila izkušnja razkritja v družini, je nekaj intervjuvancev govorilo o pozitivni izkušnji razkritja. Intervjuvanci so izpostavili pozitiven odziv družine na razkritje (*»To so vsi lepo sprejeli, mama me je vprašala če sem sigurna in sem rekla da ja, ona pa je rekla okej, in nadaljevali smo s kosilom.« (A41), »V družini smo se nekaj pogovarjali na temo LGBT, pa sem se odločil, da bom izkoristil priložnost in jim povedal, da sem gej in so to zelo lepo sprejeli, sploh oče, se mu to ni zdelo nič kaj takega.« (D30))* Ob pozitivnem odzivu družine na razkritje je eden izmed intervjuvancev opisoval občutek olajšanja, dobro počutje (*»Mi je odleglo, da so starši imeli tako skulirano reakcijo, sem se počutila res dobro po tem.« (A42))* Drugi intervjuvanec pa je ob pozitivnem odzivu družine na razkritje opisoval občutke sreče, sprejetosti (*»Pa sem bil prav srečen, da to za njiju ni bila nobena velika reč, pa da sta me sprejela ker tudi sam mislim, da to ni nič kaj takega, nekomu so všeč punce, nekomu fantje, koga briga.« (D31))* Eden izmed intervjuvancev je govoril o pozitivnem odzivu starša na razkritje (*»Mama je imela okej reakcijo, me je vprašala če sem prepričan, potem pa se je ful pozanimala o tem...« (B44))* Naslednji intervjuvanec je izpostavil navdušenje ob pomanjkanju zainteresiranosti brata ob razkritju (*»Moj brat je izvedel na najbolj spontan način, smo bili v avtu in sva se o teh stvareh prepirali z mamo, in sem mu vmes prepira omenila, da sem lezbijka in odgovoril mi je, da ga ne briga, ob čemer sem bila navdušena, ker nisem vedla, da rabim slišat ravno te besede, da ga absolutno ne briga kot kaj se jaz identificiram, ker se bo do mene še naprej obnašal enako kot se je.« (E43))* Eden izmed intervjuvancev je pripovedoval o pozitivnem odzivu sestrice na razkritje, ker pripadata LGBT skupnosti (*»V družini še nisem razkrila, razen svojim sestričnam, ker so tudi one del LGBT skupnosti in sem vedela, da bodo okej sprejele.« (F37))* Ob tej izkušnji pa je izpostavil občutek sprejetosti in olajšanja (*»Ob tem se počutila res sprejeto, pa malo mi je odleglo, da sem končno nekomu v družini povedala.« (F38))*

Intervjuvanci, ki so doživeli negativne izkušnje razkritja v izvorni družini, so pripovedovali o naslednjih izkušnjah. Eden izmed intervjuvancev je doživel homofobičen odziv starša na razkritje (*»Tata mi je ob razkritju povedal, da se me bo odpovedal, da nisem več njegov sin, da*

jaz to delam, zato ker je on slab starš, da to delam zanalašč, v glavnem moj oče je bil največji homofob v mojem življenju.« (B43)) Ob tej izkušnji je intervjuvanec izpostavil občutek potrnosti (*»Ob homofobičnem odzivu očeta sem bil kar potr še nekaj časa, res hudo mi je bilo, da me oče ne sprejema.«* (B46)) Isti intervjuvanec je govoril tudi o občutku razočaranja ob pomanjkanju podpore družine (*»... videl sem da bodo doma rabili nekaj časa, da mi bodo lahko stali ob strani in sem bil razočaran, ker sem vedel, da se nanje ne morem zanest.«* (B47)) Naslednji intervjuvanec je kot negativno izkušnjo izpostavil homofobičen odziv staršev na razkritje (*»V družini sem povedal samo staršem in izkušnja je bila zagotovo najslabša in sicer sta govorila, da je to greh, da to ni v redu, da se morem popraviti, it na pogovore, pač imela sta zelo klasično in totalno pričakovano homofobično reakcijo.«* (C31)) Ob tej izkušnji pa je intervjuvanec povedal, da je bil homofobičen odziv staršev pričakovan (*»Nisem bil prav nič presenečen, ker pač sta res ful verna in sem vedel, da zato tega ne bosta podpirala.«* (C32)) Prav tako pa je pripovedoval o bolečini, ki jo povzročijo razočarani, obupani starši (*»Najbolj pa je bolelo to, da so sami sebe krivili, kaj so oni slabo naredili, da saj so me probali vzgojit kolikor se da, in da ne vedo kaj bi lahko naredili boljše.«* (C33)) Eden izmed intervjuvancev je govoril o odsotnosti verovanja starša o istospolni usmerjenosti ob razkritju (*»Moja mama mi je ob razkritju rekla, da mi ne bo verjela, dokler ji tega ne dokažem, in res še danes mi ne verjame, da so mi všeč punce, ker še nobene nisem pripeljala domov.«* (E39)) Povedal je tudi o očitkih s strani starša zaradi iskanja pozornosti (*»... mi je očitala, da zakaj iščem pozornost s tem, je mislila, da jaz hočem, da je to ful velik del mene, ampak jaz si želim ravno obratno, želim si, da je to najbolj vsakdanja stvar o kateri se lahko pogovarjam.«* (E40)) Prav tako pa je izpostavil občutke prizadetosti ob pomanjkanju podpore starša (*»Ko mi je to povedala, sem bila zelo prizadeta, ker sem res pričakovala, da me bo podprla, ko sem se tako močno izpostavila.«* (E41)) Nazadnje je govoril še o razumevanju pomanjkanja podpore starša zaradi odraščanja v strogi katoliški družini (*»Kolikor si želim njene podpore in kolikokrat sem se z njo zaradi tega sprla in se počutila užaljeno ker tega ne razume, jo sedaj razumem, ker vem, da je odraščala v družini ki je bila zelo verna in stroga«* (E42))

Eden izmed intervjuvancev je govoril o prisili razkritja v izvorni družini in pri tem izpostavil prisilo razkritja preko video klica (*»Družini sem bil prisiljen razkriti to, da sem gej, preko video klica, ko sem bil na izmenjavi v osnovni šoli, ker je ravnateljica izvedela, da sem se poljubljal z enim fantom, in mi je rekla, da če jaz ne bom povedal doma, bo morala ona, kao zaradi medvrstniškega nasilja.«* (B39)) Ob tej izkušnji pa je govoril o strahu pred razkritjem staršem

zaradi njihovega nesprejemanja (*»Strah me je bilo, kako bo to tata sprejel, ker je Balkanec in ne mara gejev, prav tako pa nisem vedel, kako bo to mama sprejela, ker hodi vsako nedeljo k maši.«* (B40)) Ob prisili razkritja je izpostavil tudi jezo (*»Ko me je ravnateljica tako rekoč prisilila, da povem staršem, da sem gej, sem bil ful jezen, ker je to moja stvar, to hočem jaz naredit pod mojimi pogoji.«* (B42))

Nekaj intervjuvancev pa svoje spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete ni razkrilo v izvorni družini zaradi različnih razlogov. Eden izmed intervjuvancev staršu ni razkril spolne usmerjenosti zaradi nepodpiranja LGBT oseb s strani starša (*»Mojemu očetu nisem povedala, zato ker je enkrat komentiral, da ne podpira poroke gejev in lezbijk in da tega ne more gledat.«* (E44)) Naslednji je izpostavil slab pogled staršev na LGBT osebe (*»Mojim staršem nisem še povedala, ker vem, da imajo slab pogled na to.«* (F39)) Prav tako je govoril tudi o previdnosti pri odločitvi za razkritje staršem zaradi slabe izkušnje sestrčne pri razkritju (*»Prav tako pa je ena izmed mojih sestričen imela zelo slabo izkušnjo, ko je doma razkrila svojo spolno usmerjenost, zato sem jaz toliko bolj previdna.«* (F40)) Nazadnje je povedal, da se staršem še ni razkril zaradi strahu pred nesprejemanjem (*»... si želim najprej osamosvojiti in bit na svojem, da nisem odvisna od staršev, ker me je strah, da me ne bodo sprejeli take in zato hočem bit samostojna.«* (F41)) Eden izmed intervjuvancev pa je izpostavil odsotnost razkritja zaradi nepripravljenosti (*»Svojemu očetu še nisem povedal, ker enostavno ni bilo pravega momenta in tudi nisem bil še pripravljen.«* (H35))

Intervjuvanci, ki so govorili o odsotnosti razkritja v širši družini, so kot razlog podali slab pogled vernih družinskih članov na LGBT osebe (*»Svojim nonotom in drugim sorodnikom tega nisem povedala, ker jih ne želim po nepotrebnem stresirat, ker vem, da se ne bi strinjali s tem ker slabo gledajo na LGBT osebe.«* (E45), *»Drugemu delu družine tudi nisem povedala, ker je vsepovsod isto, ne strinjajo se s tem in tega ne podpirajo.«* (F42), *»Pa tudi moji babici še nisem povedal, ker je ful verna in sem siguren, da tega ne bi sprejela.«* (H36))

Pri vprašanju, kakšna je bila izkušnja razkritja v šoli, je nekaj intervjuvancev govorilo o pozitivni izkušnji razkritja, a vendarle je večina imela pozitivno izkušnjo razkritja le na fakulteti. Intervjuvanci so pripovedovali o sprejemajočem odzivu sošolcev na fakulteti na razkritje (*»Tudi na fakulteti so vsi imeli dobro reakcijo, sprejemajočo...«* (A45), *»Na faksu je tudi veliko LGBT oseb, tako da tudi tam to sploh ni velika reč, sošolcem in sošolkam, s katerimi se več družim sem povedal, ko je prišla tema na to, in so to čisto normalno sprejeli, je bil okej*

odziv.« (D33), »Ko smo enkrat prišle s sošolkami na LGBT relevantne teme, smo si zaupale, katera se identificira kot kaj, in to smo povedale na zelo sproščen način, nobenega pritiska, kar mi je bilo zelo všeč, pa tudi odziv vseh je bil super.« (E46), »... sem povedala par prijateljem na faksu in so se dobro odzvali, nič posebnega.« (F45)) Ob tej izkušnji pa so govorili o pomiritvi (»... kar me je pomirilo, saj sem se bala, da me bodo mogoče čudno gledali.« (A46), »... sem se res malo pomiril, ko sem videl, da jim to ni nič kaj takega in me sprejemajo takega kot sem.« (D34)) Le eden izmed intervjuvancev je izpostavil pozitivno izkušnjo razkritja v osnovni šoli in ob tem pripovedoval o izkušnji podpore in sprejetosti s strani učiteljice ob razkritju (»Je pa bila ena zaposlena oseba, ki mi je rekla, da če se rabim pogovoriti je tukaj zame, in da naj pridem in tako sva res ful stvari predebatirala, zato mi je bilo potem veliko lažje, ker sem videl, da so odrasli ljudje, ki te bodo sprejeli.« (B50)) Prav tako je isti intervjuvanec govoril o podpori določenih oseb v osnovni šoli ob razkritju (»... sem ful hvaležen, da se je vseeno enih deset ljudi na šoli pogovarjalo z mano in mi je to ful pomenilo, so bili moja velika opora.« (B53))

Dva intervjuvanca pa sta imela v šoli slabo izkušnjo razkritja, oba zgolj v osnovni in srednji šoli. Eden izmed intervjuvancev je govoril o psihičnem in fizičnem nasilju sovrstnikov ob razkritju v osnovni šoli (»V osnovni šoli so bili do mene res ful psihično in fizično nasilni, pa govorili so mi, da sem peder, čeprav sem jim rekel, da nočem, da uporabljajo to besedo.« (B48)) Isti intervjuvanec je izpostavil izkušnjo ignoriranja s strani učiteljev ob razkritju (»Ko je res cela šola izvedela, da sem gej, se določeni učitelji niso več pogovarjali z mano.« (B49)) Prav tako pa je izpostavil psihično in fizično nasilje sovrstnikov v srednji šoli (»Na srednji šoli so me prva dva tedna porivali po stopnicah, kradli stvari, me zmerjali.« (B54)) Naslednji intervjuvanec je govoril o psihičnem nasilju sovrstnikov v osnovni šoli (»V osnovni šoli so me kar zafrkavali, niso me sprejeli...« (H37)) Prav tako je isti intervjuvanec izpostavil psihično nasilje sovrstnikov v srednji šoli (»Pa tudi potem v srednji šoli so me zbadali in imeli grozne komentarje.« (H38)) Izpostavil pa je tudi samopoškodovalno vedenje zaradi psihičnega nasilja sovrstnikov (»Takrat sem se tudi začel rezat, ker mi je bilo tako hudo, da sem moral to nekam dat vse...« (H39))

Eden izmed intervjuvancev je ob govoru o izkušnji razkritja na delovnem mestu izpostavil dve negativni izkušnji. Najprej je izpostavil izkušnjo zmerjanja sodelavcev zaradi homoseksualnosti (»Sodelavci so me večkrat zmerjali, motilo jih je, kako sem se oblačil, obuval...« (B57)) Izpostavil pa je še preklic delovnega razmerja zaradi homoseksualnosti

(»Enkrat sem dobil odpoved, ker sem gej, ma sem izvedel šele kasneje, da je bil to razlog.« (B59))

Nekaj intervjuvancev pa je govorilo tudi o pozitivni izkušnji razkritja na delovnem mestu. Eden izmed intervjuvancev je govoril o obrambi in zaščiti vodij pred zmerjanjem sodelavcev *(»...ampak v vsaki službi so bile vodje tiste, ki so me branile in zahtevale od zaposlenih, da se mi opravičijo.« (B58))* Dva intervjuvanca pa sta izpostavila pozitiven odziv sodelavcev na razkritje *(»Ko sem razkrila nekaterim sodelavcem da sem lezbijka, so bili vsi ful šokirani, ampak so potem ful lepo to sprejeli.« (F43), »... v službi izvedo sodelavci tudi na bolj spontan način, ko se kaj pogovarjamo o tej temi, pa jim mimogrede povem, da sem gej, pa imam srečo, da delam v zelo odprtem okolju, ni nič kej takega če sem gej, me lepo sprejmejo.« (G51))*

Eden izmed intervjuvancev je govoril o pozitivni izkušnji razkritja v drugih skupnosti in izpostavil pozitiven odziv soigralcev na razkritje *(»Ko sem pri plezanju razkrila, da so mi vseč punce so imeli vsi dober odziv.« (A47))* Ob tej izkušnji pa je govoril o občutku sprejetosti *(»... sem se počutila sprejeto.« (A48))*

Dva intervjuvanca pa sta govorila o odsotnosti razkritja v šoli, na delovnem mestu, v drugih skupnostih. Eden je kot razlog podal strah pred odzivom *(»V šoli, delovnem mestu, drugih skupnostih pa nisem kej preveč govoril o moji spolni usmerjenosti, ker se vedno bojim odziva.« (C35))* Drugi pa je kot razlog podal slab pogled ljudi na LGBT osebe *(»V službi je en sodelavec musliman, in ker smo za božično večerjo slučajno odšli v gej bar, je on shejtal vse po vrsti in stalno govoril slabo čez homoseksualnost, tako da sem ob tej izkušnji vedela, da z njim o tem ne bom spregovorila, pa tudi v kakšnih drugih skupnostih se raje ne razkrijem, ker vem da bo vsaj en tam, ki bo imel slab pogled na to.« (F47))*

4.6. Usklajevanje spolne usmerjenosti/ in/ali spolne identitete s svojo vero

Večina intervjuvancev uspešno usklajuje spolno usmerjenost in/ali spolno identiteto s svojo vero. Pri tem izpostavljajo nevplivnost spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete na vero *(»Moja spolna usmerjenost je del mene, tako da usklajujem to normalno, enako kot prej, mislim, da moja spolna usmerjenost ne vpliva na mojo vero.« (A49), »Iz katoliške vere sem odvzel to, da mej rad sočloveka in mislim, da to, da sem jaz gej oziroma, kako se identificiram ful nima vpliva na to, ali bom pomagal osebi ali ne.« (B60), »Homoseksualnost se mi ne zdi resna kršitev,*

ki ne bi bila zmožna združljivosti z vero, sploh ker se mi je pri katolištvu vedno zdelo, da je največji fokus na dobrih delih, pomoči sočloveku, zato se mi zdi da brez problema paše skupaj z vero in ni nobene kontradiktornosti.» (C36), »Rekel bi, da se mi ne zdi, da ne rabim usklajevati teh dveh delov mojega življenja, se mi zdita povsem ločeni stvari.« (D35), »Tega dvojega ne mešam skupaj, to doživljam kot dva ločena dela mojega življenja.« (F48), »... bi rekel, da zelo uspešno usklajujem to dvoje, ker vem da me ima Bog rad, me ljubi, me sprejme takšnega kot sem, tudi če sem gej.« (G52)) Eden izmed intervjuvancev je izpostavil zaupanje v LGBT prijazno vero (»Če hodiš k maši in vsaj malo poslušaj, boš ja vedel, da če bi Jezus zdaj bil tu, bi bil verjetno največji podpornik LGBT skupnosti.« (A51))

Le eden intervjuvanec pa ne usklajuje uspešno spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete s svojo vero in ob tem izpostavi zatiranje lastne spolne usmerjenosti zaradi nesprejemanja LGBT oseb s strani članov verske skupnosti (»Mislim, da sem si ravno zato, ker verska skupnost na splošno ne podpira LGBT oseb, zatiskal oči in sam sebi nisem želel priznati, da sem bi, tako da, takrat zagotovo nisem uspešno usklajeval tega dvojega, ker sem svojo spolno usmerjenost zatiral.« (H40))

Večina intervjuvancev je zaznala konflikte med spolno usmerjenostjo in/ali spolno identiteto ter svojo vero. Intervjuvanci so kot konflikt izpostavili obsojanje LGBT oseb s strani članov verske skupnosti (»... me velikokrat zmotijo komentarji drugih ljudi, ki pa pravijo da so moja spolna usmerjenost, in vse spolne usmerjenosti, ki niso heteroseksualne, grešne in, da ljudje kot smo mi, ne moremo zares verovati v Boga.« (A50), »Čutil sem konflikte, nekaj časa sem verjel osebam, da LGBT osebe živijo grešno življenje, dostikrat sem tudi razmišljal, da se moram zaradi vere spremenit...« (C37), »Tekom spoznavanja, da so mi punce všeč, sem zaznala konflikt predvsem v tem, da je veliko ljudi okoli mene govorilo, da homoseksualnost greh, zato sem tudi jaz nekaj časa bila v to prepričana...« (E48), »Največji konflikt mislim da je ta, kako ljudje v naši verski skupnosti gledajo na tako spolno usmerjenost...« (F49), »Konflikte sem zaznaval, ko so drugi ljudje trdili, da je homoseksualnost greh... (G53), »Ja, že to obsojanje LGBT oseb s strani pripadnikov verske skupnosti je zame predstavljalo velik konflikt.« (H41)) Eden izmed intervjuvancev je kot konflikt izpostavil nezmožnost biti hkrati istospolno usmerjen ter veren (»Sem mislil, da enostavno ni možno biti hkrati gej in hkrati biti veren« (B61)) Naslednji intervjuvanec je kot konflikt izpostavil zatiranje spolne usmerjenosti zaradi slabega pogleda članov verske skupnosti na LGBT osebe (»Zaradi njihovega pogleda na spolno

usmerjenost pa sem vedno zatirala svojo spolno usmerjenost...« (F50)) Prav tako je kot konflikt izpostavil velik poudarek na tradicionalni družini, ki za LGBT osebe ni mogoča (»... pa tudi to, kako velik poudarek je na tradicionalni družini, ki pa ni ravno mogoča, če si drugače spolno usmerjen.« (F52)) Isti intervjuvanec je izpostavil tudi sovraštvo lastne spolne usmerjenosti, ker preprečuje tradicionalno življenje (*»Zaradi tega sem ful sovražila ta del sebe, ker mi prepričuje, da bi živela normalno življenje.« (F54))***

Le eden izmed intervjuvancev pa je govoril o odsotnosti konfliktov med spolno usmerjenostjo in/ali spolno identiteto ter vero in ob tem povedal, da se ne strinja z dejstvom, da je homoseksualnost greh (*»Veliko ljudi meni, da je to prepovedano, da se to ne sme početi, ker je homoseksualnost greh, ampak jaz nisem nikoli tako gledal na to in se s tem ne strinjam.« (D36))*

Osebe, ki so konflikte med spolno usmerjenostjo in/ali spolno identiteto uspele razrešiti, so izpostavile različne načine razrešitve. Eden izmed intervjuvancev je izpostavil razrešitev konflikta ob zavedanju, da se ni potrebno spremeniti (*»... ampak mi je bilo zelo hitro jasno, da takšen sem in da če že, bo treba mojo vero, versko prepričanje spremenit.« (C38)) Naslednji intervjuvanec je govoril o razrešitvi konflikta ob izkušnji sprejemanja s strani Boga (*»... vendar sem jih razrešil s tem, da sem si rekel, da vendarle ne more biti vse tako, kot nekdo reče, če pa imam jaz drugačno izkušnjo, izkušnjo sprejemanja s strani Boga, jaz sem vedel, da to kar sem, sem, in Bog me sprejme takega.« (G54)) Dva intervjuvanca sta govorila tudi o razrešitvi konflikta s pomočjo dobrih izkušenj in podpirajočih oseb (*»Ta konflikt, da, če so mi všeč fanti, ne morem biti zares veren, je bil hitro rešen, ko sem doživel tudi dobre izkušnje in srečal podpirajoče osebe.« (B62), »... nato pa sem sama pri sebi razrešila ta konflikt preko vseh dobrih izkušenj, ki sem jih imela v verski skupnosti in vseh ljudi, ki so me sprejemali in podpirali tako kot sem.« (E49))***

Dva intervjuvanca pa nista uspela razrešiti konflikta med spolno usmerjenostjo in/ali spolno identiteto ter svojo vero. Eden izmed intervjuvancev je govoril o dvomu o odločitvi za homoseksualno življenje zaradi diskriminacije homoseksualnosti (*»Še dandanes razmišljam, če bi sploh šla v to, ali bi raje vse potlačila nekam globoko, ker pač je tolko ene diskriminacije, še dandanes.« (F51)) Drugi intervjuvanec pa se je zaradi nezmožnosti razrešitve konflikta oddaljil od verske skupnosti (*»Tega konflikta pa še danes nisem razrešil, ampak sem se raje oddaljil od te vere in verske skupnosti.« (H42))**

5. Razprava

- Kako se LGBT osebe v verski skupnosti počutijo?

Vse LGBT osebe, ki so sodelovale v raziskavi, ki sem jo izvedla, so izpostavile negativne občutke, ki jih doživljajo v verski skupnosti, in sicer občutke zatiranosti, slabo počutje, strah pred razkritjem spolne usmerjenosti zaradi odziva članov verske skupnosti, jeza zaradi enačenja homoseksualnosti z grehom, jeza nad dejstvom, da je LGBT tematika v verski skupnosti tabu. Ena izmed LGBT oseb, ki je sodelovala v raziskavi, ki sem jo izvedla, je izpostavila pojavljanje ponotranjene homofobije. Tudi Takács (2006, str. 75) v svoji raziskavi ugotavlja, da je veliko respondentov opisovalo verske skupnosti kot homofobične, kar je prispevalo k razvijanju ponotranjene homofobije.

Večina LGBT oseb, ki je sodelovala v raziskavi, ki sem jo izvedla, ima z ljudmi v verski skupnosti med drugim tudi slabe odnose. Izpostavljajo odtujene odnose zaradi različnih pogledov na določene tematike, zaupanje le določenim članom verske skupnosti, poslabšanje odnosa z duhovniki, ki ne podpirajo homoseksualnosti, prekinitev odnosa z določenimi člani verske skupnosti zaradi razkritja spolne usmerjenosti.

Nekatere LGBT osebe izražajo negativen odnos do verske skupnosti, nespoštljiv odnos do dela verske skupnosti, ki ne sprejema LGBT oseb, skeptičen odnos do verske skupnosti zaradi nezmožnosti poistovetenja z diskriminatornimi idejami, nespoštljiv odnos do dela verske skupnosti, ki je ozkogled.

Dve LGBT osebi, sodelujoči v raziskavi, ki sem jo izvedla, sta izpostavili pomanjkanje pomena verske skupnosti.

LGBT osebe izpostavljajo več slabih izkušenj, ki so jih doživele v verski skupnosti kot dobrih. Večina LGBT oseb, ki je sodelovala v raziskavi, ki sem jo izvedla, je v verski skupnosti doživela slabe izkušnje, ki so v večini primerov bile povezane s spolno usmerjenostjo in/ali spolno identiteto. Tudi LGBT osebe, ki so sodelovale v raziskavi avtorice Takács (2006, str. 69) so se sklicevale na negativne izkušnje v svoji verski skupnosti in ob tem izpostavile utišanje, prisilo skriti svojo spolno usmerjenosti in/ali spolno identiteto, biti tarča sovražnega govora ter poskuse prisile, da spremenijo svoj način življenja.

Slabe izkušnje, ki so jih doživele LGBT osebe v raziskavi, ki sem jo izvedla, pa so bile sovražni govor o LGBT osebah, izkušnja preprečevanja približevanja mlajšim fantom zaradi spolne usmerjenosti, nepodpiranje LGBT oseb s strani vernih staršev, govor o heteroseksualnosti kot

edini normalni spolni usmerjenosti. Dve LGBT osebi, sodelujoči v raziskavi, ki sem jo izvedla, sta izpostavili tudi izkušnjo obsojanja s strani duhovnika. Eden od intervjuvanih je izpostavil govor škofa o neuspehu v življenju zaradi spolne usmerjenosti, drugi intervjuvanec pa je govoril o duhovnikovem neodobravanju skupine za LGBT verne. O tem piše tudi Hyusisyan (2017, str. 2) in izpostavi, da je mnogo primerov verskih voditeljev, ki homoseksualnost obsodijo kot greh.

Večina LGBT oseb, sodelujočih v raziskavi, ki sem jo izvedla, je izpostavila tudi pozitivne občutke, ki jih doživlja v verski skupnosti, in sicer občutke podprtosti ob nasprotovanju vernih prijateljev homofobiji, prijetne občutke, sproščenost v domači župniji, dobro počutje zaradi pomanjkanja homofobičnih odzivov, občutke veselja ob podpori duhovnikov pri odločitvi biti odprto gej. Liboro (2015, str. 1211) v svojem delu izpostavi tudi pozitivne učinke, ki jih imata lahko verska skupnosti in vera na LGBT osebe, in ob tem izpostavi pozitivne učinke na njihovo splošno dobro počutje, še posebno v smislu soočanja z vsakdanjimi stresi.

Vse LGBT osebe, sodelujoče v raziskavi, ki sem jo izvedla, imajo z ljudmi v verski skupnosti med drugim tudi dobre odnose. Izpostavljajo predvsem dobre odnose z vernimi prijatelji, dobre odnose z ljudmi, ki imajo spoštljiv odnos, dobre odnose z verno družino, dobre odnose s člani verske skupnosti kljub razkritju spolne usmerjenosti.

Nekatere LGBT osebe izpostavljajo tudi pozitiven odnos do verske skupnosti, pozitiven odnos do koristnih misli, zgodb v verski skupnosti, spoštljiv odnos do verske skupnosti.

Verska skupnost nekaterim LGBT osebam pomeni upanje, medsebojno ljubezen in pomoč drugim, vodila, kako biti dober človek, izpostavljajo tudi velik pomen ljudi v verski skupnosti, velik del življenja.

Vse LGBT osebe pa so v verski skupnosti doživele tudi dobre izkušnje. Izpostavile so podpirajoči odziv duhovnika na razkritje spolne usmerjenosti, podpiranje duhovnikov pri odločitvi biti odprto gej, pozitiven pogovor o LGBT tematiki z vernimi prijatelji, povezujoča izkušnja z vernimi LGBT osebami na paradi ponosa, pozitivni govor duhovnika o LGBT osebah.

- Vpliv dobrih in slabih izkušenj

Dobre izkušnje, ki so jih LGBT osebe doživele v verski skupnosti, so nanje pustile posledice kot so občutek pripadnosti, zavedanje, da homoseksualnost ni greh, pripravljenost pomagati drugim, občutek brezpogojne ljubezni.

LGBT osebe, sodelujoče v raziskavi, ki sem jo izvedla, pa so se soočale tudi z mnogimi negativnimi posledicami, ki so jih imele slabe izkušnje. Beagan in Hattie (2015b, str. 111) pišeta, da se mladi LGBT kristjani pogosto soočajo z nizko samopodobo, depresijo, sovraštvom samega sebe, kar pa velikokrat spremlja tudi odvisnost, samopoškodovalno vedenje in samomorilnost.

LGBT osebe, ki so sodelovale v moji raziskavi, so prav tako izpostavile soočanje z nizko samopodobo, nizko samozavestjo, samopoškodovalnim vedenjem ter poskusi samomora.

Ena LGBT oseba, sodelujoča v raziskavi, ki sem jo izvedla, se je soočala tudi z razvijanjem ponotranjene homofobije, o čemer v svojem delu pišeta Barnes in Meyer (2012, str. 512), ki izpostavita, da se LGBT osebe, vzgojene v nesprejemajočih verskih okoljih, hitro zatečejo v homofobna sporočila, ki jih verska skupnost in njeni člani oddajajo. Taka pridobljena homofobna prepričanja prispevajo k razvijanju ponotranjene homofobije, katere se posamezniki težko otresejo, ko prepoznajo, da so LGBT (ibid., str. 512).

McCann, Donohue in Timmins (2020, str. 838) pišejo o tem, da se veliko mladih LGBT oseb v procesu soočanja s slabimi izkušnjami oddalji od nesprejemajočih verskih skupnosti.

Tudi LGBT osebe, ki so sodelovale v moji raziskavi, so se zaradi slabih izkušenj, ki so jih doživele v verski skupnosti, oddaljile od verske skupnosti.

Pomembno se mi zdi izpostaviti tudi dvojno breme, s katerim se je soočal eden izmed intervjuvancev ob izkušnji nepodpiranja LGBT oseb s strani vernih staršev. Poleg tega, da se je soočal s skrbmi in izzivi, ki jih prinese diskriminacija na podlagi spolne usmerjenosti, se je moral soočati še z bremenom zaradi razočaranih in obupanih staršev, ki zaradi svoje vere niso podpirali istospolne usmerjenosti. Spraševal se je, če jim je sedaj uničil življenje, ker so sebe krivili za njegovo homoseksualnost in se spraševali, kaj so naredili narobe pri vzgoji. Tudi Plahutnik Baloh (2015, str. 28) izpostavi, da je eden najpogostejših odzivov staršev na razkritje otroka občutek krivde, poleg šoka, jeze, zanikanja ali občutka izgube.

- Podpora ob slabih izkušnjah v verski skupnosti

Nekatere LGBT osebe so ob slabih izkušnjah v verski skupnosti prejele podporo družine, prijateljev, oseb na internetu, strokovno podporo. Nekaj LGBT oseb pa si je ob slabih izkušnjah

v verski skupnosti želelo podpore družine, ki je niso dobili. Želeli so si tudi dodatne podpore strokovnjakov, prijateljev. Polovica LGBT oseb pa se je s slabimi izkušnjami v verski skupnosti soočala samostojno.

Pomembno se mi zdi izpostaviti, da imajo lahko socialne delavke, delavci ali drugi strokovni delavci pri podpori LGBT oseb pri soočanju s slabimi izkušnjami ter na splošno izzivi in konflikti, povezanimi z versko skupnostjo, neprecenljivo vlogo. Ko LGBT oseba nima v svoji družini ali krogu prijateljev nobene sprejemajoče osebe, lahko sodelovanje s strokovnim delavcem zanjo predstavlja edino varno in zaupno okolje.

Prav tako pa je pomembno zavedanje, da je v slovenskem kontekstu vera, sploh v manj urbanih okoljih, pogosto zelo pomemben družbeni akter. LGBT osebe se tako v takem okolju soočajo z mnogimi izzivi in izkušnjami diskriminacije. V socialnem delu torej ne smemo spregledati rimokatoliškega konteksta, ki je v Sloveniji močno prisoten, ter kako ta pomembno vpliva na življenje ljudi in določa življenje celotne skupnosti.

Pomembno pa se mi zdi tudi delo z vernimi družinskimi člani LGBT oseb, saj se mi zdi podpora s strani družine ena najpomembnejših. Pomembno je, da strokovni delavci spodbujajo k izboljšanju družinskih odnosov, da lahko verni družinski člani postanejo za LGBT osebe njihova oporna točka, njihovi zavezniki.

- Izkušnja razkritja spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete v verski skupnosti

LGBT osebe, sodelujoče v raziskavi, ki sem jo izvedla, so doživele tako pozitivne kot negativne izkušnje razkritja v verski skupnosti. Tisti, ki so pripovedovali o pozitivnih izkušnjah so izpostavili pozitiven odziv vernih prijateljev na razkritje. Tudi v raziskavi avtorjev Švab in Kuhar (2005, str. 96) se sodelujoči najbolj varno počutijo v ožjih prijateljskih krogih, saj so odzivi tesnih prijateljev na razkritje v veliki meri pozitivni.

LGBT osebe, ki pa so imele slabo izkušnjo razkritja so izpostavile nesprejemanje spolne usmerjenosti članov verske skupnosti, pridige o spreobrnitvi spolne usmerjenosti z molitvijo. Tudi sodelujoči v raziskavi avtorjev Nkosi in Masson (2017, str. 90) so pogosto doživeli diskriminacijo in predsodke s strani verske skupnosti. Zdelo se jim je krivično, da so obsojeni za greh, za katerega se niso odločili in zoper katerega niso imeli nadzora. Izpostavili so tudi doživljanje sovražnega odnosa s strani članov verske skupnosti skoraj na dnevni bazi (ibid., str. 90).

Ena LGBT oseba, ki je sodelovala v moji raziskavi, je izpostavila tudi prekinitev odnosa s strani članov verske skupnosti zaradi razkritja.

Večina LGBT oseb, sodelujočih v raziskavi, ki sem jo izvedla, pa svoje spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete ni razkrila vsaj nekaterim članom verski skupnosti zaradi strahu pred odzivom članov verske skupnosti, nesprejemanja spolne usmerjenosti članov verske skupnosti, lastnega nepriznavanja spolne usmerjenosti.

Razkrivanje je za večino LGBT oseb težka in stresna izkušnja. Še težje in še bolj stresno pa je, ko se razkrivajo v verskih skupnostih, ki so v veliki večini heteronormativne ter homofobične. Zato se mi zdi zelo pomembno, da socialne delavke, delavci ter drugi strokovnjaki, ki delajo z LGBT osebami, nudijo potrebno podporo in pomoč ob razkrivanju v verskih skupnostih, še posebno takrat, ko sorodniki in prijatelji LGBT oseb ne zmorejo nuditi podpore zaradi nesprejemanja LGBT oseb.

- Izkušnja razkritja spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete v izvorni družini, šoli, na delovnem mestu, v drugih skupnostih

Švab in Kuhar (2005, str. 73) v svojem delu pišeta, da ima razkritje pred ožjo družino za večino gejev in lezbijk osrednje mesto zaradi tesnih čustvenih vezi s starši in drugimi ožjimi sorodniki. V družini po navadi iščemo podporo in priznanje, za razkrije pa se zdi, kot da vsa ta razmerja postavlja na tehnico (ibid., str. 73).

Izkušnja razkritja v izvorni družini je bila za nekatere LGBT osebe, sodelujoče v raziskavi, ki sem jo izvedla, pozitivna izkušnja. Te osebe so izražale pozitiven odziv družine, starša, brata, sestričen na razkritje, ob tem pa so občutili olajšanje, dobro počutje, občutke sreče in sprejetosti. Tudi nekaj LGBT oseb sodelujočih v raziskavi Takács (2006, str. 46) je poročalo o pozitivni, sprejemajoči atmosferi. V nekaterih od teh družin so bili že družinski člani, ki so bili odprto LGBT in so postavljali pozitiven zgled za mlajše LGBT osebe (ibid., str. 46).

Nekaj LGBT oseb, sodelujočih v raziskavi, ki sem jo izvedla, pa je ob razkritju v izvorni družini imelo tudi negativno izkušnjo. Švab in Kuhar (2005, str. 50-51) pišeta o tem, da je izvorna družina pogosto še vedno prostor, kjer se lahko heteronormativnost, homofobija in nasilje izražajo na različne načine, od zavračanja gejev in lezbijk, psihičnega ali celo fizičnega nasilja do tega, da se osebni stiki pretrgajo ali se vzpostavi tako imenovani prozorni klozet. LGBT osebe, ki so sodelovale v moji raziskavi, so izpostavile homofobičen odziv staršev na razkritje,

odsotnost verovanja starša o istospolni usmerjenosti ob razkritju, nesprejemanje spolne usmerjenosti s strani starša, mrzla reakcija sestre na razkritje.

Nekaj LGBT oseb pa svoje spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete ni razkrilo zaradi različnih razlogov. Eden je kot razlog podal nepodpiranje LGBT oseb s strani starša, drugi pa je kot razlog podal strah pred nesprejemanjem. O tem piše tudi Morrow (2004, str. 92) in izpostavi, da se mladi LGBT bojijo nesprejemanja in zavrnitve s strani družin. Zaradi stigme, povezane s spolno usmerjenostjo in/ali spolno identiteto, LGBT osebe občutijo, da je z njimi nekaj narobe in da morajo svojo spolno usmerjenost in/ali spolno identiteto skrivati, da ne bi razočarali družine (ibid., str. 92). Veliko sodelujočih respondentov v raziskavi avtorice Takács (2006, str. 45) se ni moglo ali se ni želelo razkriti v svoji družini zaradi homofobičnega okolja v njej. Namesto, da bi od družine prejeli veliko potrebno podporo in sprejetje, so respondenti pojasnili, da bi ob razkritju lahko računali le na soočanje z dodatnimi težavami (ibid., str. 45). Tukaj se mi zdi pomembno poudariti, da so vse LGBT osebe, ki sem jih intervjuvala, odrasle in živele v družini, ki je verna ter pripada verski skupnosti.

Potoczniak, Crosbie-Burnett in Saltzburg (2009, str. 198) so v svoji raziskavi ugotovili, da vera dejansko povečuje zaskrbljenost za LGBT osebe ko razkrivajo svojo spolno usmerjenost in/ali spolno identiteto. To še posebej velja za mlajše LGBT osebe, ki so zaskrbljeni zaradi vernih staršev in kako bi lahko njihova vera negativno vplivala na njihove reakcije (ibid., str. 198).

Tudi LGBT osebe, ki so sodelovale v moji raziskavi, so imele dodatno skrb ob razkritju svoje spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete, saj so njihovi starši verni in to pogosto pomeni, da imajo slab pogled na LGBT osebe, oziroma jih ne podpirajo. Eden izmed intervjuvancev je pripovedoval o homofobičnem odzivu staršev na razkritje in povedal, da je tako reakcijo tudi pričakoval, ker sta starša verna in tega ne podpirata. Vseeno pa je ob tem izpostavil bolečino, ki jo povzročijo razočarani in obupani starši.

Ena izmed LGBT oseb pa je izpostavila tudi prisilo razkritja v izvorni družini. O tem pišeta Magić in Swierszcz (2012, str. 27), ki izpostavita, da se lahko razkritje zgodi tudi proti volji posameznika ali posameznice. V tem primeru je razkritje neželjeno in je oblika psihološkega nasilja. Tako (nasilno) razkrite osebe so lahko izpostavljene nepričakovanim reakcijam, kot so grožnje, izsiljevanje, nadlegovanje in druge oblike nasilja (ibid., str. 27).

Z grožnjami se je soočala tudi LGBT oseba, ki se je bila prisiljena razkriti družini, ko ji je ravnateljica šole zagrozila, da če se sama ne bo razkrila družini, bo bila primorana ona to storiti zaradi medvrstniškega nasilja, ki bi ga lahko doživljala. Ob prisili razkritja pa je izražala

občutke jeze, strahu, saj ni vedela, če jo bodo starši sprejeli, prav tako pa si je pred razkritjem želela biti najprej finančno neodvisna od družine.

Razkritje v šoli je za nekatere LGBT osebe predstavljalo pozitivno izkušnjo, za nekatere pa negativno. Pozitivne izkušnje so v večini doživeli le na fakulteti, kjer so bili odzivi sošolcev sprejemajoči. Negativne izkušnje pa sta doživeli dve LGBT osebi, in sicer obe v osnovni in srednji šoli. Obe sta bili žrtvi psihičnega nasilja, ena pa je bila tudi žrtev fizičnega nasilja. Tudi Švab in Kuhar (2005, str. 123) sta v svoji raziskavi prišla do ugotovitve, da doživljajo geji in lezbijke nasilje na različnih ravneh, med drugim tudi žaljenje v šoli. Žaljenje je pogosto povezano tudi z grožnjami fizičnega obračunavanja (ibid., str. 123).

Ker so LGBT osebe v šolskih prostorih še vedno pogosto žrtve nasilja, bi bilo potrebno učence podučiti o LGBT tematiki in s tem prispevati k zmanjšanju nasilja. Švab in Kuhar (2005, str. 128) pišeta, da mora sistemska politika na tem področju nujno vsebovati ukrepe za zmanjševanje homofobije, informiranje ter odprto debato o homoseksualnosti tako v širši javnosti kot v različnih strokah, všteti šolo. V šolah bi bilo potrebno zagotoviti dostopnost relevantnih informacij o seksualnosti ter jo vzpostaviti kot varen prostor (tudi) za geje in lezbijke. V tem smislu je potrebno izobraževanje in informiranje tako učiteljev in učiteljic kot drugih pedagoških ter svetovalnih delavk in delavcev (ibid., str. 128).

Nekaj negativnih izkušenj je LGBT oseba, ki je sodelovala v raziskavi, ki sem jo izvedla, doživela tudi na delovnem mestu, ko je zaradi homoseksualnosti dobila odpoved. Izpostavila je tudi izkušnjo, ko so jo sodelavci zmerjali zaradi homoseksualnosti in se posmehovali njenim oblačilom. O tem piše tudi Reingardé (2007, str. 18-37), ko izpostavi, da je mnogo sodelujočih v njihovi raziskavi omenjalo doživljanje posredne diskriminacije na delovnem mestu, ki se je odražala v različnih kontekstih: slabšalnih šalah, žaljivih pripombah, poslabšanju odnosa po razkritju, pomanjkanju varnega konteksta za govor o seksualnosti.

Dve LGBT osebi pa se v šoli, na delovnem mestu in v drugih skupnostih nista razkrili zaradi strahu pred odzivom ter slabega pogleda ljudi na LGBT osebe. Reingardé (2007, str. 18-37) piše o tem, da je glavni razlog, da se LGBT osebe ne razkrijejo na delovnem mestu, prepričanje, da bodo bili diskriminirani. Dejavniki, ki vplivajo na odločitev odsotnosti razkritja so jezik, ki ga uporabljajo sodelavci pri delu in strah pred izključitvijo (ibid., str. 18-37).

V današnji družbi je še vedno močno prisotna heteronormativnost in mnoge LGBT osebe se ne upajo razkriti oziroma imajo negativne izkušnje razkritja. Menim, da ima pri tem lahko

pomembno vlogo prav socialno delo. Z vsakodnevnimi poskusi rahljanja heteronormativnosti ter odprtim dialogom o LGBT tematiki lahko pomembno prispeva k bolj sprejemajoči družbi in zmanjševanju nasilja in diskriminacije nad LGBT osebami.

Menim, da je pomembno izpostaviti tudi to, da bi lahko ravno verske skupnosti za LGBT osebe predstavljale varno zavetišče, pa vendar mnogokrat predstavljajo ravno nasprotno. Ko LGBT osebe v šoli, na delovnem mestu ali v drugih skupnostih niso sprejete, pričakujejo, da jih bo skupnost, ki naj bi sprejemala vse ljudi odprtih rok, sprejela. Ravno zato, ker je veliko več pričakovanja, da bodo verske skupnosti ljudi zares sprejele, je veliko več odgovornosti na članih ter voditeljih verskih skupnostih, da to kar govorijo, tudi storijo. V nasprotnem primeru pa je razočaranje večje.

- Usklajevanje spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete s svojo vero

Večina LGBT oseb, ki je sodelovala v moji raziskavi, je izpostavila uspešno usklajevanje spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete s svojo vero, saj njihova spolna usmerjenost in/ali spolna identiteta ne vpliva/ta na njihovo vero. Tudi odzivi sodelujočih v raziskavi avtorice Takács (2006, str. 75) so kljub očitni nezdržljivosti vere ter spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete ponazarjali, da je mogoče uskladiti spolno usmerjenosti in/ali spolno identiteto s svojo vero. Liboro (2015, str. 1211) piše o tem, da si mnoge LGBT osebe želijo ohraniti tako versko kot spolno identiteto in to dvojje uspešno usklajujejo.

Večina LGBT oseb, sodelujočih v raziskavi, ki sem jo izvedla, je izpostavila obstoj konflikta med spolno usmerjenostjo in/ali spolno identiteto ter vero. Eden se je soočal s konfliktom, da ni možno biti hkrati istospolno usmerjen in veren.

Tudi na večino sodelujočih v raziskavi avtorjev Nkosi in Masson (2017, str. 90) je spoznanje, da jih spolno privlačijo osebe istega spola, vplivalo negativno, ko so se začeli zavedati, da je to kar so v nasprotju s tem, kar je bilo navedeno v Svetem pismu o tem, kaj je zaželeno ali sprejemljivo v Božjih očeh.

Večina LGBT oseb, sodelujočih v raziskavi, ki sem jo izvedla, je konflikt zaznala v obsojanju LGBT oseb s strani članov verske skupnosti. Ena LGBT oseba je zaradi slabega pogleda članov verske skupnosti na LGBT osebe tudi zatirala svojo spolno usmerjenost. Prav tako pa svojo spolno usmerjenost sovraži, ker preprečuje tradicionalno življenje.

Tudi sodelujoči v raziskavi avtorjev Beagan in Hattie (2015b, str. 111) so doživeli močen konflikt med njihovo versko in LGBT identiteto, ki je bil posledica spolno negativnih sporočil, občutka sramu in krivde ter strahov o grehu in peklju.

Večina LGBT oseb, sodelujočih v raziskavi, ki sem jo izvedla, pa je konflikt uspela razrešiti. Dva sta ga uspela razrešiti s pomočjo dobrih izkušenj in podpirajočih oseb. Eden izmed intervjuvancev je konflikt uspel razrešiti z izkušnjo sprejemanja s strani Boga. McCann, Donohue in Timmins (2020, str. 839) v svoji raziskavi opisujejo izkušnje LGBT oseb in procese prepoznavanja pozitivnih in negovalnih vidikov vere in ob tem izpostavijo izkušnjo sprejetja in podpore s strani višje sile.

Liboro (2015, str. 1210) izpostavi še razkol, ki je posledica konflikta med spolno usmerjenostjo in/ali spolno identiteto in vero in je najverjetneje izvor mnogih individualnih in socialnih težav LGBT oseb, kot na primer čustvena stiska, depresija, nezdravi načini soočanja in samomorilnost. Čeprav v raziskavi nisem neposredno vprašala, kako razkol, ki je posledica konflikta med spolno usmerjenostjo in/ali spolno identiteto in vero vpliva na LGBT osebe, lahko na podlagi njihovih pripovedovanj sklepam, da je nanje pustil posledice kot so čustvena stiska, slabo počutje itd.

Dve LGBT osebi, sodelujoči v raziskavi, ki sem jo izvedla, nista uspeli razrešiti konflikta, eden izmed njih se je od verske skupnosti oddaljil. Tudi Takács (2006, str. 75) ugotavlja, da je veliko sodelujočih v raziskavi poročalo o zapustitvi verske skupnosti, ko so bile njihove življenjske izkušnje nezdružljive z veronaukom.

Med usklajevanjem verske in spolne identitete, mnogi posamezniki spoznajo, da je najlažja odločitev zavreči svojo versko identiteto, saj je ne uspejo uskladiti s svojo spolno identiteto. (Yip, 2007, kot navedeno v Liboro, 2015, str. 1210)

Ena LGBT oseba, ki je sodelovala v moji raziskavi, ni zaznala konflikta med spolno usmerjenostjo in/ali spolno identiteto ter svojo vero, saj se ne strinja z dejstvom, da je homoseksualnost greh. Tudi sodelujoči v raziskavi avtorjev Nkosi in Masson (2017, str. 90) niso videli svoje seksualnosti kot nenormalne in grešne, zato niso imeli potrebe po usklajevanju spolne identitete s svojo krščansko vero.

Pomembno je, da se socialne delavke, delavci in drugi strokovnjaki zavedajo, da bo za nekatere LGBT osebe najboljša odločitev versko skupnost zapustiti, za druge pa, da v njej ostanejo in se še naprej soočajo z morebitnimi stiskami in izzivi. Ključnega pomena pa je, da naslavlajo nerazrešena in boleča čustva, ki so jih povzročile slabe izkušnje v verski skupnosti, da bi jih

razrešili in osebno napredovali. Prav tako se mi zdi pomembno osredotočati se in naslavlјati pozitivna čustva in izkušnje, ki so jih LGBT osebe doživele v verski skupnosti, saj lahko le to prispeva k hitrejšemu okrevanju in lajšanju bolečin.

6. Sklepi

Na podlagi raziskave, ki sem jo izvedla, sem prišla do naslednjih sklepov:

- LGBT osebe, ki pripadajo ali so pripadale verski skupnosti, v verski skupnosti izpostavljajo tako pozitivne (prijetni občutki, sproščenost v domači župniji, občutki veselja ob podpori duhovnikov pri odločitvi biti odprto gej) kot negativne občutke (občutek zatiranosti, slabo počutje, jeza zaradi enačenja homoseksualnosti z grehom). Izpostavljajo več negativnih kot pozitivnih občutkov.
- LGBT osebe, ki pripadajo ali so pripadale verski skupnosti, imajo z ljudmi v verski skupnosti na eni strani dobre, prijateljske odnose, na drugi strani pa odtujene, šibke, slabe, prekinjene odnose.
- LGBT osebe, ki pripadajo ali so pripadale verski skupnosti, imajo do verske skupnosti v večji meri negativen, skeptičen, pomanjkljiv odnos. Nekaj jih ima tudi pozitiven, spoštljiv odnos.
- LGBT osebe, ki pripadajo ali so pripadale verski skupnosti, imajo v verski skupnosti več slabih izkušenj kot dobrih. Večinoma so bile slabe izkušnje, ki so jih doživeli, povezane z njihovo spolno usmerjenostjo in/ali spolno identiteto.
- Dobre izkušnje v verski skupnosti so na LGBT osebe, ki pripadajo ali so pripadale verski skupnosti, vplivale pozitivno, in sicer so pripomogle k ponotranjenju vere, zavedanju, da homoseksualnost ni greh, osebnostni rasti, občutku brezpogojne ljubezni.
- Slabe izkušnje v verski skupnosti so na LGBT osebe, ki pripadajo ali so pripadale verski skupnosti, vplivale večinoma negativno, in sicer so pripomogle k negativnem vplivu na samopodobo in samozavest, oddaljitvi od verske skupnosti, razvijanju ponotranjene homofobije, potlačitvi spolne usmerjenosti, samopoškodovalnem vedenju, poskusom samomora.
- Pomembno vlogo pri podpori LGBT oseb, ki pripadajo ali so pripadale verski skupnosti, ob slabih izkušnjah v verski skupnosti so imeli prijatelji, v nekaj primerih tudi družinski člani, osebe na internetu ter strokovna podpora.
- Polovica LGBT oseb, ki pripada ali je pripadala verski skupnosti, se je samostojno soočala s slabimi izkušnjami v verski skupnosti.

- LGBT osebe, ki pripadajo ali so pripadale verski skupnosti, bi si ob slabih izkušnjah v verski skupnosti želele podpore družine, prijateljev, strokovnjakov, organizacij, ki nudijo pomoč.
- Nekateri LGBT osebe, ki pripadajo ali so pripadale verski skupnosti, so ob razkritju v verski skupnosti doživele pozitivno izkušnjo razkritja, druge pa negativno. Pozitivno izkušnjo razkritja so v večini imele tiste LGBT osebe, ki so se razkrile svojim vernim prijateljem. Negativno izkušnjo razkritja pa so imele tiste LGBT osebe, ki so svojo spolno usmerjenost razkrile članom verske skupnosti, ki ne sprejemajo njihove spolne usmerjenosti. Nekateri LGBT osebe pa se zaradi nesprejemanja spolne usmerjenosti članov verske skupnosti v verski skupnosti niso razkrile.
- LGBT osebe, ki pripadajo ali so pripadale verski skupnosti, so ob razkritju v izvorni družini doživele tako pozitivne (pozitiven odziv družine na razkritje) kot negativne izkušnje (homofobičen odziv staršev na razkritje, odsotnost verovanja starša o istospolni usmerjenosti ob razkritju, nesprejemanje spolne usmerjenosti s strani starša). Nekateri se svoji izvorni družini še niso razkrili zaradi slabega pogleda staršev na LGBT osebe, strahu pred nesprejemanjem.
- Večina LGBT oseb, ki pripada ali je pripadala verski skupnosti, in ki se je razkrila na šoli, je imela pozitivno izkušnjo razkritja na fakulteti (pozitiven odziv sošolcev na razkritje). Tisti, ki so se razkrili v osnovni in srednji šoli, pa so doživele negativno izkušnjo razkritja (psihično in fizično nasilje sovrstnikov, izkušnja ignoriranja s strani učiteljev)
- Ena od treh LGBT oseb, ki pripada ali je pripadala verski skupnosti, in ki se je razkrila na delovnem mestu, je imela poleg pozitivne izkušnje tudi dve negativni izkušnji razkritja. Dve od treh LGBT oseb, ki sta se razkrili na delovnem mestu, pa sta imeli le pozitivno izkušnjo razkritja.
- Večina LGBT oseb, ki pripada ali je pripadala verski skupnosti, uspešno usklajuje spolno usmerjenosti in/ali spolno identiteto s svojo vero in ob tem kot razlog podaja nevplivnost spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete na vero. Ena LGBT oseba ni zmogla uspešno usklajevati spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete s svojo vero in je zatirala lastno spolno usmerjenost in/ali spolno identiteto zaradi nesprejemanja LGBT oseb s strani članov verske skupnosti.

- Večina LGBT oseb, ki pripada ali je pripadala verski skupnosti, je zaznala konflikt med spolno usmerjenostjo in/ali spolno identiteto ter vero (obsojanje LGBT oseb s strani članov verske skupnosti, nezmožnost biti hkrati istospolno usmerjen ter veren). Večina je uspela ta konflikt razrešiti s pomočjo dobrih izkušenj in podpirajočih oseb, zavedanjem, da je problem v homofobičnih članih verske skupnosti, ne pa v lastni veri. Dve LGBT osebi pa konflikta nista uspeli razrešiti. Ena LGBT oseba pa konflikta ni zaznala zaradi nestrinjanja z dejstvom, da je homoseksualnost greh.

7. Predlogi

- LGBT prijazna društva naj v svoje programe vključujejo podporo LGBT osebam, ki pripadajo verskim skupnostim.
- Socialno delo naj preko izobraževanj in ozaveščanja javnosti o LGBT tematiki prispeva k rahljanju heteronormativnosti.
- Izobraževanje socialnih delavk, delavcev in drugih strokovnjakov o izkušnjah LGBT oseb ter o prepoznavanju njihovih življenjskih okoliščin z namenom razumevanja morebitnih konfliktov med vero in njihovo spolno usmerjenostjo in/ali spolno identiteto.
- Kadar strokovni delavci delajo z LGBZ osebami, naj jim nudijo podporo in pomoč, zlasti, ko se ti razkrivajo vernim družinskim članom, drugim članom verske skupnosti.
- Kadar strokovni delavci delajo z LGBT osebami, naj jim nudijo pomoč pri prepoznavanju in naslavljanju težav ter nerazrešenih čustev, povezanih z verskimi zlorabami, da bi se lahko LGBT osebe začele soočati z njimi.
- Kadar strokovni delavci delajo z LGBT osebami, naj jim nudijo pomoč pri prepoznavanju in naslavljanju dobrih izkušenj v verski skupnosti z namenom hitrejšega okrevanja po slabih izkušnjah.
- Kadar strokovni delavci delajo z LGBT osebami, naj nudijo podporo in pomoč tudi vernim družinskim članom LGBT oseb, normalizirajo njihove morebitne stiske ter občutke sramu, jih spodbujajo k pridruževanju LGBT sprejemajočim skupinam ter jih spodbujajo k nudenju zavezništva svojim LGBT družinskim članom.
- Na Fakulteti za socialno delo priporočam posvečanje posebne pozornosti temi o slabih izkušnjah LGBT oseb v verskih skupnostih in kako te posledice vplivajo na njih. Prav tako pa menim, da je pomembno izobraževanje bodočih socialnih delavk, delavcev o diskriminaciji oziroma konfliktih, ki izhajajo iz presečišča verskega okolja in LGBT. Socialne delavke, delavci se bodo lahko na različnih delovnih področjih srečevali z LGBT osebami, ki doživljajo nasilje, se soočajo s samopoškodovanim vedenjem in ponotranjeno homofobijo, ki so posledica homofobičnega verskega okolja.
- Predlagam tudi več raziskav na slovenskem področju, ki se dotikajo tematike usklajevanja verske in spolne identitete ter raziskav, ki preučujejo, kako prispevati k rahljanju heteronormativnosti v verskih okoljih ter kakšno podporo potrebujejo LGBT osebe, ko se soočajo z zlorabami in slabimi izkušnjami v verskih skupnostih.

8. Literatura in viri

- American Psychological Association. (b.d.). *Sexual orientation and homosexuality*. Pridobljeno 14. 3. 2023 s: <https://web.archive.org/web/20110722080052/http://www.healthyminds.org/More-Info-For/GayLesbianBisexuals.aspx>
- Barnes, D. M., & Meyer, I. H. (2012). *Religious affiliation, internalized homophobia, and mental health in lesbians, gay men, and bisexuals*. American Journal of Orthopsychiatry, 82(4), 505-515. Pridobljeno 12. 2. 2023 s https://www.researchgate.net/publication/232064118_Religious_Affiliation_Internalized_Homophobia_and_Mental_Health_in_Lesbians_Gay_Men_and_Bisexuals
- Beagan, B. L., & Hattie, B. (2015a). *LGBTQ Experiences with Religion and Spirituality: Occupational Transition and Adaptation*. Journal of Occupational Science, 22(4), 459-476. Pridobljeno 12. 2. 2023 s https://www.researchgate.net/publication/267210201_LGBTQ_Experiences_with_Religion_and_Spirituality_Occupational_Transition_and_Adaptation
- Beagan, B. L., & Hattie, B. (2015b). *Religion, Spirituality, and LGBTQ Identity Integration*. Journal of LGBT Issues in Counseling, 9(2), 92-117. Pridobljeno 12. 2. 2023 s https://www.researchgate.net/publication/276119041_Religion_Spirituality_and_LGBTQ_Identity_Integration
- Bowers, R., Minichiello, V., & Plummer, D. (2010). *Religious Attitudes, Homophobia, and Professional Counseling*. Journal of LGBT Issues in Counseling, 4(2), 70-91. Pridobljeno 5. 4. 2023 s <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/15504389.2010.500000>
- DeCrescenzo, T. (1997). *Gay and lesbian professionals in the closet: who's in, who's out, and why*. New York: Haworth Press.
- Gushee, D. P. (2015). *Reconciling Evangelical Christianity with Our Sexual Minorities: Reframing the Biblical Discussion*. Journal of the Society of Christian Ethics, 35(2), 141-158. Pridobljeno 16. 2. 2023 s <https://muse.jhu.edu/article/603262>
- Hilton A. N., & Szymanski, D. M. (2014). *Predictors of Heterosexual Siblings' Acceptance of Their Lesbian Sister or Gay Brother*. Journal of LGBT Issues in

- Counseling, 8(2), 164-188. Pridobljeno 18. 4. 2023 s
<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/15538605.2014.895664>
- Homolka, W. (2020). *Jewish Perspectives on Homosexuality*. University of Potsdam, 15(1/27), 89-108. Pridobljeno 17. 3. 2023 s
https://www.researchgate.net/publication/344534901_Jewish_Perspectives_on_Homosexuality
 - Horowitz, J. L., & Newcomb, M. D. (2002). *A Multidimensional Approach to Homosexual Identity*. Journal of Homosexuality, 42(2), 1-19. Pridobljeno 18. 3. 2023 s
https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1300/J082v42n02_01
 - Human Rights Campaign. (2017). *Reformation Day: Protestant Christians Embrace LGBTQ Diversity 500 Years after Martin Luther*. Pridobljeno 15. 3. 2023 s:
[Reformation Day: Protestant Christians Embrace LGBTQ Diversity 500 Years after Martin Luther - Human Rights Campaign \(hrc.org\)](https://www.hrc.org/blog/news/story/344534901)
 - Hyusisyan, S. (2017). *Homosexuality and religion: relationship and influence on the lives of the LGBT community in Armenia*. Yerevan: American University of Armenia. Pridobljeno 23. 3. 2023 s [\[PDF\] HOMOSEXUALITY AND RELIGION: RELATIONSHIP AND INFLUENCE ON THE LIVES OF THE LGBT COMMUNITY IN ARMENIA By | Semantic Scholar](#)
 - Jovanović, M. (2013). *Silence or condemnation: The Orthodox Church on homosexuality in Serbia*. Družboslovne razprave, 29(73), 79-95. Pridobljeno 18. 2. 2023 s
https://www.researchgate.net/publication/316878955_SILENCE_OR_CONDEMNATION_THE_ORTHODOX_CHURCH_ON_HOMOSEXUALITY_IN_SERBIA
 - *Katekizem katoliške Cerkve: Kompendij*. (b.d). Pridobljeno 27. 3. 2023 s
https://www.vatican.va/archive/compendium_ccc/documents/archive_2005_compendium-ccc_sl.html
 - Kocet, M. M., Sanabria, S., & Smith, M. R. (2011). *Finding the Spirit Within: Religion, Spirituality, and Faith Development in Lesbian, Gay, and Bisexual Individuals*. Journal of LGBT Issues in Counseling, 5(3(4)), 163-179. Pridobljeno 5. 4. 2023 s [Finding the Spirit Within: Religion, Spirituality, and Faith Development in Lesbian, Gay, and Bisexual Individuals: Journal of LGBT Issues in Counseling: Vol 5, No 3-4 \(tandfonline.com\)](#)

- Kogovšek, N., & Petković, B. (2007). *O diskriminaciji*. Ljubljana: Mirovni inštitut, Inštitut za sodobne družbene in politične študije. Pridobljeno 17. 2. 2023 s <https://www.mirovni-institut.si/publikacije/o-diskriminaciji-prirocnik-za-novinarke-in-novinarje/>
- Koletnik, A., Grm, A., & Gramc M. (2016). *Vsi spoli so resnični: transspolnost, transseksualnost in cispolna nenormativnost*. Ljubljana: Društvo informacijski center Legebitra. Pridobljeno 16. 4. 2023 s [Izšli publikaciji "Vsi spoli so resnični" in "Pravno priznanje spola v Sloveniji" \(transakcija.si\)](https://www.transakcija.si/izšli/publikaciji/Vsi-spoli-so-resnicni-in-Pravno-priznanje-spola-v-Sloveniji)
- Kuhar, R. (2001). *Mi, drugi: Oblikovanje in razkritje homoseksualne identitete*. Ljubljana: Založba ŠKUC.
- Kuhar, R. (2005). *Razkritje homoseksualne identitete*. Družboslovne razprave, 21(49/50), 119-138. Pridobljeno 16. 2. 2023 s <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-IT16NAQB>
- Kuhar, R. (2006). *Homofobija: kultura strahu pred homoseksualnostjo*. Teorija in praksa, 43(3/4), 540-556. Pridobljeno 12. 2. 2023 s [dLib.si - Homofobija: kultura strahu pred homoseksualnostjo](https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-IT16NAQB)
- Kulganov, N. (2014). *Crkve i njihov odnos prema homoseksualnosti*. Pridobljeno 12.4. 2017 s [Crkve i njihov odnos prema homoseksualnosti | Forum Krstarice \(krstarica.com\)](http://www.krstarica.com/forum/124-crkve-i-njihov-odnos-prema-homoseksualnosti)
- Lewis Bozard Jr., R., & Sanders, C. J. (2011). *Helping Christian Lesbian, Gay, and Bisexual Clients Recover Religion as a Source of Strength: Developing a Model for Assessment and Integration of Religious Identity in Counseling*. Journal of LGBT Issues in Counseling, 5(1), 47-74. Pridobljeno 6. 4. 2023 s <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/15538605.2011.554791>
- Liboro, R. M., Jr. (2015). *Community-level interventions for reconciling conflicting religious and sexual domains in identity incongruity*. Journal of Religion and Health, 54(4), 1206–1220. Pridobljeno 19. 2. 2023 s https://www.researchgate.net/publication/260842340_Community-Level_Interventions_for_Reconciling_Conflicting_Religious_and_Sexual_Domains_in_Identity_Incongruity
- Magić, J., & Swierszcz, J. (2012). *Prebijmo molk!: priročnik za učitelje pri uvajanju razprave o homoseksualnosti in homofobiji v srednji šoli*. Ljubljana: Društvo informacijski center Legebitra.

- Martinsson, L., Reimers, E., & Reingardè, J. (2007). *Introduction*. V Martinsson, L., Reimers, E., Reingardè, J., & Lundgren, *Norms at work: challenging homophobia and heteronormativity* (str. 6-14). Pridobljeno 16. 2. 2023 s https://www.lgl.lt/assets/TRACE_Norms_at_Work.pdf
- McCann, E., Donohue, G., & Timmins, F. (2020). *An Exploration of the Relationship Between Spirituality, Religion and Mental Health Among Youth Who Identify as LGBT+: A Systematic Literature Review*. Journal of Religion and Health, 59(2), 828-844. Pridobljeno 14. 3. 2023 s <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/32052279/>
- Mesec, B. (2018). Metodologija raziskovanja v socialnem delu 2: Kvalitativne raziskave. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Mesec, B., Rape, T. (ur.) & Rihter, L. (ur.) (2009). Načrtovanje raziskave: študijsko gradivo za interno uporabo. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Meyer, I. H. (1995). *Minority Stress and Mental Health in Gay Men*. Journal of Health and Social Behavior, 36(1), 38-56. Pridobljeno 16. 2. 2023 s <https://www.jstor.org/stable/2137286>
- Morrow, D. F. (2004). *Social Work Practice With Gay, Lesbian, Bisexual, and Transgender Adolescents*. Families in Society: The Journal of Contemporary Social Services, 85(1), 91-99. Pridobljeno 16. 2. 2023 s <https://journals.sagepub.com/doi/10.1606/1044-3894.246>
- Nkosi, S., & Masson, F. (2017). *Christianity and homosexuality: Contradictory or complementary? A qualitative study of the experiences of Christian homosexual university students*. South African Journal of Higher Education, 31(4), 72-93. Pridobljeno 15. 2. 2023 s https://www.researchgate.net/publication/318713518_Christianity_and_homosexuality_contradictory_or_complimentary_A_qualitative_study_of_the_experiences_of_Christian_homosexual_university_students
- *Orthodox Statement on Homosexuality*. (b.d.). Pridobljeno 13. 4. 2023 s [Orthodox Statement on Homosexuality \(orthodoxresearchinstitute.org\)](https://orthodoxresearchinstitute.org/OrthodoxStatementonHomosexuality)
- Pastrana, A. (2015). *Being out to others: The relative importance of family support, identity and religion for LGBT latina/os*. Lat Stud, 13, 88–112. Pridobljeno 19. 2. 2023 s

- https://www.researchgate.net/publication/282174322_Being_out_to_others_The_relative_importance_of_family_support_identity_and_religion_for_LGBT_latinaos
- Plahutnik Baloh, B. (2015). *Kako razumeti svojega otroka: brošura za starše lezbijk in gejev*. Ljubljana: Društvo informacijski center Legebitra. Pridobljeno 29. 3. 2023 s [Naše publikacije - Legebitra](#)
 - *Poklicani k sočutju: škofje Združenih držav Amerike o AIDS-u*. (1990). Ljubljana: Slovenske rimskokatoliške škofije.
 - Potoczniak, D., Crosbie-Burnett, M., & Saltzburg, N. (2009). *Experiences Regarding Coming Out to Parents Among African American, Hispanic, and White Gay, Lesbian, Bisexual, Transgender, and Questioning Adolescents*. *Journal of Gay & Lesbian Social Services*, 21(2/3), 189-205. Pridobljeno 4. 4. 2023 s <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10538720902772063>
 - Rapoport, C. (2013). *Judaism and Homosexuality: An Alternate Rabbinic View*. *Hakirah: The Flatbush Journal of Jewish Law and Thought*, 13, 29-46. Pridobljeno 15. 2. 2023 s <https://hakirah.org/Vol13Rapoport.pdf>
 - Reingardė, J. (2007). *Silenced sexualities: Personal experiences of discrimination in the workplace, as narrated by lesbians and gay men in Lithuania*. V Martinsson, L., Reimers, E., Reingardė, J., & Lundgren, *Norms at work: challenging homophobia and heteronormativity* (str. 18-37). Pridobljeno 16. 2. 2023 s https://www.lgl.lt/assets/TRACE_Norms_at_Work.pdf
 - Rodriguez, E. M., & Ouellette, C. S. (2000). *Gay and lesbian Christians: Homosexual and religious identity integration in the members and participants of a gay-positive church*. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 39(3), 333-347. Pridobljeno 15. 3. 2023 s [Gay and Lesbian Christians: Homosexual and Religious Identity Integration in the Members and Participants of a Gay-Positive Church - Rodriguez - 2000 - Journal for the Scientific Study of Religion - Wiley Online Library](#)
 - Sa'dan, M. (2016). *LGBT, Religion and Human Rights: A Study of the Thought of Khaled M. Abou El-Fadl*. *Indonesia Feminist Journal*, 4(1), 30-37. Pridobljeno 12. 2. 2023 s https://www.jurnalperempuan.org/uploads/1/2/2/0/12201443/ifj_vol_4_2016_masthuriyah_sadan-lgbt_religion_and_human_rights_a_study_of_the_thought_of_khaled_m_abou_el-fadl_.pdf

- Sándor, B. (2020). *Kako preprečevati različne oblike nasilja nad LGBTI+ otroki in mladimi, ki svojo spolno identiteto in spolni izraz izražajo na načine, ki so v družbi poznani kot spolni nenormativi?: priročnik za strokovnjake, ki delujejo na področju izobraževanja, zdravstva, družinskih združenj in organizacij za zaščito otrok, medijev in javnih prostorov*. Založba [S. l.: s. n.].
- Schmidtke, S. (1999). *Homoeroticism and homosexuality in Islam: A review article*. Bulletin of the School of Oriental and African Studies, 62(2), 260-266. Pridobljeno 27. 3. 2023 s <https://www.semanticscholar.org/paper/Homoeroticism-and-homosexuality-in-Islam%3A-a-review-Schmidtke/4a5a5a9c3545c94f2b38108460dd74a85197a37e>
- Schuck, K. D., & Liddle, B. J. (2001). *Religious conflicts experienced by lesbian, gay, and bisexual individuals*. Journal of Gay & Lesbian Psychotherapy, 5(2), 63-82. Pridobljeno 12. 4. 2023 s [Religious conflicts experienced by lesbian, gay, and bisexual individuals. \(apa.org\)](#)
- Sherkat, D. (2002). *Sexuality and Religious Commitment in the United States: An Empirical Examination*. Journal for the Scientific Study of Religion, 41(2), 313-323. Pridobljeno 5. 4. 2023 s [\(PDF\) Sexuality and Religious Commitment in the United States: An Empirical Examination \(researchgate.net\)](#)
- Slomowitz, A., & Feit, A. (2015). *Does God Make Referrals? Orthodox Judaism and Homosexuality*. Journal of Gay & Lesbian Mental Health, 19(1), 100-111. Pridobljeno 13. 2. 2023 s <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/19359705.2014.975583>
- Subhi, N., & Geelan, D. (2012). *When Christianity and Homosexuality Collide: Understanding the Potential Intrapersonal Conflict*. Journal of Homosexuality, 59(10), 1382-1402. Pridobljeno 11. 4. 2023 s [When Christianity and Homosexuality Collide: Understanding the Potential Intrapersonal Conflict: Journal of Homosexuality: Vol 59, No 10 \(tandfonline.com\)](#)
- Super, J. T., & Jacobson, L. (2011). *Religious Abuse: Implications for Counseling Lesbian, Gay, Bisexual, and Transgender Individuals*. Journal of LGBT Issues in Counseling, 5(3/4), 180-196. Pridobljeno 18. 3. 2023 s <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/15538605.2011.632739>
- Šircelj, M. (2003). *Verska, jezikovna in narodna sestava prebivalstva*. Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno 24. 3. 2023 s [verska, jezikovna in narodna sestava.pmd \(dlib.si\)](#)

- Štulhofer, A., & Rimac, I. (2008). *Determinants of Homonegativity in Europe*. Journal of Sex Research, 46(1). Pridobljeno 29. 3. 2023 s https://www.researchgate.net/publication/23476345_Determinants_of_Homonegativity_in_Europe
- Švab, A., & Kuhar, R. (2005). *Neznosno udobje zasebnosti: Vsakdanje življenje gejev in lezbijk*. Ljubljana: Mirovni inštitut, Inštitut za sodobne družbene in politične študije. Pridobljeno 13. 2. 2023 s <https://www.mirovni-institut.si/publikacije/neznosno-udobje-zasebnosti-vsakdanje-zivljenje-gejev-in-lezbijk/>
- Takács, J. (2006). *Social exclusion of young lesbian, gay, bisexual and transgender LGBT people in Europe*. ILGA-Europe. Pridobljeno 15. 4. 2023 s <https://ilga-europe.org/report/social-exclusion-of-young-lgbt-people-in-europe/>
- *The Gift of the Priestly Vocation: Ratio Fundamentalis Institutionis Sacerdotalis*. (2016). Vatican city: L'osservatore Romano. Pridobljeno 13. 2. 2023 s <http://www.clerus.va/content/clerus/en/notizie/new11.html>
- Umar, H. M. (2021). *Islamic law perspective on LGBT behavior (lesbian, gay, bisexual and transgender)*. International Journal of Southeast Asia, 2(2), 68-81. Pridobljeno 24. 3. 2023 s <https://jurnal.literasikitaindonesia.com/index.php/journijsa/article/view/302>
- Williamson, I. R. (2000). *Internalized homophobia and health issues affecting lesbian and gay men*. Health Education Research, 15(1), 97-107. Pridobljeno 4. 4. s https://www.researchgate.net/publication/12529563_Internalized_Homophobia_and_Mental_Health_Issues_Affecting_Lesbians_and_Gay_Men
- Wood, A. W., & Conley, A. H. (2014). *Loss of Religious or Spiritual Identities among the LGBT Population*. Counseling and Values, 59(1). Pridobljeno 29. 3. 2023 s <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/j.2161-007X.2014.00044.x>
- Zornik, A., & Mirović, K. (1996). *Homoseksualnost skozi stereotipe*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo, 35(2), 137-143. Pridobljeno 17. 2. 2023 s <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-L0DRI0M1>

9. Priloge

Priloga A: Smernice za delno strukturiran intervju Podatki o intervjuvancu

Za potrebe moje raziskave bi te najprej vprašala:

- Koliko si star/a?
- Kakšen je tvoj status? (dijak, študent, zaposlen, brezposeln idr.)
- Kateri verski skupnosti pripadaš ali si pripadal/a?

Kako se LGBT osebe v verski skupnosti počutijo?

1. Mi lahko kaj poveš o svoji verski skupnosti?
2. Kako se počutiš v svoji verski skupnosti?
3. Kakšne odnose imaš z ljudmi v verski skupnosti?
4. Kakšen je tvoj odnos do verske skupnosti?
5. Imaš v svoji verski skupnosti kakšno posebno vlogo?
6. Kaj pa ti tvoja verska skupnost pomeni?
7. Mi lahko v zvezi s tem poveš kakšen primer, dogodek? Kakšno dobro izkušnjo?
8. Bi rad/a z mano podelil/a še kakšno dobro izkušnjo?
9. Pa se je kdaj zgodila tudi kakšna slaba izkušnja? Ali situacija, v kateri ti je bilo težko? Mi lahko več poveš o tem? Kako pa si se takrat počutil/a? Kaj si storil/a? Pri kom si poiskal/a pomoč?
10. Si o tem že komu povedal/a?

Kako dobre in slabe izkušnje v verskih skupnostih vplivajo na LGBT osebe?

11. Kakšne posledice meniš, da so nate pustile dobre izkušnje, ki si jih doživel/a v verski skupnosti? Kako so vplivale nate in na to, kaj ti verska skupnost pomeni?
12. Kakšne posledice meniš, da so nate pustile slabe izkušnje, ki si jih doživel/a v verski skupnosti? Kako so vplivale nate in na tvoj odnos do verske skupnosti?

Kdo ali kaj je LGBT osebam bil/o v oporo ob slabih izkušnjah v verski skupnosti in kakšne podpore bi si LGBT osebe ob slabih izkušnjah želele?

13. Kdo ali kaj ti je bil/o v oporo ob slabih izkušnjah v verski skupnosti?
14. Kakšno podporo in podporo od koga bi si ob slabih izkušnjah želel/a imeti?

Kakšno izkušnjo razkritja svoje spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete imajo LGBT osebe v verski skupnosti?

15. Si v verski skupnosti razkril/a svojo spolno usmerjenosti in/ali spolno identiteto?
16. Če da, kakšna je bila izkušnja razkritja?
 - Kako so se ljudje v verski skupnosti odzvali?
 - Kako si se ob odzivu ljudi v verski skupnosti na svoje razkritje počutil/a?
17. Če svoje spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete nisi razkril/a, zakaj ne?

Kakšno izkušnjo imajo LGBT osebe z razkritjem svoje spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete? (v izvorni družini, šoli, na delovnem mestu, drugih skupnostih, ki jim pripadajo)

18. Si v svoji izvorni družini, šoli, na delovnem mestu in drugih skupnostih, ki jim pripadaš razkril/a svojo spolno usmerjenosti in/ali spolno identiteto?
19. Če da, kakšna je bila izkušnja razkritja?
 - Kako so se ljudje ob razkritju odzvali?
 - Kako si se ob odzivu ljudi na svoje razkritje počutil/a?
20. Če svoje spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete nisi razkril/a, zakaj ne?

Kako LGBT osebe svojo spolno usmerjenost in/ali spolno identiteto usklajujejo s svojo vero?

21. Kako usklajuješ svojo spolno usmerjenost in/ali spolno identiteto s svojo vero?
22. Si kdaj zaznal/a konflikte med tvojo spolno usmerjenostjo in/ali spolno identiteto ter tvojim verskim prepričanjem? Če da, kako si jih reševal/a?

Priloga B: Osnovno kodiranje

1. Počutje v verski skupnosti

a) Negativni občutki

- Slabo počutje zaradi neuspeha usklajevanja vere in spolne usmerjenosti (A1)
- Občutek zatiranosti (A6)
- Občutek omejenosti pri izražanju mnenja (B1, F2)
- Pojavljanje ponotranjenosti homofobije (B2)
- Slabo počutje (B3)
- Slabo počutje zaradi določenih članov verske skupnosti (C3)
- Strah pred razkritjem spolne usmerjenosti zaradi odziva članov verske skupnosti (D2)
- Občutek vsiljivosti (E2)

- Občutek nepripadnosti (E3)
 - Slabo počutje ob nepodpiranju LGBT oseb s strani članov verske skupnosti (E6)
 - Jeza zaradi enačenja homoseksualnosti z grehom (E7)
 - Zaprtje vaze (F1)
 - Žalost ob pomanjkanju govora o LGBT tematiki na teološki fakulteti (G1)
 - Jeza nad dejstvom, da je LGBT tematika v verski skupnosti tabu (G2)
 - Jeza nad dejstvom, da želi cerkev vzbuditi v ljudeh strah pred homoseksualnostjo (G3)
 - Občutki žalosti ob pomanjkanju podpore duhovnikov v javnosti (G7)
 - Slabo počutje ob poslabšanju odnosa verske skupnosti do LGBT oseb (G8)
 - Občutki žalosti ob prekinitvi odnosa z določenimi člani verske skupnosti zaradi razkritja spolne usmerjenosti (G11)
 - Slabo počutje ob babičini prisili obiskovanja verske skupnosti (H2)
- b) Pozitivni občutki**
- Dobro počutje zaradi zavezništva vernih prijateljev (A4)
 - Občutki podprtosti ob nasprotovanju vernih prijateljev homofobiji (A5)
 - Dobro počutje zaradi dobrih odnosov z vernimi prijatelji (C1, D1)
 - Prijetni občutki pri skavtih (D3, E4)
 - Prijetni občutki, sproščenost v domači župniji (D4, E5)
 - Dobro počutje ob obisku verske skupnosti z družino (F3)
 - Dobro počutje ob doživljanju spoštovanja s strani članov verske skupnosti zaradi statusa bogoslovca (G4)
 - Dobro počutje zaradi pomanjkanja homofobičnih odzivov (G5, H3)
 - Občutki veselja ob podpori duhovnikov pri odločitvi biti odprto gej (G6)
 - Dobro počutje zaradi prijaznega duhovnika (H1)
- c) Odnosi z ljudmi v verski skupnosti**
- Dobri odnosi z ljudmi v verski skupnosti (A7)
 - Dobri odnosi z vernimi prijatelji (A8, C6, D6, E8, H7)
 - Doživljanje izogibanja s strani določenih sovrstnikov v verski skupnosti (A9)
 - Dobri odnosi s starejšimi ljudmi v verski skupnosti (A10)
 - Izboljšanje odnosov v verski skupnosti zaradi postavljanja meja (B4)
 - Prijateljski odnosi z ljudmi v verski skupnosti (B5)
 - Odtujeni odnosi zaradi različnih pogledov na določene tematike (B6, D7)
 - Zaupanje le določenim članom verske skupnosti (B11)
 - Dobri odnosi z verno družino (C4, D5, H6)
 - Šibki odnosi s člani domače župnije (C5)
 - Dobri odnosi s skavti (D8)
 - Sprejemajoč odnos s strani vernih prijateljev (E9)
 - Dober odnos z verno babico (E10)
 - Slabi odnosi z zelo vernimi člani verske skupnosti (E11)
 - Odnosi enaki odnosom izven verske skupnosti (F4)
 - Slabi odnosi s člani verske skupnosti, ki vsiljujejo svoja prepričanja (F5, H5)
 - Dobri odnosi s člani verske skupnosti kljub razkritju spolne usmerjenosti (G9)
 - Prekinitev odnosa z določenimi člani verske skupnosti zaradi razkritja spolne usmerjenosti (G10)
 - Poslabšanje odnosa z duhovniki, ki ne podpirajo homoseksualnosti (G12)
 - Dobri odnosi z ljudmi, ki imajo spoštljiv odnos (H4)
 - Slabi odnosi s starejšimi člani verske skupnosti zaradi prevelike razlike v mnenjih (H8)

d) Odnos do verske skupnosti

- Oddaljitev zaradi nesprejemanja spolne usmerjenosti članov verske skupnosti (A2, E1)
- Oddaljitev zaradi ljudi, ki uporabljajo vero kot ščit za njihovo sovraštvo do LGBT oseb (A3)
- Oddaljitev od verske skupnosti zaradi konflikta med spolno usmerjenostjo in vero (A11)
- Približanje verski skupnosti ob razrešitvi konflikta med spolno usmerjenostjo in vero (A12)
- Negativen odnos do vere skozi oči drugih (A13)
- Pozitiven odnos do vere skozi lastne oči (A14)
- Spoštljiv odnos do verske skupnosti (B7)
- Nepodpiranje opravičevanja nemoralnih dejanj z vero (B8)
- Nespoštljiv odnos do dela verske skupnosti, ki ne sprejema LGBT oseb (B9)
- Distanca do verske skupnosti (C2)
- Pomanjkanje občutka pripadnosti (C7)
- Član verske skupnosti zaradi družine (C8)
- Pomanjkanje odnosa do verske skupnosti (D9, H9)
- Minimalen odnos v sklopu skavtov in verne družine (D10)
- Skeptičen odnos do verske skupnosti zaradi nezmožnosti poistovetenja z diskriminatornimi idejami (E12)
- Pozitiven odnos do koristnih misli, zgodb v verski skupnosti (F6)
- Nespoštljiv odnos do dela verske skupnosti, ki je ozkogled (F7)
- Pozitiven odnos (G13)
- Pozitiven odnos do vere (H10)
- Negativen odnos do verske skupnosti kot institucije zaradi domneve o izkoriščanju ljudi (H11)
- Zamera do verske skupnosti zaradi prisile obiskovanja (H13)

e) Pomen verske skupnosti

- Upanje (A15)
- Medsebojna ljubezen in pomoč drugim (B10, C11)
- Prijateljski odnosi, pozitivna čustva, nagnjenost (C9)
- Pomanjkanje pomena verske skupnosti (D11, H12)
- Velik pomen ljudi v verski skupnosti (D12)
- V preteklosti kot uteha, pomoč, zavetje (E13)
- Vodila, kako biti dober človek (E14)
- Tradicija družine (F8)
- Del otroštva, običaj (F9)
- Velik del življenja (G14)
- Občutek pripadnosti (G15)

f) Dobre izkušnje v verski skupnosti

- Lepi spomini (A16, D14)
- Sklepanje prijateljev (A17, D13, E15, F10)
- Podpirajoči odziv duhovnika na razkritje spolne usmerjenosti (B12)
- Šok ob podpirajočem odzivu duhovnika na razkritje spolne usmerjenosti (B13)
- Zavedanje o možni pripadnosti verski skupnosti ob podpirajočem odzivu duhovnika na razkritje spolne usmerjenosti (B14)
- Občutek pripadnosti ob povezovanju z vernimi sovrstniki (B15)
- Iskanje in odkritje varnega zavetja zaradi drugačnosti (B16)

- Podpora in obramba s strani člana verske skupnosti ob napadu člana verske skupnosti zaradi podpiranja LGBT oseb (B23)
 - Podpora članov verske skupnosti ob izgubi ožjega družinskega člana (C10)
 - Debate o življenju in veri na duhovnih vikendih (C12)
 - Pozitivni govor duhovnika o LGBT osebah (D15, E17)
 - Občutek olajšanja in sprejetosti ob pozitivnem govoru duhovnika o LGBT osebah (D16)
 - Upanje, močna vera ljudi kot dobra izkušnja (E16)
 - Zavedanje o možni pripadnosti verski skupnosti ob pozitivnem govoru duhovnika o LGBT osebah (E18)
 - Pozitiven odziv verne sostanovalke na razkritje spolne usmerjenosti (E19)
 - Pozitiven pogovor o LGBT tematiki z vernimi prijatelji (G16)
 - Pridružitve vernega prijatelja na LGBT društvo z namenom, da bi izvedel več o LGBT skupnosti (G17)
 - Občutki veselja ob pridružitvi prijatelja na LGBT društvo (G18)
 - Podpiranje duhovnikov pri odločitvi biti odprto gej (G19)
 - Velik pomen podpore duhovnikov, občutek olajšanja (G20)
 - Povezujoča izkušnja z vernimi LGBT osebami na paradi ponosa (G21)
 - Sprejemajoč duhovnik (H14)
- g) Slabe izkušnje v verski skupnosti**
- Sovražni govor o LGBT osebah (A18, B19, C13, E21)
 - Slabo počutje ob sovražnem govoru o LGBT osebah (A19)
 - Občutki jeze ob sovražnem govoru o LGBT osebah (A20)
 - Občutki nespoštovanja ob sovražnem govoru o LGBT osebah (A21)
 - Podelitev slabe izkušnje z verno prijateljico in pomiritev ob njeni tolažbi (A22)
 - Začuden odziv članov verske skupnosti na razkritje spolne usmerjenosti (A23)
 - Odsotnost zaničevalnega govora (A24)
 - Sovražni govor članov verske skupnosti o prijateljih, ki so LGBT (A25, D18, G34)
 - Izkušnja preprečevanja približevanja mlajšim fantom zaradi spolne usmerjenosti (B17)
 - Šok, občutki sramu ob izkušnji preprečevanja približevanja mlajšim fantom zaradi spolne usmerjenosti (B18)
 - Slabo počutje ob sovražnem govoru o LGBT osebah (B20)
 - Občutek nepodprtosti, obsodbe ob sovražnem govoru o LGBT osebah (B21)
 - Napad s strani člana verske skupnosti zaradi podpiranja LGBT oseb (B22)
 - Pogovor z mamo kot pomoč pri soočanju s slabo izkušnjo (B24)
 - Nepodpiranje LGBT oseb s strani vernih staršev (C14, F20)
 - Bolečina ob nepodpiranju LGBT oseb s strani vernih staršev (C15, F21)
 - Slabo počutje, občutki krivde ob razkritju spolne usmerjenosti v verni družini (C16)
 - Odsotnost slabih izkušenj (D17)
 - Občutki žalosti ob sovražnem govoru članov verske skupnosti o prijateljih, ki so LGBT (D19)
 - Slabo počutje ob vsiljevanju pogledov (E20)
 - Strah pred izražanjem svojega mnenja o LGBT tematiki (E22)
 - Občutki tesnobe, izpostavljenosti ob govoru o LGBT tematiki (E23)
 - Govor o heteroseksualnosti kot edini normalni spolni usmerjenosti (F11)

- Občutki skeptičnosti ob govoru o heteroseksualnosti kot edini normalni spolni usmerjenosti (F12)
- Občutki jeze ob govoru o heteroseksualnosti kot edini normalni spolni usmerjenosti (F13)
- Obisk izganjalca zlih sil zaradi glavobolov (F14)
- Izkušnja večletnega spolnega nasilja s strani vernega partnerja (F15)
- Vsiljevanje občutka ničvrednosti s strani vernega fanta zaradi izgube devičnosti (F16)
- Poistovetenje z občutkom ničvrednosti zaradi izgube devičnosti (F17)
- Partnerjeva odtujitev od vseh bližnjih oseb kot razlog za obstanek v razmerju (F18)
- Podpora prijateljev kot moč za prekinitev razmerja (F19)
- Govor škofa o neuspehu v življenju zaradi spolne usmerjenosti (G22)
- Slabo počutje, šok ob govoru škofa o neuspehu v življenju zaradi spolne usmerjenosti (G23)
- Duhovnikovo neodobravanje skupine za LGBT verne (G24)
- Občutek prizadetosti ob duhovnikovem neodobravanju skupine za LGBT verne (G25)
- Začasno neobiskovanje verske skupnosti zaradi izogibanja nesprejemajočega duhovnika (G26)
- Kriva obtožba mame o pedofiliji zaradi spolne usmerjenosti (G27)
- Želja po pozabi krive obtožbe mame o pedofiliji zaradi spolne usmerjenosti zaradi močnih neprijetnih občutkov (G28)
- Občutki neumnosti, nelagodja, nejasnosti ob krivi obtožbi mame o pedofiliji zaradi spolne usmerjenosti (G29)
- Izkušnja nezaželenosti pri sodelovanju na oratoriju zaradi spolne usmerjenosti (G30)
- Občutki prizadetosti, razočaranja ob izkušnji nezaželenosti pri sodelovanju na oratoriju zaradi spolne usmerjenosti (G31)
- Prekinitev odnosa s strani prijatelja iz otroštva zaradi spolne usmerjenosti (G32)
- Občutki žalosti ob prekinitvi odnosa s strani prijatelja iz otroštva zaradi spolne usmerjenosti (G33)
- Sovražni govor vernih sovrstnikov o LGBT osebah (H15)
- Občutki groze, ničvrednosti ob sovražnem govoru vernih sovrstnikov o LGBT osebah (H16)
- Poskusi samomora kot odziv na sovražni govor vernih sovrstnikov o LGBT osebah (H17)

h) Dvojno breme

- Breme zaradi diskriminacije homoseksualnosti ter breme zaradi razočaranjih, obupanih bližnjih (C17)

2. Vpliv dobrih in slabih izkušenj v verski skupnosti

a) Vpliv dobrih izkušenj

- Občutek pripadnosti (A26)
- Razumevanje samega sebe (A27)
- Ponotranjenje vere (A28, H18)
- Vpliv bližnjih oseb na pozitiven odnos do verske skupnosti (A29)
- Zavedanje, da homoseksualnost ni greh (B25)

- Pripravljenost pomagati drugim (C18, E26, H20)
- Pridobitev mehanizmov za samopomoč (C19)
- Približanje verski skupnosti (C20, D25, F23, G37)
- Osebnostna rast (D20, E25, F22, H19)
- Dodaten pogled na svet (D21, E24)
- Široko razmišljanje (D22)
- Občutek sprejetosti ob pozitivnem govoru duhovnika o LGBT osebah (D23)
- Občutek brezpogojne ljubezni (D24)
- Verska skupnosti kot zatočišče, zavetje (E27)
- Odprtost (G35)
- Pomanjkanje občutka žalosti, zafrustriranosti (G36)
- Občutek sprejetosti ob podpori duhovnikov pri odločitvi biti odprto gej (G38)

b) Vpliv slabih izkušenj

- Zaprtje vase (A30)
- Negativen vpliv na samopodobo in samozavest (A31, B29, C21, G39, H23)
- Zatiranje svoje lastne spolne usmerjenosti (A32)
- Dvom o odločitvi za homoseksualno življenje zaradi strahu pred diskriminacijo (A33)
- Oddaljitev od verske skupnosti (A34, F29)
- Izguba upanja v bodoči poklic vzgojitelja (B26)
- Zavedanje o možni diskriminaciji LGBT oseb (B27)
- Razvijanje ponotranjene homofobije (B28)
- Odpor do verske skupnosti (B30)
- Občutek nesprejetosti v verski skupnosti (B31)
- Prevezemanje krivde za negativne stvari, ki se dogajajo (C22)
- Odsotnost ponosa na spolno usmerjenost (C23)
- Zavedanje, da je verska skupnost manj odprta in sprejemajoča (C24)
- Tesnoba zaradi potlačitve slabih izkušenj (E28)
- Zaprtje vase (E29)
- Previdnost zaradi strahu pred odzivom (E30)
- Postavitev lastnega moralnega kompasa (E31)
- Zadržanost ob delitvi lastnega mnenja (F24)
- Negativen vpliv spolnega nasilja s strani vernega partnerja na samopodobo (F25)
- Občutek ničvrednosti zaradi slabšalnih komentarjev članov verske skupnosti ob izgubi devičnosti (F26)
- Potlačitev spolne usmerjenosti zaradi nepodpiranja LGBT oseb s strani vernih staršev (F27)
- Potlačitev spolne usmerjenosti zaradi želje po ohranitvi odnosov v družini (F28)
- Sovraštvo do verske skupnosti (F30)
- Spoznanje, da so v verski skupnosti tudi slabi ljudje (G40)
- Samopoškodovalno vedenje (H21)
- Poskusi samomora (H22)
- Slabe izkušnje kot okrepitev, moč za naprej (H24)

3. Podpora ob slabih izkušnjah v verski skupnosti

a) Podpora

- Podpora družine (A35)
- Podpora prijateljev (A36, B33, C25, E33)

- Podpora družinskega člana (B32, H27, H28)
- Zmanjšana občutek osamljenosti ob podpori oseb na internetu (C26)
- Kasnejša obrnitev na strokovno podporo (H26)

b) Željena podpora

- Želja po dodatni podpori strokovnjakov (A37)
- Želja po podpori družine (B34, E34, F32)
- Želja po kontaktiranju organizacij, ki nudijo pomoč in njihovi podpori (C27)
- Želja po podpori prijateljev (H29)

c) Pomanjkanje podpore

- Samostojno soočanje s slabimi izkušnjami (E32, F31, G41, H25)

4. Izkušnja razkritja spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete v verski skupnosti

a) Pozitivna izkušnja razkritja v verski skupnosti

- Pozitiven odziv vernih prijateljev na razkritje (A38, C28, D27, E35, F33)
- Občutek sprejetosti ob pozitivnem odzivu vernih prijateljev na razkritje (A39)
- Presenečanje ob pozitivnem odzivu vernih prijateljev na razkritje (C29, D29)
- Dobro počutje ob pozitivnem odzivu vernih prijateljev na razkritje (D28, E36, F34)
- Povezujoča izkušnja ob razkritju LGBT verni osebi (E37)
- Odsotnost odziva članov verske skupnosti na razkritje (G42)
- Dobro počutje ob odsotnosti odziva članov verske skupnosti na razkritje (G43)

b) Odsotnost razkritja v verski skupnosti

- Nezaupanje članom verske skupnosti (A40)
- Nesprejemanje spolne usmerjenosti članov verske skupnosti (B38, C30, F35)
- Strah pred odzivom članov verske skupnosti (D26)
- Pomanjkanje občutka varnosti (E38)
- Pomanjkanje potrebe po razkritju v verski skupnosti (F36)
- Lastno nepriznavanje spolne usmerjenosti (H30)

c) Negativna izkušnja razkritja v verski skupnosti

- Nesprejemanje spolne usmerjenosti članov verske skupnosti (B35)
- Pridige o spreobrnitvi spolne usmerjenosti z molitvijo (B36)
- Občutek prizadetosti ob pridigah o spreobrnitvi spolne usmerjenosti z molitvijo (B37)
- Prekinitev odnosa s strani članov verske skupnosti zaradi razkritja (G44)
- Občutki žalosti, slabo počutje ob prekinitvi odnosa s strani članov verske skupnosti zaradi razkritja (G45)
- Nesprejemanje spolne usmerjenosti s strani krstnega botra (H31)
- Slabo počutje ob nesprejemanju spolne usmerjenosti s strani krstnega botra (H32)

5. Izkušnja razkritja spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete v izvorni družini, šoli, na delovnem mestu, v drugih skupnosti

a) Pozitivna izkušnja razkritja v izvorni družini

- Pozitiven odziv družine na razkritje (A41, D30)
- Občutek olajšanja, dobro počutje ob pozitivnem odzivu družine (A42)
- Pozitiven odziv starša na razkritje (B44)
- Občutki sreče in sprejetosti ob pozitivnem odzivu družine na razkritje (D31)
- Navdušenje ob pomanjkanju zainteresiranosti brata ob razkritju (E43)

- Pozitiven odziv sestričen na razkritje, ker pripadata LGBT skupnosti (F37)
 - Občutek sprejetosti in olajšanja ob pozitivnem odzivu sestričen na razkritje (F38)
 - Pozitiven odziv starša na razkritje (G47)
 - Pozitiven odziv brata na razkritje (G48)
 - Občutek sprejetosti ob pozitivnem odzivu družinskih članov na razkritje (G49)
- b) Negativna izkušnja razkritja v izvorni družini**
- Mrzla reakcija sestre na razkritje (A43)
 - Pričakovanje mrzlega odziva sestre na razkritje zaradi nesprejemanja spolne usmerjenosti (A44)
 - Homofobičen odziv starša na razkritje (B43)
 - Negativen odziv sestre na razkritje zaradi doživljanja zbadanja v šoli (B45)
 - Občutek potrtosti ob homofobičnem odzivu starša na razkritje (B46)
 - Občutek razočaranja ob pomanjkanju podpore družine (B47)
 - Homofobičen odziv staršev na razkritje (C31)
 - Pričakovan homofobičen odziv staršev na razkritje (C32)
 - Bolečina, ki jo povzročijo razočarani, obupani starši (C33)
 - Obup ob razočaranih, obupanih starših (C34)
 - Odsotnost verovanja starša o istospolni usmerjenosti ob razkritju (E39)
 - Očitki s strani starša zaradi iskanja pozornosti (E40)
 - Občutki prizadetosti ob pomanjkanju podpore starša (E41)
 - Razumevanje pomanjkanja podpore starša zaradi odraščanja v strogi katoliški družini (E42, H34)
 - Skrb starša o mnenju sosedov ob razkritju (G46)
 - Zamajan občutek sprejetosti ob skrbi starša o mnenju sosedov ob razkritju (G50)
 - Nesprejemanje spolne usmerjenosti s strani starša (H33)
- c) Pozitivna izkušnja razkritja v šoli**
- Sprejemajoč odziv sošolcev na fakulteti na razkritje (A45, D33, E46, F45)
 - Pomiritev ob sprejemajočem odzivu sošolcev na fakulteti na razkritje (A46, D34) - Izkušnja podpore in sprejetosti s strani učiteljice v osnovni šoli ob razkritju (B50)
 - Podpora določenih oseb v osnovni šoli ob razkritju (B53)
 - Obramba in zaščita sošolke pred nasiljem s strani sovrstnika (B55)
 - Izkušnja podpore in sprejetosti s strani sošolcev na fakulteti (B56)
 - Dobro počutje ob sprejemajočem odzivu sošolcev na fakulteti na razkritje (E47, F46)
- d) Pozitivna izkušnja razkritja v drugih skupnostih**
- Pozitiven odziv soigralcev na razkritje (A47)
 - Občutek sprejetosti ob pozitivnem odzivu soigralcev na razkritje (A48)
- e) Prisila razkritja v izvorni družini**
- Prisila razkritja preko video klica (B39)
 - Strah pred razkritjem staršem zaradi njihovega nesprejemanja (B40)
 - Želja po finančni neodvisnosti od družine ob razkritju zaradi strahu pred nesprejemanjem (B41)
 - Jeza ob prisili razkritja (B42)
- f) Negativna izkušnja razkritja v šoli**
- Psihično in fizično nasilje sovrstnikov ob razkritju v osnovni šoli (B48)
 - Izkušnja ignoriranja s strani učiteljev ob razkritju (B49)
 - Slabo počutje ob negativnih izkušnjah razkritja (B51)
 - Občutek prizadetosti ob negativnih izkušnjah razkritja (B52)

- Psihično in fizično nasilje sovrstnikov ob razkritju v srednji šoli (B54)
- Psihično nasilje sovrstnikov v osnovni šoli (H37)
- Psihično nasilje sovrstnikov v srednji šoli (H38)
- Samopoškodovalno vedenje zaradi psihičnega nasilja sovrstnikov (H39)

g) Negativna izkušnja razkritja na delovnem mestu

- Izkušnja zmerjanja sodelavcev zaradi homoseksualnosti (B57)
- Preklic delovnega razmerja zaradi homoseksualnosti (B59)

h) Pozitivna izkušnja razkritja na delovnem mestu

- Obramba in zaščita vodij pred zmerjanjem sodelavcev (B58)
- Pozitivni odziv sodelavcev na razkritje (F43, G51)
- Dobro počutje ob pozitivnem odzivu sodelavcev (F44)

i) Odsotnost razkritja v šoli, na delovnem mestu, v drugih skupnosti

- Strah pred odzivom (C35)
- Slab pogled ljudi na LGBT osebe (F47)

j) Odsotnost razkritja v širši družini

- Pomanjkanje potrebe po razkritju v širši družini (D32)
- Slab pogled vernih družinskih članov na LGBT osebe (E45, F42, H36)

k) Odsotnost razkritja v izvorni družini

- Nepodpiranje LGBT oseb s strani starša (E44)
- Slab pogled staršev na LGBT osebe (F39)
- Previdnost pri odločitvi za razkritje staršem zaradi slabe izkušnje sestrčne pri razkritju (F40)
- Strah pred nesprejemanjem (F41)
- Odsotnost razkritja staršu zaradi nepripravljenosti (H35)

6. Usklajevanje spolne usmerjenosti/ in/ali spolne identitete s svojo vero

a) Uspešno usklajevanje spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete s svojo vero

- Nevplivnost spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete na vero (A49, B60, C36, D35, F48, G52)
- Zaupanje v LGBT prijazno vero (A51)

b) Obstoje konflikta med spolno usmerjenostjo in/ali spolno identiteto ter vero

- Obsojanje LGBT oseb s strani članov verske skupnosti (A50, C37, E48, F49, G53, H41)
- Nezmožnost biti hkrati istospolno usmerjen ter veren (B61)
- Zatiranje spolne usmerjenosti zaradi slabega pogleda članov verske skupnosti na LGBT osebe (F50)
- Velik poudarek na tradicionalni družini, ki za LGBT osebe ni mogoča (F52)
- Želja po tradicionalni družini zaradi pritiska bližnjih oseb (F53)
- Sovraštvo lastne spolne usmerjenosti, ker preprečuje tradicionalno življenje (F54)

c) Razrešitev konflikta med spolno usmerjenostjo in/ali spolno identiteto ter svojo vero

- Problem v homofobičnih članih verske skupnosti, ne pa v lastni veri (A52)
- Razrešitev konflikta s pomočjo dobrih izkušenj in podpirajočih oseb (B62, E49)
- Razrešitev konflikta ob zavedanju, da se ni potrebno spremeniti (C38)
- Razrešitev konflikta ob izkušnji sprejemanja s strani Boga (G54)

d) Odsotnost konfliktov med spolno usmerjenostjo in/ali spolno identiteto ter svojo vero

- Nestrinjanje z dejstvom, da je homoseksualnost greh (D36)
- e) Nerazrešitev konflikta med spolno usmerjenostjo in/ali spolno identiteto ter vero**
 - Dvom o odločitvi za homoseksualno življenje zaradi diskriminacije homoseksualnosti (F51)
 - Oddaljitev od verske skupnosti (H42)
- f) Neuspešno usklajevanje spolne usmerjenosti s svojo vero**
 - Zatiranje lastne spolne usmerjenosti zaradi nesprejemanja LGBT oseb s strani članov verske skupnosti (H40)